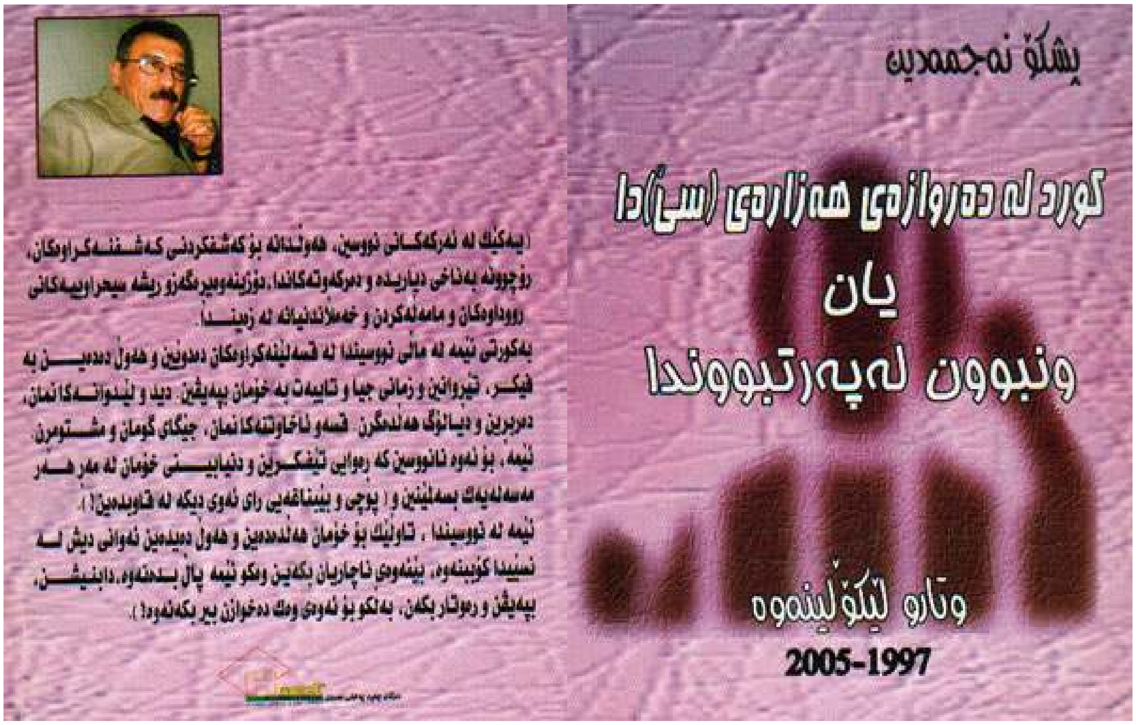

کورد لە دەروازەی هەزارەی (سێ)دا
ونبوون لە پەرتبووندا

پشکۆ نەجمەدین

وتار و لێکۆڵینەوە

2005 ـ 1997

سوید 2005

زنجیرەی بابەتەکان :

ـ پێشەکی
ـ دەرەنگە بۆ ئاشتی زوو بوو بۆ شەڕ (ڕێککەوتننامەی واشینتۆن).
ـ پرۆسەی ڕۆما (کورد و پ ک ک ، لەبەردەم ئەگەری ڕووداوەکاندا).
ـ تراژیدیای ئۆجەلان ، ئیحساساتی ناسیۆنالیستی یان بە ئەقلانیکردنی سیاسەت .
ـ ئێمە و (سیستەم) لەنێوان واقیعییەتی سیاسەت و فەنتازیای شۆڕشگێڕانەدا !! .
ـ ڕەنگی شمشێر لە دەنگی پەیڤەکاندا !!.
ـ مێژوویەك لە تیرۆر .. دنیایەك لە خوێن .
ـ هەڵوێستێك لە جەنگ ، هەڵوێستێك لە ئاشتی .
ـ چەخماخەی پێش تۆفان .
ـ بێدەنگی لە وەرزی دەنگەکاندا .
ـ لە جەنگەی جەنگدا .
ـ کورد و نیگەرانییەکانی چارەنووس .
ـ دەسەڵاتی کوردی لە سەرەڕێی ڕووداودا.
ـ ئێراقی فیدراڵ ، ئێستای ئاڵۆز و ئایندەی نادیار!.
ـ نیگەرانی لە سەرکەوتندا .
ـ سیاسەت و پرس .
ـ کورد و دەرفەت .
ـ لە ڕۆژنەی هەڵبژاردنەوە (دیواری بەرلین و دیواری دێگەڵە) .
ـ لە ڕۆژنەی هەڵبژاردنەوە (چی و کێ هەڵدەبژێرین ؟!) .

_ گەرانەوە بەرەو ئێراق... سەفەر بەرەو نادیار.
_ لە دیدی کوردەوە، کورد و دەستوور لە دووتوێی دەستکەوت و لە دەستچووندا

درەنگە بۆ ئاشتی ، زوو بوو بۆ شەڕ!
((واشینتۆن ، بنبەستی شەڕی براکان !))

داخـۆ کۆڵانـە تاریکـەکانی پنتـاگۆن و وەزارەتی دەرەوەی ئـەمریکا ، دەبنـە بنبەسـتی تـۆنێلی خوێناویی شەڕی دەسەلاّت لە کوردستاندا ؟!.

دەکرێ قەتاری مێژووی بە ئاشـتی پێکەوەهـەڵکردن و جێگـۆڕکێی هێمنانـەی دەسـەلاّتی سیاسـیی کوردی لە واشینتۆنەوە بەرەو هەولێری بئاژوێت؟!.

چۆن بتوانین ڕووپەڕەکانی پڕ هەرا و هوریای زەینی خۆمان بسڕینەوە و پریاسکەی خوێنلێتکـاوی مێژووی شەڕی دەسەلاّت ، بێ هیچ سەرنج و تێڕامانێك ، لەژێر بەرزەکی بنپێی خانمی (ئۆڵبرایت)دا لە چالّ نێین ؟!.

بۆ دۆزینەوەی وەلاّمەکان ، هەردەم واچاترە پـەنا بـۆ مـاڵی پرسـیار بـەرین، بـۆ گـەڕان لـەدوی حەقیقەتیش (نەك بۆ دۆزینەوەی))، وا چاکترە ڕەشماڵی گومان هەڵبدەین!.

ساتێ بە ماندویی و بە دەستی بەتاڵەوە ، لە بـەرەکانی شـەڕ دەگەڕێینـەوە .. کـە لـە شـەڕگەدا شکست دەخۆین و هەموو خەونەکانمان زیندەبەگۆڕ دەکەین ، ئەوجا بە هەنکـە هـەنك و ناچـاری ، مل بۆ هەواری ئاشتی دەنێین !.

شەڕکەران، بەهیوای بەدەستهێنانەوەی دەستکەوتگەلێك کـە لـە جەنگـدا دۆڕانـدوویانن ، تـاوڵی دیالۆگ و دانوستاندن لە مێرگی ئاشتیدا چێ دەکەن.

جـەنگ و ئاشـتی ، لـە ڕوانگـەی دەسـەلاّتخوازانەوە ، دەشـێت یـەك مانایـان هـەبێت ، ئـەویش بەئامرازکردنیانە بۆ (پاراستن) یان قوڵکردنەوەی دەسەلاّت . ئەم لۆژیکە، دەشێ لۆژیکێکی ڕێـژەی بێت و لێرە و لـەوێ، بـە پێی پێگـە و جێگـە ، سرووشـت و خەسـڵەت و پێکهاتـەکانی دەسـەلاّت لەلایەکەوە و ئاستی گەشەکردنی باری کۆمەلاّیەتی و فەرهـەنگیی کۆمەڵگـە لەلایـەکی دیکـەوە ، کتومت چوون یەك نەیەتەوە .

وێرای ئەمەش ، دەستپێکی پرۆسەی ئاشتی و سڕکردنی میکانیزمی شەڕی دەسەلاّت لە کوردستاندا ، لە هەرکوێیەك دەست پێ بکات و لە هەر جێیەك کۆتـایی پـێ بێـت ، بـەجیا لـەوەی نێـوەرۆك و مەبەست و ئامانجەکانی چین و بەکوێ دەگەن ، دەشێ بۆ ئەم قۆناغەی بزاڤی نەتـەوایێتیی کـورد، بایەخ و گرنگییەکی بەرچاوی هەبێت و مایەی پشتگیریلێکردن بێـت. ئەمـە، بەمـەرجێك پرۆسـەی ئاشتی، نەبێتە ئەو پۆپەشمینە گوڵڕەنگییـەی تـەرمی کوژراوەکـان، کارەسـات و تراژیدییـەکان، ماڵوێرانی و داڕوخانەکان، لەشکرکێشی و خیانەتەکانی جەنگ پـەردەپۆش بکـات!. بەواتایـەکی دیکە، دەشێ پرۆسەی ئاشتیی جـاڕبۆدراو، ببێتـە ڕۆژنەیـەك کـە لێیـەوە، لـە شـەڕی دەسـەلاّت و

بنەماکانی، هێزەکانی، فاکتەرەکانی، بەرئەنجام و کارکردە سەلبییەکانی لەسەر سترەکتۆری کۆمەڵگەی کورد و چارەنوسە سیاسییەکەی بنوارین و لێدوان و لێکۆڵینەوەیان لەسەر بکەین .

ئێمەی کورد، کە بەهەنبانەی بەتاڵەوە لە ئاستانەی هەزارەی سێدا، بەحەپەساوی وەستاوین و هەگبەی کۆڵمان لە سەرکەوتن خاڵییە .. ئێ خۆ ناشێ هەرەس و تێکشکان و شکستەکانیشمان وەجێ بهێڵین و بە قەرتاڵەی ناقۆڵاوە لێی وەژوور کەوین! ... پێم وایە ناکرێ و ئەوان بەشێکن لە ئێمە و بگرە خودی ئێمەشن. بۆ ئەوەی خۆمان لە نەوەکانی داهاتوو نەگۆڕین و بە سانایی بتوانن بماننناسنەوە، چاتر وایە دەستبەرداری مێژووە بە شکست و خوێن ئاخنراوەکەمان نەبین، سا بەڵکو کەسانی پاش مە، دەرس و پەندیان لێ هەڵێنجێنن!.

حیزبەکانی نێو پڕۆسەی ئاشتی، ئەگەر بخوازن ڕابردوو چەندپات نەبێتەوە، ناکرێت لەبەر ڕۆشنایی((عفا الله عما سلف)) کار بکەن. گەلی کوردیش مافی خۆیەتی، لەژێر ساباتی ئاشتیدا بەدوای نهێنییەکانی مەرگی خۆیدا بگەڕێت .

حیزبەکان، ئەگەر بەنیاز بن هەنگاو بەرەو دنیای مۆدێرن و دیموکراتی بهاون، دەبێ وەڵامی پرسەکان بدەنەوە و ئەو نهێنیانەی کە موڵکی خەڵکن و بە مێژووی خەڵکەوە پەیوەستن و تەنیا و تەنیا ئەوان دەیانزانن، ئاشکرایان بکەن!...

ـــ شەڕی دەسەڵات ، چۆن و بۆچی ڕوویدا؟!. کێ ملی بۆ دابەشکردنی دەسەڵات نەدا و خەسڵەتی شەڕەنگێزی لە ئەقڵیەتی کام لایەندا بەهێزتر بوو؟!. کێ ئامادە نەبوو حورمەت لە ویستی جەماوەر بگرێت ؟!.

ـــ بەدرێژایی چوار ساڵان ململانێ و شەڕ ، تێکڕای جەنگ و پێکدادانەکان چەند ڕۆژیان خایاند؟!.. کێ هێرشبەر و کێ لە حاڵەتی بەرگریدا بوو؟!. ((دیارە ئەمە بەپێی هەلومەرجی جیاوازی زنجیرە شەڕەکان دەگۆڕدرێت ، بەڵام لێکۆڵینەوەی کارێکی پێویستە)).

ـــ لەسەرجەمی شەڕەکاندا ، چەند هەزار کورد کوژران؟!. ژمارەی ئەنگاوتەکانی شەڕ چەند بوون؟!.

ئەوانەکێ بوون، ناویان، تەمەنیان، کار و پیشەیان، ژێندەریان (ژن یان پیاو)، باری خێزانییان، چەندیان سەر بە پارتی و چەندیان یەکێتی و چەندیان سیڤیل بوون؟!.

ـــ لە سەرجەمی ساڵانی شەڕ و کێشمەکێشدا، چەند هەزار کەس بەدیل گیران، چەندیان بە دیلی کوژران و ئاماری ونبووەکانی جەنگ و سەر ئەنجامیان چییە؟!.

چەندکەس لەسەر بیروڕای سیاسی و لایەنگرییان بۆ ئەم یان ئەو لایەنی بەشەڕهاتوو، زیندانیکران، ڕەویان پێ کرا و ماڵ و موڵکیان زەوتکران؟!.

ـــ چەند گوند، ماڵ، باخ و مەزرا وێرانکران و سووتێنران، ئەگەر بە پارە بقەبڵێنرێن، دەبێت چەند بکات و چۆن قەرەبوو دەکرێنەوە؟!.

ـــ تێچووی ڕۆژێکی شەڕ، لەسەر هەر لایەنێك چەند کەوتووە؟!. ئەگەر ئەو چەردەیە بۆ درووستکردنەوەی ژێرخانی ئابووری ولاّت بەکاربرابا، دەتوانرا چەند: گوند، خوێندنگە، نەخۆشخانە و کارگەی پێ دروستکرابا؟!.

ـــ هاوپەیمانە دەرەکی و ناوەییەکانی جەنگ کێ بوون؟، ڕۆڵ و بەرژەوەندیەکانیان لە جەنگدا، چ لەسەر ئاستی کوردستان و چ لە ناوچەکەدا. چی بوو؟!.

ـــ بزووتنەوەی ئۆپۆزسیۆنی جەنگ، کێ بوون و دەوریان چی بووە؟. حیزبەکانی دەرەوەی لایەنە بەشەڕهاتووەکان، چۆن و بۆچی لە ساڵی دووەمی درێژەکێشانی جەنگدا، بوونە لایەنگر و بەشێك لە جەنگەکە؟!.

ـــ هاوکاری و یارمەتی دەوڵەتانی داگیرکاری کوردستان بۆ حیزبە شەڕکەرەکان، چەند بووەو بە چ مەرامێك و لەسەر چ بنچینەیەك دامەزرابوو؟!.

ـــ شەڕ، قەیرانێکی ئابووری، کۆمەلاّیەتی و ئەخلاقی لە کۆمەڵگەی کوردستاندا درووست کردوە، جەستە و ڕۆحی ئینسانی کوردی داغان کردووە، تەلاری بەها کۆمەلاّیەتییەکانی تەپاندووە. بۆ هەستانەوەی ئەو بارە گلاّوە و سارێژکردنەوەی برینە کۆمەلاّیەتییەکان، دەتوانن چ بکەن؟!.

ـــ لەماوەی چوار ساڵی جەنگدا، کۆچ و ولاّت بەجێهێشتن، بە ئاستێك گەیشتن، کە مێژووی نوێی کورد بەخۆیەوەی نەدیتبوو. ئێستا، هەزاران کورد، کە بەشێکی بەرچاویان پسپۆڕان و ڕۆشنبیرانی میللەتەکەمانن، لە دەرەوەی کوردستان دەژین. پرۆسەی ئاشتی، چ بەرنامەیەکی بۆ کۆچ و کۆچباری بەرەواژ پێیە؟!.

ئەمانەو گەلێك بابەتی ورد و زێدەگرنگی دیکەش، ڕووگەی پرس و لێرامانن و ڕوونکردنەوەیان ئەرکی لایەنەکانی نێو پرۆسەی ئاشتییە و پێوەری ڕاستگۆیی ئاشتیخوازانەی ئەوانن!.

ڕێککەوتننامەی واشینتۆن!

ڕێککەوتننامەی واشینتۆن، کە لە 17 ی سێپتامبەری ئەمساڵدا ، لەنێوانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستاندا، لەژێر چاودێریی گەورە بەرپرسانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکا و خودی خانمی (ئۆڵبرایت)دا واژۆ کرا، ئەگەر خاڵی بەهێز و بەرچاوی تێدابێت (دیارە کە تێیدایە!)، ئەوەیە کە ئەم دوو لایەنە، پاشی چوار ساڵ بەڕێوەبردنی درێوترین و

خوێناویترین شەڕی دەسەڵات لە کوردستاندا، دەستیان لە دەستی یەك نا و لــە پێشـچاوی مێـدیای جیهاندا، بنبەستی جەنگی دەسەڵاتیان ڕاگەیاند!.

ئەوان، جارێکی دیـش سـۆزیان بــە خــەڵکی کــورد دایــەوە، کــە بــە ئاشــتی وڵات بەڕێوەدەبــەن و لەهەڵبژاردنی داهاتووشدا، حورمەت لە ویست و ڕای جەماوەر دەگرن و بەبێ زەبر و خــوێن ڕژتــن، کورسی دەسەڵات بۆ یەکدی بەجێدێڵن!.

خاڵە گرنگەکانی ڕاگەیەندراوی ڕێککەوتننامەکە، دەکرێت بەم شێوەیە پوختە بکرێن:

ـــ کۆمیتەیەکی باڵا لە مەکتەبی سیاسیی هــەردوو حیــزب پێــك دێــت و ئــەرکی چــاودێریکردن و جێبەجێکردنی هەموو خاڵەکانی ڕێککەوتننامەکە لە ئەستۆ دەگرێت.

ـــ دامەزراندنی پەڕلەمان و حکومەتێکی یەکگرتووی کاتی بۆ هەرێمی کوردستان، لەسەر بنــچینەی ئەنجامی هەڵبژاردنی گشتیی ساڵی 1992 ی کوردستان. ماوەی دەسەڵاتی کــارکردنی پەڕلــەمان و حکومەت، هەتا ئەنجامدانی هەڵبژاردنی ئایندە دەبێت .

ـــ پەڕلەمان، بەهاوکاری کۆمیتەی باڵا، لە سازاندنی زەمینەی لەبار بۆ هەڵبــژاردن بەرپرســیارە، کە دەبێت شەش مانگان پاشی یەکەمین کۆبونەوەی پەڕلەمان، بەڕێوە بچێت.

ـــ پەڕلەمان و کۆمیتەی باڵا، لە ئاساییکردنەوەی دۆخی گرژ و نائاسایی پارێزگاکــانی ســلێمانی، هەولێر و دهۆك بەرپرسیارن.

ـــ لە قۆناغی گواســتنەوەدا، پــارتی دیمــوکراتی کوردســتان، کۆمــەکی پــارە و ئــابووری دەداتــە دانیشتوانی ئەو ناوچانەی کە لەژێر کۆنترۆڵی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستاندان. ئەم پرۆســەیە لە 1ی ئۆکتۆبەرەوە دەست پێ دەکات.

ـــ هەرتك لایەن، لەسەر پاراستنی یەکێتیی خاکی ئێراق جەخت دەکەن.

ـــ هەردوو لایەن، پەیمان دەدەن کە ئاسایشی سنورەکانی ئێران و تورکیا بپارێزن.

ـــ هەردووك، بەڵێن دەدەن کەدەرهەق بە (پ پ ك) یەك هەڵوێست و سیاسەتێکی یەکگرتوو پەیڕەو بکەن، ئەویش ڕێگاگرتنە لە هــەر چــالاکی و هەڵــسوکەوتێکی چــەکدارانەی ئــەو حیزبــە، دژ بــە دامودەزگاکانی دەوڵەتی تورك لە کوردستانی باشوورەوە و بنکە و ئۆردوگاکانیان کۆنترۆڵ دەکەن.

((هەردووحیزب بە هاوکاری کۆمیتەکە، ڕێگا لە دابینکردنی شوێنی حەوانــەوەی ئەنــدامانی (پ ك ك) لە هەر ناوچەیەکی کوردسانی ئێراقدا دەگرن. هەردوو حیزب کار دەکەن و ســوور دەبــن لەســەر نەبوونی هیچ بنکەیەکی ئەو حیزبە لە سەر خاکی ئێراق، ڕێگا پێنەدانیان بۆ شێواندنی ئــارامی و ئاساییش لە نێوچەکەدا و بەزاندنی سنوورەکانی تورکیا. بڕوانە دەقی ڕێککەوتننامەکە، ڕۆژنامەی ئەلقودس ئەلعەرەبی، ژمارە 2931 لە 13 / 10 / 1998)).

ڕێککــەوتنی واشــینتۆن، وەك ئــەوەی خــا نمی (ئۆلبرایــت) ڕوونی کــردەوە، لەســەر بنــچینەی ڕێککەوتنی(ئەنقەرە)ی ساڵی 1996، داڕێژراوەتەوە و لێرە و لەوێ هەندەك ڕتوش کراوە.
ئەوەی کە ڕێککەوتنەکە لە هۆڵەکانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکادا و لە ژێر لوتف و میهرەبـانیی گەورەپیاوانی ئەو ولاتەدا ناوکی بڕاوە، تەنها خاڵێکی بەهێزی جیا لـە ڕێککەوتنـەکانی دیکـەی تێدایە، ئەویش ئەوەیە کە: پارتی و یەکێتی، بۆ جێبەجێکردنی نێوئاخنەکەی لەبـەردەم وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکادا بەرپرسیارن. ئەمەش وا دەکات کـە بـە سـانایی نـەتوانن لـەژێر بـاری ئـەو بەرپرسیارێتییە خۆ وەلا نێن. واتە جەوهەری بانگهێشتکردنی سەرۆکانی کورد بۆ ئەمەریکا تـەنیا بە مەبەستی ئاشتکردنەوەی هێزەکوردییەکان و ڕێکخستنەوەی ماڵی کـوردە، دەنـا واپێناچـێت کـە دۆزی کـورد لەچوارچـێوەی سـتراتیژی ئەمــەریکادا جێگایـەکی هیوابەخـشی هـەبێت. سیاسـەتی ئەمەریکا، لە هەمبەر کورد، لەو بەشەی کوردستاندا، لە سنووری پاراستن و یارمەتیـدانی مرۆیـی، تێ نەپەڕیوە!.
پاراستنی کوردیش تەنیا لە ئەگەری هێرشەکانی سـەدامە بـۆ سـەر کوردسـتان و ڕێگەگرتنـە لـە دووبـارە بوونەوەی ئـەنفال و کۆمـەڵکوژی، دەنـا وەك بیـستمان و بینیمـان، باسـێك لـە ئەگـەری دەستتێوەردانی ڕژێمی ئێـران و موتڵەقیـەتی هێرشـەکانی دەوڵـەتی تـورك، نییـە. لەپـەراوێزی ڕێککەوتنەکەدا، قسەکەرێکی پایەبڵندی ئەمریکایی ڕایگەیاند: ((دەوڵەتی تورکیا، بۆ پاراسـتنی سنورەکانی خۆی و ڕاوەدوونانی چەکدارانی (پ ك ك) مافی بەزاندنی مەرزی کوردسـتانی باشـووری هەیە، بەمەرجێك هێرشەکان کورتخایەن و ئامانجدار بن!)).
بەم شێوەیە دەبینین، ڕێککەوتنەکە، تا ئەو جێگەیەی پەیوەندی بە چارەنووسی سیاسـیی کـوردەوە لەو بەشەی کوردستاندا هەبێت، هیچ شتێکی نوێی لەدیدی ئەمەریکییەکانـەوە تێـدا نییـە. دەقـی ڕێککەوتننامەکە دەڵـێ: ((هـەردوو حیـزب، بـۆ خولقانـدنی ئێراقێکـی یـەکگرتوو، پلورالیـست، دیموکراتی کۆشش دەکەن کە مافە سیاسی و ئینسانییەکانی گەلی کورد مسەوگەر بکات ...)). هـەر بەم پێیە، ناکرێ ڕێککەوتنەکە، وەکو (سەرکەوتن) بەکورد بفرۆشرێتەوە. لە چوارچێوەی سیاسـی دۆزی کـورد دا، ڕێککەوتنەکـە، نـەك هـەر سـەرکەوتن نییـە، بەڵکـە ئەگـەر سەرکەوتنیـشی بـۆ نووسرابێت، ئەوجا گەڕانەوەیە بۆ خاڵی سەرەتا. واتە، بۆ دواوەگەڕانـەوەی چـوار سـاڵی مێـژووی بزووتنەوەکەیــە. مەبەســتم بەســەرکردنەوەی هەڵبژاردنــەکانی ســاڵی 1992 و لــەوێڕا دەستپێکردنەوەیە. ئێستا، نێوانی1992 ــ 1998 ،مەودایەکە تـەنیا هـەرەس، جـەنگ، خـوێن، تیرۆر، کۆچی زۆرەملێ و ڕەوپێکردن، دیلکوشتن و ڕك و تۆڵە، پڕی دەکەنەوە!!.
واژۆکردن و چوونەژێرباری وەها پرۆسـەیەکی ئاشـتی، لـە نێـوانی دوو لایەنـدا کـە مێژوویـەکی خوێناویی پڕ کارەسات و داڕووخانیان لەپشت خۆیانەوە جێ هێشتووە، لەم دۆخـە ئـاڵۆز و کـرژەی

کوردستان و نێوچەکەدا، بەڕواڵەت گەلێك ئاسان و لە زەوینەی پراکتیکدا پـڕ کێـشە و ئاسـتەنگ دێتە بەرچاو.....

لەمپەرەکانی جێبەجێکردنی پرۆسەی ئاشتی

ــ تێگەیشتن و تێڕوانینی خودی دوو حیزبەکە بـۆ دەسـەڵات و دەستاودەسـتکردنی دەسـەڵات لـە پرۆسەیەکی هێمنانەی دیموکراتیی دوور لە زەبر و خـوێنڕژتن، وێنـەی نێگـەتیڤیان لای خـەڵکی کورد درووست کردووە. ئەوان، هیچکامێکیان پێشینەیەکی وەهایـان لـەو بـوارەدا نییـە و هەمیـشە لەسەر ئەو پڕەنسیپە کاریان کردووە کە دەڵێ: ((زەبـر ئـامرازی وەدەستخـستنی دەسـەڵاتە!.. کوتەك دەزانێ قۆناغ لەکوێیە!)).

ــ شەڕی چوارساڵەی دەسەڵات، دوو فۆرماسیۆن و دووحکومەتی بەدەسەڵاتی خوڵقاند و ئەوانیش بۆ سەپاندن و ئاڕاستەکردنی دەسەڵات، دەیان دەسـەڵاتدار و ژەنراڵـی جـەنگیان بەرهـەم هێنـا کـە بچووککردنەوە و سڕینەوەیان کارێکی ئاسان نییە.

ــ شەڕ، وڵاتی دووکەرت کرد. کەرت دژی کەرت، شار دژی شـار، گـەڕەك دژی گـەڕەك، شـەقام دژی شەقام، کۆڵان دژی کۆڵان و ماڵ دژ بە ماڵ چەکیان ئاگردا و خۆرەی دوژمنایێتی و تۆڵەسەندنیان بە ناخی ئینسانی کورد دا ڕۆکرد.

ــ شەڕ، دوو میلیشیای گەورە و پڕچەکی دەرهاوێشت کـە لـەکردەوەدا تـەنیا بـۆ شـەڕی دەسـەڵات بەهیمەت بوون. ئەم دوو لەشکرە و ژەنراڵان و دامودەسگاکانیان، لە زەمەنی ئاشتیدا بێکار دەکـەون و دەبنە بارێکی گران بەسەر دەسەڵاتی ئاشتییەوە. ئەم دیاردەیە، یەکێکە لە لەمپـەرە گـەورەکانی سەرڕێی پرۆسەی ئاشتی.

حیزبێـك کـە هـەموو هێـزی خـۆی لـە هێـزی میلیـشیادا ببینێـت و ئـەویش تـەنیا ئـامرازێکی کۆنترۆڵکردنی دەسەڵات بێت، چـۆن دەتوانێـت ڕێـز لـە ویـستی جـەماوەر بگرێـت و لـە ئەگـەری دۆڕاندنی هەڵبژاردندا، ببێتە ئۆپۆزسیۆنێکی مەدەنی؟!. ئەو دوولایەنە، ئەگـەر بـە نیـاز بـن لـە ئاییندەدا، یەکێکیان دەسەڵاتدار و ئەویدی ئۆپۆزسیۆن بێت، ئەوا دەبێ هەوڵی گواستنەوەی خۆیـان

بدەن، گواستنەوە لە حـزبی میلیـشیای چـەکدارەوە بـۆ حیزبێکـی بێـچەکی مـەدەنی. کـە چـەك ومیلیشیات نەبوو، ناچاریت رێز لە خواستی خـەڵك و حورمـەت لـە ئـەنجامی دەنگـدان بگریـت. ئەگەریش نا، ئەوا لـە پێناوی بەرژەوەنـدیی خـۆت و حیزبەکەتـدا، گـڕ لـە بـاڵای هـەموو شـتە پیرۆزەکان بەر دەدەیت و هەموو هێڵە سوورەکان دەبەزێنیت!.

ـــ کێشەی (پ ك ك)، ((ئەگەری ڕێکخستنەوەی بەرەکانی شەڕ!)).

پ ك ك، حیزبێکی بەسەنگی سیاسی ـــ چەکداری کوردستانییە. ئەم حیزبە هـەم لـە کوردسـتان و هەم لە دەرەوەی، هێزێکی بەرچاو و حیساب بۆکراوە.

شەڕی چوارساڵەی براکانی باشوور، بۆشاییەکی سیاسی ـــ جـوگرافی درووسـت کـرد کـە برایـانی باکوور زیرەکانە قۆزتیانەوە و باسکی چەکداری و سیاسـیی خۆیـان پـێ خـورت و خـاراوتر کـرد. ئێستا، ڕووبەرێکی دیاری کوردستان لەژێر ڕکێفی (پ ك ك)دایە و بنکـە و ئۆردووگـای خـۆی تێـدا بنیات ناوە. پ ك ك، لەم چوار ساڵەی دواییدا، بوەتە لایەنێکی شەڕ لـە کوردسـتانی باشـووردا و کێشە و گرفتی جددی بـۆ هـەردوو لایـەنی نـەیار درووسـت کـردووە. هـەتا ئێـستاش، یـەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، بە مەبەسـتی فشارخـستنەسەر نەیارەکـەی و سـەپاندنی مەرجـەکانی لـە پرۆسەی ئاشتی چاوەڕوانکراودا، چاوی لە تەشـقەڵە و گێـچەڵەکانی (پ ك ك) پۆشـیوە و وەکـو هاوپەیمانێکی نادیاری خۆی لێی دەڕوانێت!.

ئێستا، یـەکێك لـە بەنـدە بنـچینەییەکانی پرۆسـەی ئاشـتی، پاراسـتنی ئاسایـشی تورکیـا و کۆنترۆڵکردنی چالاکییەکانی (پ ك ك)یە لـە کوردسـتانی باشـوورەوە دژ بـە دەوڵـەتی تـورك. هــەردوو لایـەنی پرۆسـەکە لەسـەرئەم خاڵـە بـە ئـەنجام گەیـشتوون و لـە جێبەجێکردنیـشی بەرپرسیارن. هاوزەمانی پرۆسەی ئاشتی واشینتۆنیش، تورکیا بە هەڕەشەی بەرپاکردنی جەنگ دژ بە کوردستان ((بیانووەکەی بوونی بنکە و دەزگاکانی سەرکردایێتیی (پ ك ك) یـە لـەو ولاّتـەدا))، قەیرانێکی قوڵی لە نێوچەکەدا ساز کردووە.

ڕووداوەکانیش وا پێ دەچن، بەرەو سازشێکی ((سەرۆك ئەسـەد)) و دەوڵـەتی تورکیـای بـئـاژۆن کـە لەسەر پێستی (پ ك ك) مۆر بکرێت!.

چارەسەری ڕاگەیەنـدراوی پرۆسـەی ئاشـتی بـۆ کێـشەی (پ ك ك)، ئەوەیـە کـە بارگـە و بنـەی بپێچێتەوەو ئاودیوی سنور ببێت، یانژی دەشکرێت هەمان هەڵوێستی سیاسیی ئاقلاّنەی حیزبەکانی ڕۆژهەلاّت وەرگرێت، واتە چالاکی سیاسیی لە کوردستانی باشـووردا هـەبێت و هـیچ مەفرەزەیـەکی چەکداری، سنووری باشوور و باکوور نەبەزێنێت!.

ئەوی لە سروشت و ئاکار و بیرکردنەوەی (پ ك ك) وەکو هێزێکی سیاسیی ـــ چەکداریی لەخۆڕازی و کەللەشەق شارەزا بێت، دەزانێت کە سەرکردایێتیی ئەو حیزبە، هیچ یـەك لـەم دوو ئەگـەرە قـەبوڵ

ناكات. داخۆ پرۆسەی ئاشتی دەكارێت زمانێك بۆ دیالۆگ و گفتوگۆ لەگەڵ (پ ك ك) دا جیا لە زمانی شەڕ ببینێتەوە؟!.
ئایا (پ ك ك) هەست بە تاپۆی ئەو مەترسییە دەكات و ئامادەیە كەمێك لە غروری خۆی دابەزێنێت؟!. داخۆ ناكرێت پارتی، یەكێتی و پ ك ك، لەسەر ستراتیژێكی سیاسیی هاوبەش بۆ ئەم قۆناغەی باشوور و باكوور ڕێك بكەون؟!.... ستراتیژێكی خەباتی دیپلۆماسیانە لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی و هەڵدان بۆ دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەكی هاوبەش بۆ كێشەی سیاسیی هەردوو بەشەكەی كوردستان و پەرلەمانی ئەوروپا و دامودەسگا دەسەلاتدارە نێودەوڵەتیەكانیش بكرێنە نێوەندی بەڕێوەبردن و سەرخستنی ئەم خەباتە.
داخۆ پرۆسەی ئاشتی، هەر بەڕاستی ماڵی ئاشتی و ئاشتەوایی بنیات دەنێت، یان بەرەكانی شەڕ ڕێك دەخاتەوە؟!.

ئاستەنگە ئیقلیمییەكانی پرۆسەی ئاشتی

دەوڵەتە ناكۆكەكانی نێوچەكە ((ئێراق، ئێران، توركیا، و سوریا))، هەمیشە لەسەر یەك مەسەلە كۆكن، ئەویش شكڵنەگرتنی قەوارەیەكی سیاسیی كوردییە چ لە كوردستانی باشوور چ لە نێوچەكەدا.
دیارە، تەنیا پرۆسەیەك كە بتوانێت زەوینەی هەنگاونان بۆ بەواقیعی كردنی خەونی قەوارەیەكی سەربەخۆی كوردی خۆش بكات، پرۆسەی ئاشتی و تەبایی و پێكەوە هەڵكردنی دیموكراتیانەی هێزە سیاسی و كۆمەلایەتییەكانی كوردە.
ئاشكرایە، بە درێژایی تەمەنی بزوتنەوەی سیاسیی ــ چەكداری كورد، ئەم دەوڵەتانەو دەزگا موخابەراتییەكانیان، ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، كاركردی سەلبییان لەسەر ڕەوت و ڕەفتاری سیاسییانەی بزووتنەوەكە هەبووە و لە هەندەك سەردەم و قۆناغیشدا، كردویانەتە (كارت) و بۆ گەمەی سیاسی هەڵیانسووڕاندووە و ساتوسەودایان پێوە كردووە!.
لەماوەی چوار ساڵی جەنگدا، ئەم دەستتێوەردان و گەمەپێكردنەی بزووتنەوەكە لەلایەن دەوڵەتانی نەیاری كوردەوە، وای كردووە كە هیچ هێزێكی كوردی، تا ڕادەیەكی بەرچاو، توانای وەرگرتنی بڕیاری سەربەخۆی سیاسی نەبێت و لە پشت هەر بڕیارێكی شەڕ یان ئاشتیی هەر هێزێكەوە، تاپۆی دەستی بڕیارێكی هەست پێ بكرێت.
داخۆ لە نێو كورەی گڕگرتووی سیاسیی نێوچەكەدا، كۆتری پرۆسەی ئاشتی، دەتوانێت لەشەقەی باڵ بدات و لە تۆڕی جاڵجاڵۆكەی سیاسەتی دژەكوردی دەوڵەتە داگیركارەكان نەكەوێت؟!.

ئەقڵیەتی سیاسیی کورد لەم دۆخە ناسك و دژوارەدا، چۆن دەکارێت بازنەی دژەکانی خۆی ببەزێنێت؟!.

شەڕی دەسەڵات و داوای لێبووردن!

لە سەرەتای ئەم مانگەدا، سەرەك وەزیرانی ژاپۆن بە فەرمی و بەناوی حکومەتی ژاپۆنەوە، دەرهەق بەو زیان و کوشتار و ماڵوێرانییەی گەل و وڵاتی کۆریا لە سایەی سیاسەتی ئیمپریالیستانەی ژاپۆندا، لە نیوەی یەکەمی ئەم سەدەیدا تووشی هاتن، داوای لێبووردنی لە حکومەت و گەلی کۆریا کرد!.

شەڕی نێوخۆی کوردستان، شەڕ بوو لەسەر دەسەڵات ..((ئێمە کە لەسەر چۆنییەتی دابەشکردنی دەسەڵات پێك نەهاتین، توشی کێشە هاتین و کردمانە شەڕ!...)). ئەمە بوو وەڵامی هەردوو سەرۆکی کورد بۆ پرسێکی کەناڵی ئاسمانیی (ئێم.بی.سی)، لەمەڕ هۆکارەکانی شەڕی نێوخۆی کوردستان!.

واتە: چوار ساڵان شەڕ و بەکوشتدانی هەزاران کورد، برسێتی و ماڵوێرانی، ئاوارەیی و دەربەدەری و هەرەسپێهێنانی خەون و هیواکانی گەلی کورد، هیچ پەیوەندیەکیان بەخودی کورد و خواستە سیاسییەکانییەوە نەبوو، بەڵکە قوربانییە بێگوناهەکانی شەڕی دوو حیزب و دوو سەرکردە بوون. داخۆ ئەم دوو سەرکردەیە، بیر لەداهێنانی نەریتێکی نوێ دەکەنەوە و پێکەوە، لە میدیای کوردییەوە، داوای لێبووردن لە: خەڵکی کوردستان، منداڵە هەتیوکەوتووەکان، رۆحی نەسرەوتووی ئەنفالکراوەکان، کەسوکاری قوربانییەکانی جەنگ بکەن و بێژن: ((هەڵەیەکی گەورەی لەبەخشین نەهاتوومان کرد ... بمانبوورن!)). ئەگەر نا، داخۆ خەڵکی کورد بیر لەوە دەکەنەوە، کە لە هەڵبژاردنی ئایندەدا، کارتەکانی دەنگدان بە سپێتی لە سندوقەکانی دەنگدان بهاون و بێژن:((فەرموون!... بەبێ دەنگ و خواستی ئێمەش، هەر سەروەر بن!.. تکایە ئیدی شەڕ مەکەن!)).

چ زوو بوو بۆ شەڕ!، کە هێشتا:

دووکەڵی گوندە سووتاوەکان بەری ئاسمانی بەرنەدابوو !.

هاواری ئەنفالکراوەکان، جارێ پێچکەی تەختی خودای دەلەرزاند!.

تاپۆی شوومی بەعس، جارێ لە زەینماندا رەوی نەکردبوو!.

لە پەرلەماندا، تاقە ئاڵایەکی کوردستان هەڵنەکرابوو!.

وێنەی (سەرۆك سەدام) لە بەرگی کتێبەکانی قوتابخانە، نەدڕێنرابوو!.

چ زوو بوو بۆ شەڕ و چ ئاشتییەکی درەنگوەختە!.

ئۆکتۆبەری 1998

فایلی کوردستانی باکوور

پرۆسەی ڕۆما *

((کورد و پ ك ك لەبەردەم ئەگەری گۆڕانکارییەکاندا))

لە شەستەکانی ئەم سەدەیەدا و هەتا نێوەڕاستی هەفتاکانیش، وێنەی کورد لای ڕۆژئاوا، پاڵەوانێکی ئەسپسواری تێکسمڕاو، جامانەبەسەر، بڕنەولەشان و خەنجەرلەبەرپشتوێن بوو!. ئەو((باوك))ە، لای ئەویدی، دەنگ و ڕەنگی کورد بوو. ساتێ ئەفسانەی (پاڵەوان)ی کوردیش، لە هەورازی سیاسەتدا، بەلوتکە نەگەیشت، بزووتنەوەی کورد توشی هەرەس و ئینسانەکانیشی دووچاری شکستی ڕۆحی و سیاسی هاتن. پاش چارەکەسەدەیەك لەو کارەساتە، وا خەریکە دەنگ و سیمای کێشەی کورد، لە تاپۆی جەستەو ئەقڵی (پاڵەوان)ێکی نوێدا بەرجەستە دەبێتەوە!. کێن ئەوانەی پاڵەوان بۆ دۆزی کورد دەخوڵقێنن؟!... خۆمان یان ئەوانی دیکە؟!. کێشەکە، کێشەی نێوان (پاڵەوان) و ئەوی دیکەیە، یان کورد و ئەوانی دیکە؟!.

کێشەی سیاسیی لە ئارابووی ئێستا، کە سەرتاسەری ئەورووپا و جیهانی گرتوەتەوە، چۆن پەیدا بووە و ریشەکەی لە کوێدایە و بەرەو کوێی دەئاژۆن؟!.

(پ ك ك) و هێزە سیاسییەکانی دیکە، دامودەزگا سیاسی و کلتوورییەکانی کورد لە هەندەران و کوردستان، چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەم ڕووداوەدا دەکەن و تا چەند لە ئاستی بەرپرسیاریێتیدان؟!.(پ ك ك)، چۆن گواستنەوەی جوگرافیی خۆی بەگواستنەوەیەکی فیکری ــ سیاسی دەگۆڕێت، کە لەگەڵ هەلومەرجی سیستەمی ئێستای جیهاندا بگونجێت؟!. ئەمانە و زۆر وردەپرسی دیکەش کە رووگەی سەرنج و تێڕامانن و ئێمە بەپێی توانا، هەوڵی وروژاندنیان دەدەین. بەو هیوایەی ئەمە،

هەوڵدانێك بێت بۆ بەزاندنی ئەو سنورە تابووكراوانەی كە پێشتر بەزاندنیان بڤە و قەستیسەر بوو!.

كێشەی ئۆجەلان / دەوڵەتی تورك، یان كورد / دەوڵەتی تورك؟!

كاتژمێر 10ی ئێوارەی ڕۆژی 12 / نۆڤامبەر، عەبدوڵلا ئۆجەلان، سەرۆكی پارتی كرێكارانی كوردستان، لە فڕگەی ڕۆما دابەزی و داوای مافی پەنابەریی لە دەوڵەتی ئیتالیا كرد. ناوبراو، هەتا نوسینی ئەم دێڕانەش لە ڕۆما دەستبەسەرە و وەڵامێكی لە مەڕ داواكەی وەرنەگرتوە!. جێگۆڕكێ پێكردنی جوگرافیایی ئۆجەلان (شام ــ مۆسكۆ ــ ڕۆما)، پرۆسەیەكی سیاسیی گەورەی لە جیهاندا بۆ كورد هێناوەتە گۆڕێ. ئەم ڕووداوە، مەسەلەی كوردی لەسەر ئاستی نێودەوڵەتاندا، خستوەتە بەرباس و لێكۆڵینەوە و تەنگەژەیەكی سیاسی ــ ئابووریی قوڵی لە نێوان ئیتالیا و توركیادا دروست كردووە.

ئەم ڕووداوە بەچەند ئاست و ئاقاردا، كاركردی خۆی داناوە و كاردانەوەیشی لەسەر درووست بووە.

ــ توركیا: لە ماوەی هەفتا و پێنج ساڵی تەمەنیدا، وەكو دەوڵەت، نكوڵیی لە بوونی كورد وەك نەتەوە و بزووتنەوەكەی وەكو بزافێكی ڕزگاریخوازیی میللەتێك بەرەو ئازادی و سەرفرازی كردووە. ئێستا، لە بەردەم هەڵكشانی سیاسییانەی كێشەی كورد دا، شڵەژاوە و لۆژیك و مامەڵەی دبلۆماتییانەی لەنگ بووە. توركیا، بێهودە، لە هەوڵی بەنێودەوڵەتیكردنی دید و تێڕوانینی شۆڤینستانەی خۆیدایە لە ئاست مەسەلەی كورد بەگشتی و ئەم كێشەیە بەتایبەتی. توركیا، دەیەوێت مانا و گەورەیی مەسەلەی كورد لە ئۆجەلاندا شەتەك بدات و ئۆجەلانیش وەكو تیرۆریستێك بە دنیا بناسێنێت!.

لە ڕوانگەی توركیای كەمالیستەوە، مەسەلەی كورد/ ئۆجەلان، كێشەی دەوڵەتێكی مۆدێرنی سێكولارە، دژ بە حیزبێكی تیرۆریست كە ئۆجەلان ڕێبەرایەتیی دەكات.

ئەگەر هەندێك لە كارەكانی (پ ك ك)، بچنە نێو بازنەی تیرۆرەوە، ((دیارە كە دەچن!)). سەرپاكیان دژ بە گەل و دەوڵەتی تورك ئەنجام نەدراون، بەڵكو ئەمیش وەك هەر حیزبێكی توندڕۆی كورد، بەشێكی كارە زەبرئامێزەكانی، دژ بە نەیارانی سیاسیی خۆی، لە دەرەوە و دەروونی خۆیدا، جێبەجێی كردوون !.

(پ ك ك) ئێستا، هێزێكی سیاسی ــ جەماوەری ــ ئابووری و چەكداری بەهێزی هەیە و خەباتی ئەو، لەو بەشەی كوردستاندا بۆ: بە ئەنجامگەیاندنی بزاڤی نەتەوایەتی كورد، وەدەستهێنانی كوردستانێكی ئازاد، دابینكردنی ناسنامەی نەتەوەیی و كلتووریی كورد، خەباتێكی ڕەوایە و

سەرکەوتنی ئەو بزووتنەوەیەش کۆتایی بە چەوساندنەوەی نەتەوایەتی دەهێنێ، بنەماکانی فیکر و سیاسەتی کۆلۆنیالیستیانەی تورکیا هەڵدەتەکێنێ و مەودایەك بۆ هەڵکشانی بزووتنەوەی دیموکراتی و خوڵقاندنی فەزایەزك بۆ گەشەکردنی کۆمەڵگەی مەددەنی لە تورکیادا دەڕەخسێنێت.
ئەگەریش لە پرۆسەی بەڕێوەچونی خەباتی چەکداریدا، هەزاران کورد و تورك کوژرابن، ئەوا تورکیا و سیاسەتی شۆڤێنستانەی ئەو دەوڵەتە لە هەمبەر گەلی کورد، لێی بەرپرسیارن.
دیارە، نە کوردستان تەنیا وڵاتێکە کە خەباتی چەکداری تێدا بەڕێوەدەچێت و نە ((پ ك ك))ش تەنیا حیزبێکە کە ئەو شێوازەی خەبات بەڕێوە دەبات. لێرەدا، قسە لەسەر درووستی یان نادرووستیی خەباتی چەکداری نییە، بەڵکو قسە لەسەر ئەوەیە، کە ئەو شێوازەی خەبات، لەهیچ شوێنێکی دنیادا، هەتا سەر نەبوەتە مایەی مۆرکپێوەنانی خەسڵەتی تیرۆریزم.
لەم رۆژانەدا، دەزگا داپڵۆسێنەرەکانی دەوڵەتی تورك، دەستیان داوەتە پەلاماری دڕندانە بۆ سەر:
ـ کۆمەڵانی خەڵکی وروژاو بۆ پشتگیریکردن لە هەڵوێستی ئۆجەلان و چارەسەری ئاشتییانەی کێشەی کورد.
ـ تەواوی بنکەکانی حیزبی ((هادەپ)) لە تورکیا و کوردستان و سەدان کەسیان لێ زیندانی کردوون.
ـ بیرۆی تەواوی ئەو گۆڤار و رۆژنامانەی کە گرنگی بە رووداوەکە دەدەن.
لەگەڵ چونە سەری ئاستی بەنێودەوڵەتیبوونی کێشەکەدا، تورکیا لە زمانی سەرۆکی دەوڵەتەوە نکوڵی لە بوونی کێشەی کورد وەکو بزاڤێکی سیاسیی نەتەوەیی دەکات. لەبواری کاری دبلۆماسیشدا، فشارێکی سیاسی، ئابووری و بازرگانیی بۆ ئیتالیا هێناوە. لە دەستپێکی کێشەکەدا، دەوڵەتی تورك جەختی لەسەر گێڕانەوەی ئۆجەلان وەکو تیرۆریستێك بۆ تورکیا دەکرد. ئێستا لەژێر فشاری ئەوروپادا، تورکیا و ئەمەریکا مژووڵی سازکردنی فایلێکن کە ئۆجەلان بداتە دادگایەکی نێودەوڵەتی و ئەوروپاش دژ نییە!.

کاردانەوەی کێشەکە لە ئەوروپادا:
ئەگەر گەیشتنی ئۆجەلان بۆ رۆما، لای ئیتالیا رووداوێکی کتوپڕ بووبێت، ئەوا لای هەندێك گروپی پەرلەمانی ئیتالیا، بەتایبەت ((کۆمۆنیست و سەوزەکان))، پێدەچێت چاوەڕوانکراو بووبێت و کاریشیان بۆ کردبێت. دەوڵەتی ئیتالیا، تا ئێستا هەڵوێستێکی پۆزەتیڤی لەسەر کێشەی ئۆجەلان / کورد وەرگرتووە، ئەمیش لە چەند بواردا دەردەکەوێت:
ـ رەتکردنەوەی داوای دەوڵەتی تورك، بۆ گێڕانەوەی ئۆجەلان بۆ تورکیا، ئەمیش لەبەر رۆشنایی یاسای بنچینەیی دەوڵەت، لەمەڕ داواکردنی مافی پەنابەریی سیاسی.

ـ بانگەشەی بەستنی کۆنگرەیەکی نێونەتەوەیی بۆ چارەسەری ئاشتییانەی کێشەی کورد، لەژێر چاودێریی یەکێتیی ئەوروپا و نەتەوە یەکگرتووەکاندا.
ـ هەوڵدان بۆ بەئەوروپاییکردنی کێشەکە و بەدەستهێنانی پشتگیری لە نێو وڵاتانی ئەوروپادا.
لە ئەوروپایشدا: چەند سەرۆکدەوڵەت، گروپی پەڕلەمانی، کەسانی سیاسەتمەدار و دەرکەوتووی نێو ڕێکخراوی ئینتەرناسیۆنالی سۆسیالیست، بایەخیان بە کێشەکە داوە و کاری بۆ دەکەن. ئەم گروپ و کەسانە، دادگاییکردنی ئۆجەلان بە خوڵقاندنی فەزایەکەوە دەبەستنەوە، چارەسەری کێشەی کوردی تێدا بکرێت.

پ ک ک، لەکوێوە بۆکوێ؟!

ئەوی لە پلەی یەکەمدا، لە ئاست مامەڵەکردن لەگەڵ ئەم کێشەیە و چۆنیەتی بەئاکامگەیاندنیدا بەرپرسیارە، خودی ((پ ک ک)) و دامودەسگا سیاسییەکانییەتی و بەرپرسیاریی گروپ و هێزە سیاسییەکانی دیکەی کورد، بە پلەی دووەم دێت. هەر بۆیە وردبونەوە و ڕاوێستان لەسەر: مێژووی سەرهەڵدانی (پ ک ک)، ئایدۆلۆژیای، تەلاری ڕێکخراوەیی و پەیوەندییەکانی نێوخۆی، سیاسەتەکانی لە کوردستان و نێوچەکەدا، بۆ درووستکردنی وێنایەك بۆ دیتنی چارەنوسی کێشەکە و ڕووبەڕوو بونەوەی ئەرکەکان، گرنگ و پڕبایەخن!.
ساڵی 1987، لە فەزایەکی نیمچە ئاوەڵای سیاسیدا و هاوزای چەندین گروپی سیاسیی دیکە،(پ ك ك) وەکو ڕێکخراوێکی مارکسیستیی نەتەوەپەرەست درووست بوو. هەڵکشانی بزووتنەوەی جەماوەری و دیموکراتی لە نێوان ساڵانی 1978 ـ 1980 لە تورکیادا، مەترسییەکی جیددی بۆ ئابلۆقەدانی فیکری پانتۆڕانیستی و هەڵتەکاندنی سیستەمی تۆتالیتار ـ میلیتاریستیی تورکیا درووست کرد. کودەتای 30 ی سێپتامبەری 1980، هەوڵێك بوو بۆ بەرتەسککردنەوەی ئازادییە دیموکراسییەکان و تێکشکاندنی بزووتنەوەی دیموکراتیك و ڕادیکاڵ لە تورکیادا. سەرکردایێتی (پ ك ك)، بۆ بەرەنگار بوونەوەی سیاسەتی فاشیستانەی میلیتاریستەکانی تورك، ڕووی لە شام و لوبنان کرد و لەوێدا ئۆردووگاکانی مەشق و ڕاهێنانی سەربازیی ڕۆنا و جاڕی شەڕی پارتیزانی دا.
(پ ك ك)، وەکو هەر ڕێکخراوێکی دیکەی مارکسیستی ئەو سەردەمەی شەڕی سارد، دەبوو لە ڕووی فیکر، دنیابینی، بەرنامە و ستراتیژی سیاسییەوە، لە تەوەری ((قەڵای سۆشیالیزم))دا، دژ بە سیاسەت و بەرژەوەندییەکانی تەوەرەکەی دی بسوڕێتەوە، بەڵام بە تێکهەڵکێشانی هەندێ خەسڵەتی توندوتیژیی تایبەت و گونجاو لەگەڵ هەلومەرجی نێوخۆی کوردستان و تورکیادا. (پ ك ك)، لێکۆڵینەوەیەکی وردی باری سۆسیۆلۆگی و پسیکۆلۆگیی کۆمەڵگەی کوردی لەو بەشەی کوردستاندا کردوە. ئەو، بەرنامەی کاری ڕێکخراوەی، سیاسی، جەماوەری، درووشم و تاکتیك و

ستراتیژی خۆی بەشێوەیەك دارِژتووە كە لەگەڵ باری تایبەتی فەرهەنگ و سایكۆلۆژی خەڵكەكەدا جووت بێتەوە و لەمەشدا سیاسەتی درِندانەی دەوڵەتی تورك، لە ئاست نكوڵیكردن لە بوونی كورد و سوكایێتیپێكردنی، هۆكارێكی یارمەتیدەر بووە. (پ ك ك)، لە ماوەی بیست ساڵان خەباتی خۆیدا، وەدەستهێنانی ناسنامەی كلتووری و نەتەوایێتی كردووەتە ئەڵقەی نێوەندی خەباتی خۆی و كاری بۆ كردوە. وەكو ستراتیژ، (پ ك ك)، رزگاركردنی كوردستان و دامەزراندنی دەوڵەتێكی یەكگرتووی كوردی لە بەرنامەی خۆی ناوە. (پ ك ك)، كە لە فەزایەكی نیمچە ئازادی سیاسیدا وەدەر نراوە و بۆ مەكۆی خەباتی پرِ زەبروزەنگی چەكداری گوێزراوەتەوە، بۆ ئەوەی لەتەك هەلومەرجە نوێیەكەدا خۆی بگونجێنێت و فراژی ببێت، پێویستی بە تیژكردنەوەی ئامرازەكانی زەبر هەبووە!....زەبر دژ بە خودی خۆی و ئەوانی دیكە((توركیا + نەیارە سیاسییەكانی)).

دیارە ئاڵوگۆرِ و وەرچەرخان لە كاری سیاسی و شێوازەكانی خەباتدا، بەناچاری گرفت و قەیرانی جیددی لەنێوخۆی هەر رێكخراوێكدا درووست دەكەن و فرەتێروانین و دیاردەی سیكتاریستی دێننە گۆرِێ!. (پ ك ك)، تا كۆتایی هەشتاكانیش، بۆ یەكلاكردنەوەی ناكۆكییە دەروونییەكانی و بەرجەستەكردن و چەسپاندنی، یەك سەركردە، یەك فیكر، یەك حیزب و یەك سیاسەت، ببوە مەیدانی ململانێ و بەزەبرپاكتاوكردنی نەیارانی نێوخۆ و دەرەوەی خۆی. (پ ك ك)، لەم جەنگەدا، بەكۆمەڵێك ئەزموونی دەوڵەمەندی پرِ زەبرەوە، تەواوی ئامانجەكانی وەدەست هێنا و ئێستاش:

ـ حیزبێكی تۆكمە و بەهێز و خاوەن دیسپلینی شێوە هەرەمییە كە بنكەیەكی فراوانی لە كوردستاندا هەیە و پەلوپۆی بۆ باشوور، رۆژهەڵات و خۆراوای بچوكیش هاوێژتووە. (پ ك ك)، لە ئەوروپا و وڵاتانی دیكەی دنیادا، كۆمیتە و دامودەسگای كەلتووری و سیاسیی بەسەنگ و بزێوی هەن .. لە كوردستاندا، لەشكرێكی بەزەبتوزاكۆنی هەزاران چەكداریی هەیە. لە لوتكەی ئەم هەرەمە سیاسی ـ چەكدارە قەبە و پانوپۆرِەی (پ ك ك)دا، سەرۆكێك رۆنیشتووە كە خەرمانەی پیرۆزیی دەوری گرتووە ... سەرۆكێك، لە شكۆیی و پیرۆزییدا، خەسڵەتەكانی ئینسانی ئاسایی دەبەزێنێت و وەكو پەیامبەری رزگاركەری گەلی كورد، دێتە ناسین!.

ـ هەزاران هەزار ئینسانی كورد، لە چوارچێوەی پۆلارێژكراوی (پ ك ك)دا خۆیان شەتەك داوە و بۆ ئەم ئامانجانە دەخەبتێن.

ـ هەیبەت، برِیار، فەرمان و فەرمایشت و وێنەكانی سەرۆك، لە پەرستگەی ناخی شۆرِشگێرِانەی هەر تاكێكی لەشكری مەددەنی و چەكداریی (پ ك ك)دا، بە دەسەڵاتێكی كۆنترۆڵكراوەوە ئامادەییان هەیە و بەرەو ژیان و مەرگ دەیانبزووێنن!. (پ ك ك)، لە رەوەندی خەباتی چەكداریدا، هەوڵی داوە كەڵك لە ناكۆكییە ئیقلیمییەكان وەربگرێت و جۆرێك لە پەیوەندی لەگەڵ

هەرسێ دەوڵەتە داگیرکارەکە (سوریا، ئێراق، ئێران)دا درووست بکات و ئـەوانیش وەکـو فاکتـەری گووشاری سیاسیی، ئەم بەکار ببەن!. (پ ك ك)، لە هاوکێشەی ململانێ سیاسـییەکانی رۆژهـەڵاتی نێوەڕاستدا، هاوتـای سەنگی خۆی رۆڵی هەبووە و هەر ئـەو سروشـتی خـەباتی چـەکدارییەش، وای کردووە کە هەمیشە ئەگەری ساتوسەودا پێکردنی لـە گۆڕێـدا بێـت . رەوتی رووداوەکـان، کـارکردی سیاسەتی ئـەمریکا لـە نێوچـەکەدا و ئـاڵۆزیی هاوکێـشە سیاسـییەکانی، بوونـە دەرهاوێژتـەی (پرۆسەی رۆما) و گواستنەوەی ناچاریی ئۆجەلان، لە (شام)ەوە بۆ ئەوروپا!. واتە، پرۆسەی رۆمـا، پرۆسەیەکی دیراسەتکراو و نەخشەبۆکێشراو نییە، بەڵکو لەژێر گوشاری هەلومەرجێکی ناچـارییدا سەری هەڵداوە، کەچی کەشێکی لەباری بۆ ئەگەری چارەسەری کێشەی کورد ڕەخساندووە.

پرۆسەی رۆما، ئەوەی دەرخست:

ــ بزووتنەوەی چەکداریی کـورد، هـەر حیـزب و سـەرۆکێك رێبـەرایەتیی بکـات، دیـد و ئایـدیای هەرچییەك بێت، سەنگ و قورسایی لـە هـەر ئاسـتێکدا بێـت، لـە تـۆڕی پەیوەندییـە سیاسـییە نێوچەییەکان دەربازی نابێت و ناچارە سرووشتی خـۆی بگۆڕێـت. داخـۆ سرووشـتی (پ ك ك)، تـا چەند لەگەڵ گۆڕانی دۆخە سیاسییەکەدا هاوتا دەبێت و چۆن دەتوانێت ئەم قەیرانە تێپەڕێنێت؟!.

داخۆ (پ ك ك)، دەکارێت دروشمە سیاسییەکانی ئەم قۆناغە جێبەجێ بکات و لە هێزێکی ((سیاسی ــ میلیتاریستی توندڕەو))ەوە ببێتە ((هێزێکی سیاسی ــ مەدەنی ــ ئاشتیخواز))، بەهەموو مانـا فراوان و مۆدێرنەکەی مەدەنییەت؟!.

ــ لە نێوانی سەرۆك و حیزبدا، کەس یاخود ئۆرگانێکی سیاسیی بڕیاردەر نییە و ((فیکر، جەستەی حیزب، جەماوەر)) لە ئەقڵ و کەسایەتیی سەرۆکدا بزرن!.

ئەم دیاردەیـە، لەحاڵـەتی ئەگـەری دابـڕانی سـەرۆك لـە حیـزب، ((واتـە ئەگـەری دادگـایی و زیندانییکردنی))، کارکردێکی نێگەتیڤ لەسەر رۆحییـەتی تێکۆشـانی (پ ك ك) و جەماوەرەکـەی بەتاییـەت و بزووتنـەوەی کـورد لـە بـاکووری کوردسـتاندا بەگـشتی، دادەنێـت. داخـۆ لـەوەها حاڵێکدا،(پ ك ك)، دەتوانێت سەرێکی ئەڵتەرناتیڤ بـە جەسـتەی خۆیـەوە بـنێ و لـە ئەگـەری هاتنە پێشەوەی پرۆسەی دانووستاندن لەگەڵ تورکیا و ئەوروپادا، لەبری ئۆجەلان رەفتار بکـات و بڕیاری کاربڕ بدات؟!.

تۆ بڵێی (پ ك ك) بکارێت کێشەی کورد لە کێشەی ئۆجەلان هەڵاوێرێ و وەکو دوو مەسەلەی جیـا و هەمانکاتیش پەیوەندار، لە ئاست سیاسەتی نێودەوڵەتیدا مامەڵەیان لـە تەکـدا بکـات، یـاخود هەردوو کێشەکە چوون یەکەیەکی لە پچڕاننەهاتوو چاو لێ دەکات؟!.

ـــ ئێستا ئۆجەلان: سەرۆکی حیزب، رابەر و سیمبۆلی نەتەوە، باوکی پیرۆزی حیزب و جەماوەرەکەیەتی. ئەم شێوە پیرۆزکردنەی ئۆجەلان، لە مێژووی کۆن و نوێی خەباتی حیزبایەتی و نەتەوایەتیی کوردستاندا، بێوێنەیە!. لەم دوو مانگەی دواییدا، دەیان ئەندامی (پ ك ك)، چ لە زیندانەکانی تورکیادا و چ لە ئەوروپادا، ئاگریان لە جەستەی خۆیان بەردا و خۆیان کردە ئاگربڕی ئاگرێکی وەهمی، بۆ داکۆکیکردن لە ئۆجەلان و لەمپەردانان لە بەردەم ئەگەری ئاوابوونی ئەم (خۆر)ە دا. ئەم دیاردە بێوێنەیە، ناکرێت بە ئاسایی لێی بڕوانرێت و دەشێ مایەی لێکۆڵینەوەی سایکۆلۆژی و سۆسیۆلۆژیی کۆمەڵگەی کورد بێت لە باکووری کوردستان و خوێندنەوەیەکی ورد و قوڵی شێوازەکانی گۆشکردنی حیزبی و نەتەوایەتیی لە نێو جەستەی (پ ك ك)دا گەرەکە!. ئەوەی کە حیزبێکی سیاسیی کوردیی، توانیویەتی ببێتە فۆرماسیۆنێکی مەزهەبی و پلەی سەرۆکی بە پایەی ئیمام و پەیامبەران گەیاندووە، پرسیکە و بەسەرپێی بەرسڤی خۆی وەرناگرێت!.

ئێستا ئەم خەسڵەتە فۆندامێنتالیستییەی حیزب، تا چەند دەتوانێت لەگەڵ بارودۆخی سیاسیی و کاری دیپلۆماتیکی رۆژئاوادا، لە دواساڵەکانی سەدەی بیستدا خۆی بگونجێنێت؟!.

لە دنیای مۆدێرنی ئەوروپادا، پەنجا ساڵێك دەبێ، ئەستێرەی پاڵەوان و تاکەسەرکردە ئاوابووە. دەشێ بەرزراگرتنی کاریزما، چ وێنەیەك بۆ کورد لای ئەویدی بخوڵقێنێت؟!.

ـــ پەیامەکانی سەرۆك لە رۆماوە بۆ دنیای دەرەوە، سیما و تێمایەکی مۆدێرنیان لەخۆ گرتووە، بەزمانێکی شارستانیییانەی لەگەڵ سەردەمدا گونجاو نووسران و لە هەوڵی دروستکردنی پردی دیالۆگ لەگەڵ رۆژئاوادان.

نێوئاخنی پەیامەکان و شێوازی ئاخاوتنەکان، لەگەڵ ئەو خەسڵەتانەی پێشتر ئاماژەمان پێ کردن، ناکۆك و بەیەکتر نامۆن!. بەئاکام گەیاندنی ئەو خیتابە سیاسی و فیکرییانە، تا ئەو جێگایەی پەیوەندی بە (پ ك ك)وە هەبێت، پێویستی بە گۆڕانکاری فیکری ـــ سیاسیی نێو دەروونی حزب و هەڵوەشاندنەوە و سەرلەنوێ دارژتنەوەی پەیوەندییە ئۆرگانیکەکانی ناوەوەی ئەو حیزبەوە هەیە.

ـــ دوا پەیامی سەرۆك، لەمەڕ هەوڵدان بۆ سازدانی زەمینەی دانووستاندن لەگەڵ دەوڵەتی تورك، دەستپێشخەرییەکی گرنگە و کرۆکی ئاشتیخوازانەی کورد بە جیهان دەناسێنێ. بەڵام دیاریکردنی رێگا چارەی کێشەی کورد لە چوارچێوەی پرۆژەی لە حەوت خاڵ پێکهاتووی ئۆتۆنۆمیدا، نیشانەی پەلەکردن، شڵەژان و قەیرانی سیاسی پێوە دیارە و کەمئەزموونیی سەرۆك لە هونەری پرۆسەی گفتوگۆدا دەردەخات.

ـــ پرۆژەی جارِ بۆدراوی ئۆتۆنۆمی، وەکو چارەسەرێك بۆ کێشەی کورد لەو بەشەی کوردستاندا، تەمێکی خەست لە ستراتیژ و درووشمە سیاسییەکانی (پ ك ك) دەئاڵێنێت و پێمان دەڵێت:(پ ك ك) و سەرۆکەکەی لە زەوینەی کاری پراکتیکی سیاسیدا، تەنیا نوێنەر و رێبەری کوردن لە باکووری کوردستاندا و وەهمی ئەو خواستەیان کە لە دووتوێی بەرنامە و تیوردا قەتیس ماون، لەگەڵ واقیعی سەخت و بە دەیان فاکتەری سیاسی شەتەکدراو، بە ئاسانی ئامێتە نابن!.

دواشتێك کە جێگای سەرنج بێت، ئەوەیە کە گوتار و بزووتنی دامودەسگا سیاسییەکانی (پ ك ك) لە هەندەران، ئاڵوگۆڕێکیان بەسەردا هاتووە، بەلاّم دۆخەکە سەخت و کێشەکە دژوار و قەیرانەکەش چارەنوسسازە. هەربۆیە دەرچون لەم تەنگژەیە، گۆڕانی قوڵتر و پێریسترۆیکایەکی ئاوەلاّتر دەخوازێت. (پ ك ك) و بزووتنەوەی کورد لەو بەشەدا، لەبەردەم تاقیکردنەوەیەکدا وەستاون، شکستخواردنیان بە مانای شکستخواردنی کوردە لەبەردەم بەربەریزمی ئەتاتورکدا!.

یەنیوەری 1999

* **ئەم وتارە بەرهەمی لێدوان و ئاڵوگۆڕکردنی بیروبۆچونە لەمەڕ کێشەی (پ ك ك) وبزووتنەوەی سیاسیی کورد لە باکووری کوردستاندا، لەگەڵ هاوڕێی رۆژنامەنووسم ((قەرەنی قادری)) و لە ژمارە** 12 **ی مانگنامەی (پەیام)دا، هەلاّیەکی لەسەر درووست کردین. ئەگەر چی ئێمەش وەکو هەر کوردێك ، لەبەردەم رفاندن و گێڕانەوەی ئۆجەلان بۆ تورکیا هەژابووین، دیسانیش نەمانتوانی وەکو هەر (کوردێك) و لەژێر کارکردی ئیحساسی نەتەوەییدا، لەگەڵ (گروپ)دا بیربکەینەوە!. ئێمە ناچار بووین و کارەکەمان وای لێ دەخوازتین، بەتەنیا و وەکو خۆمان، لە کێشەکە وەکۆڵین و دۆخەکە بخوێنینەوە!!.**

تراژیدیای ئۆجەلان: ئیحساساتی ناسیۆنالیستی یان بە ئەقلأنیکردنی سیاسەت؟!.

لە ئاستانەی دووهەزاردا، تراژیدیا و تێکشکانە سیاسی و رۆحییەکانی گەورەترین نەتەوەی بێدەوڵەتی دنیا، لە پەسا چەندپات دەبنەوە!. وا پێ دەچێ کە لەمپەرە ئابووری، جیۆ ــ سیاسییە رژد و پۆلاڕێژکراوەکان، رێگا بە فۆرمۆڵەکردنی ناسنامەی نەتەواێتیی ئەم میللەتە نەدەن!. پێچانەوەی قۆناغی جەنگی سارد و بەجیهانیبوونی سیستەمی (نوێ)ی جیهان، لە بوارەکانی دەسەلأتی ئابووری، سیاسی، ئینفۆڕماشون، پەیوەندییەکانی راگەیاندن و مێدیادا، وا خەریکن جیهان دەکەنە گوندێکی جیهانیی و کوێخایەکی گومڕای گۆچان ئەتۆماوی بەدەست ، بەسەریدا رادەگات.

تێکشکاندنی سنوورە وەهمییەکانی نێوان دەوڵەتان و بەڕواڵەت یەکپارچەبوونی جیهان، ئەگەر سەرپێیی سەرنجیان بدرێتێ، وا دێنە بەرچاو کە مێژووی مرۆڤایێتی، لە کایە گرنگ و چارەنوسسازەکانی خۆیدا، دەرکەی قۆناغێکی ریفۆرمی سیاسی و کۆمەلأێتی و ئینسانیی کردبێتەوە، کە هەردوو هێزە بڕیاردەرەکەی پێشووی جیهان لە ئاستیدا بێ کلیل و رێگاچارە، دەستەوەستان بووبن!. بە بارێکی دیکەدا، سیستەمی (نوێ)، ئۆبالی هەموو شەڕوشۆڕ، ماڵوێرانی، برسییەتی، بەدبەختی و پێشێلکردنەکانی مافی مرۆڤ لە ئەستۆی جەنگی سارد دەنێ و بۆخۆشی مژدەبەخشی بەهەشتێکی ئادیاڵە لە جیهاندا!.

سیستەمی (نوێ)، لە هەوڵی بەزەبرکۆکردنەوە، هەڵشێلانەوە و لەقاڵبدانەوەی هەموو جیهاندایە و بە پێی بەرژەوەندییە ئابوورییەکانیشی، لە هەندێ نێوچەدا سنوورە تەقلیدییەکان دادەدڕێت و لە هەندێکی دیکەشدا، تۆخیان دەکاتەوە.

سیستەمی (نوێ)، سەرجەمی پێوانە و پێودانگ و ناساندنە باوەکانی لەمەڕ: شۆڕش و شۆڕشگێڕیی، تیرۆر و تیرۆریزم، مافی مرۆڤ و ئاسایشیی نێودەوڵەتی، گۆڕیون و جێگۆڕکێی پێ کردوون. لە سیستەمی (نوێ)دا: جەنگ، زەبروزەنگ، تیرۆری نێودەوڵەتی، جینۆساید و سوکایەتیپێکردنی ئینسانەکان بە شێوەیەکی بەربلأوتر بەردەوامن. هێزی باڵادەست و جلەوکێشی ئەم سیستەمە، پێودانگ و پرەنسیپگەلێکی دیاریکراوی بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ گرفت و کێشە خوێناوییەکانی جیهانی سەردەمدا نییە. ئێستا، بۆ ئەم سیستەمە، ناسنامەی کوژراوەکان هیچ نرخ و بەهایەکی نییە، بەڵو بکوژەکان و هەڵوێستی ئەوان لە خودی سیستەمەکە گرنگن!. بۆ ئەو... کورد، ئەلبان، سرب، عەرەب، فارس و ئەفغان چ مانایەکیان نییە، بەڵکو ئەوە میلیسۆڤیچ، سەدام، ئەجەوید،

خاتەمی، تالیبانەکان و هەڵوێست و جێگای ئەوانە لە سیستەمەکەدا، کە بڕیار لەسەر ڕەوت و شێوەی هەڵوێستەکانی (سیستەم) لە نێوچە گڕگرتووەکاندا دەدەن!.

ئەم کورتە پێشەکییەمان بە پێویست زانی و گرنگیشە بۆ ئەوەی شوێنی خۆمان و قەوارەی کارەساتەکانمان لە نێو بازنەی بەرژەوەندیی ئەم سیستەمە (نوێ)یەدا ببینینەوە!.....

تراژیدیای چارەنووسی ئۆجەلان، حیزبەکەی، بزووتنەوەکە، ڕێك لەم سەردەم و ڕۆژگارەدا ڕوودەدات.

ڕۆژگارێك، کە شۆڕش و شۆڕشگێڕی، ڕامبۆ و سۆپەرمانە یاخییەکان، مانا تەقلیدی و باوەکانی خۆیان لەدەست داون!!.

چەندبارە گێڕانەوەی وردینەی حیکایەتی گرتن و ڕفاندنی ئۆجەلان، نە پێویستە و نە بە ئەنجامێکیشمان دەگەیەنێ!. ئەو، ئێستا لە زینداندایە و چاوەڕوانی حوکمی ناڕەوای دادگای ئاسایشی دەوڵەتی تورك دەکات. واتە، کارەساتەکە چۆن ڕووی دا، لەم باسەدا مەسەلەیەك نییە، بەڵکو بۆچی و لەچ هەلومەرجێکدا ڕووی دا؟!... ئێمە چیمان کرد و چۆنمان مامەڵە لەتەکدا کرد؟!... بە پیرەوەچونمان، پشتگیریمان، ڕەفتار و هەڵسوکەوتمان لە ئاست ڕووداوەکەدا، لە کوردستان و لە هەندەران لە چ ئاستێکدا بوون؟!. کارکردی پەرچەکرداری ئێمە لە چاوی (ئەویدی)دا، چ وێنەیەکی خوڵقاند و (ئەوان) چۆن ئێمە و کارەساتەکانمان دەبینن و مامەڵەمان لەگەڵدا دەکەن؟!... بە واتایەکی تر: ئێمە لەم سەردەمەدا، لە (دنیایەکی بەقەفەزکراوی پۆڵاڕێژدا) دەژین ... داخۆ دەبێ لە هەوڵی شکاندنی شیشە ئاسنینەکانی ئەم زیندانەدا بین، یاخود خۆمان لە نێویدا ڕابهێنین و لە هەوڵی کشاندنیاندا بین، نەك شکاندنیان؟!.

ئێمەی کورد، بەدرێژایی ئەم سەدەیە، لەگەڵ تێکشکان و هەرەسەکاندا هاوڕێین و هیچ دووڕییانێکمان بۆ ماڵئاوایی نەبینیوەتەوە....

لەنیوەی دووەمی ئەم سەدەیەوە، واتە لە دەسپێکی جەنگی ساردەوە، چارەنووسی ئۆجەلان، وەکو سەرکردەی حیزبێکی بەدەسەلاتی کوردی و ڕێبەری بەشێك لە بزووتنەوەی سیاسی ــ چەکداری کورد ((پاشی تراژیدیای چارەنووسی قازی موحەمەد))، چارەنووسێکی بێوێنەیە و بۆ هەواری خوێناویی چارەنووسی سەرکردەکانی سەرەتای ئەم سەدەیە و نیوەی دووەمی سەدەی پێشوومان دەگێڕێتەوە!.

هەربۆیە خودی ڕووداوەکە و کارکردی لەسەر باری دەروونیی کۆمەلانی خەڵکی کورد، جۆرێك لە خۆڕا پسکان و ڕاچەنینی ئیحساسئامێزی ناسیۆنالیستی، درووست کرد.

ئەو هەژانە بە تەوژمەی کە قووڵایی بیر و ڕەفتاری ئەندامانی (پ ك ك) بەتایبەت و خەڵکی کوردی بەگشتیی هەژاند، پێی گوتین: کورد ناخوازێت بۆ تراژیدییە خوێناوییەکانی دەستپێکی ڕابوون و تێکۆشانی خۆی بگەڕێتەوە، کەچی ئەقلییەتە سیاسییە لە جیهانی سەردەم

نەگەیشتووەکەی، بۆ هەمان قوڵکەی دەئاژوویت!. هەموو کوردێك لە ماڵی خۆیەوە، بەدەستوپێ و چاوبەستراوی و سوکایێتیپێکراوی، ئۆجەلانی دیت. وێنەکانی سەرشاشەی (تی ڤی)یەکان، هێندەی کلۆڵیی ئۆجەلان و لە رووخساری ئەویشەوە بێکەسیی کوردیان نیشان دەدایەن، سەد هێندەش بەربەریزمی دەوڵەتی تورك و بیرەوشتی سەردەمەکەش.

بۆچی (ئیمرالی) بوویە دواهەواری سەفەری ئۆجەلان؟!.

ئۆجەلان کە بە ناچاری لە (رۆما) بارگەی خست، هیچ لایەنێکی ئەوروپایی بە ئیتالیاشەوە، بەخێریان نەهێنا و هۆیەکەشی لە سرووشتی سیستەمی (نوێ)ی جیهان و پاشکۆیی ئەوروپا، بۆ ئەمەریکا بوو. ئاخر ئەو رێیەری بزووتنەوەیەکە کە دەیەوێت پایەکانی یەکێك لە دەوڵەتە گرنگەکانی (ناتۆ) لە رۆژهەڵاتدا هەڵتەکێنێت. ئیدی لە روانگەی (ناتۆ)وە، ئەو دەبێت تیرۆریست بێت نەك شۆرشگێر. ئەو ماوەیەی ئۆجەلان لە رۆمادا مایەوە، بە هەردوو دەست دەرگا ئاسنینەکانی ئاشتیی دەکوتا.... ئەو، پرۆژەیەکی بۆ چارەسەری کێشەی کوردی کوردستانی باکوور گەڵاڵە کرد و ئەگەر ئەوانی دیکە بە هەندیان وەربگرتایە، ئامادەی گۆرانکاری و سازشی زێتریش بوو، بەلام وا پێدەچوو کە درەنگ کەوتبێت. ئێستا، دەشێ بپرسین: ئەگەر ئۆجەلان، ساڵێك پێشتر بانگەشەی بۆ ئەم پرۆژەیە کردبا و بە کردەوەش حیزبەکەی بکردایەتە حیزبێکی بێچەکی مەدەنیی لەگەڵ (سیستەم)دا گونجاو، بە قەولی لایەنگرانی خەباتی چەکداری (ئاشبەتاڵی چەکداریی) بکردبا و بیایەتە ئۆپۆزسیۆنێکی قانونی و ئەوجا بۆ ئەوروپا سەفەری کردبا، داخۆ پرۆسەکە هەمان رەوتی دەگرت و ئۆجەلانیش هەمان چارەنووس؟!. واتە بگەرێینەوە سەر هەمان بۆچوونی پێشوو: ((لاساری و بەزەبر رووبەرووبوونەوەی سیستەمێکی جیهانیی پۆلارێژ کراو یان هەوڵدان بۆ خۆگونجاندن لە نێویدا؟!.)).

بە رای ئێمە، ئەمە بۆخۆی پرسێکە و هەر هێزێکی سیاسیش ئەگەر بیەوێت بە ئەقلانییەت مامەڵە لەگەڵ دۆزی کورد و باری لەئارابووی جیهاندا بکات، دەبێت لەسەری بوەستێت و لێی رابمێنێت. خاڵێکی دیکە کە دەشێ جێی سەرنج بێت، ئەمەیە: ئۆجەلان بۆ رۆمای بەجێهێشت؟!.

تا هەنووکە، نە لای (پ ك ك) و نە لە هیچ سەرچاوەیەکی دیکەوە، زانیارییەکی ئەوتۆ لە بەردەستدا نییە کە داخۆ ئۆجەلان لە سۆنگەی گەران بەدوی پەنابەری سیاسیدا لە رۆما دەرچوو، یان لەژێر فشاری ناراستەوخۆی دەوڵەتی ئیتالیادا؟!. ئەوی بەوردی سەرنجی لە گوتە و هەڵوێست و رەفتاری ئۆجەلان لە رۆما دابێت، دەرکی بەوە کردوە، کە ئەو لە چاوەرووانیی چارەنووسی خۆیدا، گەلەك شپرز و بێواز و جارز بوو .. ئاخر، ئەو بە چاوی خۆی لە خۆی و حیزبەکەیی دەروانی، نەك

بە چاوی دەسەڵاتدارانی (ناتۆ)و شوێنی ئەو و حیزبەکەی لەم سیستەمە دنیاگرەدا!. دەشێ بگوترێ: ئۆجەلان و ئەو بەشەی بزووتنەوەی کورد، کە ئەو رێبەرایێتی دەکات، جووتەقوربانیی دنیابینیی خودی خۆیان و تاییەتمەندییەکانی ئەم سیستەمەن!.

ئێمە پێمانوایە. ئەگەر ئۆجەلان، چەند مانگێکی دیکە، بواری مانەوەی لە رۆما بۆ رەخسابا و کەمێکیش هێمنتر و پشوودرێژتر با، رەنگە رۆژگار و چارەنوسی وەها وەرنەگەرابا و ئێستاش ئاسۆیەکی رووناکتر بۆ دۆزی کورد لەو بەشەی کوردستاندا، روو لە دەرکەوتن بایە. لە سەروبەندی قۆناغی (رۆما)دا، هەموو گەلی کورد، هێزە سیاسییەکانی، کەسایێتی و رێکخراوە دۆستەکانی، لە هەوڵی ئەوەدا بوون کە ((پێستەکە سەگ نەییات!))، کە سەگەکانیش فڕاندیان، ئیدی تێڕامان و هەڵسەنگاندن بۆ زەریای رقی وەچە پۆکانکەوتووی خەڵکی کورد و ئەندامانی (پ ك ك) کارێکی زێدە پێویستە...

لە ئەوروپادا: سەدان هەزار کورد خرۆشان و شەقامانی پێتەختەکانیان داپۆشی، قونسولگە و سەفارەتخانەکانی تورکیا، ئیسرائیل، ئۆفیسەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان و یەکێتی ئەوروپا داگیر کران. ئەم رۆژانە، زەبر نوێنرا، خوێن رژێنرا، خۆ سوتێنرا و گڕ لە ئۆتۆمبێل و باڵەخانەکان بەردران....

هەندەك لە ولاّتەکان تەنگەتاو بوون و رایانگەیاند کە ئاساییشی هاولاّتانیان کەوتووەتە مەترسییەوە .

لە ئاڵمانیادا، دۆخەکە بەجێگایەك گەیشت، وەخت بوو بەباری خراپەدا بەسەر مەسەلەی کورد و کوردە پەنابەرەکانی ئەو ولاّتەدا بشکێتەوە. وەزیری نێوخۆ و راوێژکاری ئەڵمانی، بەجددی سەرنجی کوردیان بۆ ئەم کارە راکێشا و هەڕەشەیان لێ کردن. هەندەك لە رۆژنامە بەنێوبانگەکانی ئەڵمانیا، کێشەکەیان لە قەوارەی خۆی زێتر هەلاّمساند و ئاشکراشە کە مێدیا چ کارکردێکی راستەوخۆی لەسەر رای گشتی خەڵك، لەمەڕ هەرکێشەیەك هەیە.

رۆژنامەی (فرانکفۆرت ئاڵمانیە ستاتیۆنگ) لەرۆژی 17 **ی فێبریوەریی** 1999 **دا، ئاوا دەنووسێت:**
((هیچ گومانی تیانییە کە ئامادەیی لایەنگرانی (پ ك ك)، بۆ پەنا بردن بۆ زەبر، زیان بە ئامانجی کوردەکان دەگەیەنێ. هەروەها دەربارەی پابەندبوونی بێگانان بە پرانسیپ و یاساکانی کۆمەڵگەی ئەڵمانی، بێ تەئسیر نابێت. پێویستە لە بێگانەکانی دانیشتووی ئەڵمانیا بپرسیت کە ئایا ئێوە ئامادەن پەیڕەو لە یاساکانی نیشتمانی نوێتان بکەن؟!.... واتە تۆ ئەڵمانیت یان نـــا؟!)).

رۆژنامەی (ئێکسپرێس)ی هەمانڕۆژ، ئەگەرچی قوڵتر لە مەسەلەکە دەڕوانێت و کێشەی کورد لە رەوتاری زەبرئامێز دادەبڕێت، دیسانیش بە توندی دژی ئاژاوە دەنووسێت:((لە ئەڵمانیادا 500

هەزار کورد دەژین. کوردەکان، دوێنێ چەند سەفارەتخانەیەکیان داگیرکرد. ناکرێت ئێمە لێرەدا باسی ــ کوردەکان ــ بکەین .. بەڵکو ئاژاوەچییەکان، ئەندامانی باڵی چەکداری پارتی کرێکارانی کوردستانن. ناشێت بە یەک (کوتەک) لە هەموویان بدرێت. دیسانیش ناکرێت کە ڕێگا بە ئەمانە بدرێت، لە خاکی ئەڵمانیادا ئاژاوە بنێنەوە.....)).

ئەمە دوو نموونە بوون لە سەروتاری زیاتر لە 10 ڕۆژنامەی بەربڵاوی ئەڵمانیا کە وەکو (ئاژاوەگێڕ) بە رای گشتیی ئەڵمانیمان دەناسێنن. مەسەلەکە هەر هێندە نییە کە ئێمە وەکو میللەتێکی مەزڵوم خۆمان ببینین و لە پێناوی سڕینەوەی ئەو زوڵم و ستەمەشدا لێمان دەکرێن،مافی بەکاربردنی هەر جۆرە ئامرازێك و نواندنی هەر ڕەفتارێك بەخۆمان ڕەوا ببینین. بینینی خۆمان و مەسەلەکەمان لە چاوی ئەواندا، (ئەوانێك) کە لە وڵاتیاندا دەژین و ئەمڕۆ یان سبەی کێشەکەمان دەبێتە کێشەی ئەوان، زۆر گرنگە. بەداخەوە (پ ك ك) و لایەنگرانی لەم بوارەدا، وەك هەمیشە لەگەڵ لۆژیکدا مامەڵە ناکەن.

ــ لە کوردستان .. کوردان لە کوردستان و لە ئەوروپادا، پێکڕا ڕابوون، لە کوردستانی باشوور (ناوچەی ژێر دەسەڵاتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)دا، خەڵك خرۆشان، خۆپیشاندان و مانگرتنیان ساز دا و هاودەردییان لەگەڵ چارەنووسی ئۆجەلان و بزووتنەوەی کورد لە باکوور دەربڕی. کەچی لە ناوچەکانی هەولێر و بادیناندا، ڕێگا بە خەڵك نەدرا!. (پ ك ك)، لە کوردستانی باشووردا، چەند ساڵێکە خۆی کردووەتە لایەنی شەڕێکی بێهودەی نێوخۆ. وا چاوەڕوان دەکرا، ئەم حیزبە لەم قەیرانەی ئێستایدا، بە سیاسەتەکانیدا، لەو نێوچەیەدا بچێتەوە. کەچی (پ ك ك)، لە دوا کۆنگرەی خۆیدا بڕیاری دروستکردنی (پ ك ك)ی باشوور و سووربوون لەسەر خەباتی لەو بەشەدا، داوە. کوردسانی باشوور (خوانەخواستە)، ئەگەر بڕووخێت، بەسەر حیزب و ڕێکخراودا هەرەس دێنێ!.

واوەتریش، ئۆجەلان پێشئەوەی دووچاری ئەم چارەنووسە ببێت، بەلانیکەمی چارەسەری کێشەی کورد ڕازی بوو!.

واتە: ئەو ئامادەی پێچانەوەی فایلی سەربەخۆیی و دامەزراندنی (ناسیۆناڵ ستاد)ی کورد بوو. لێرەشدا، ئیتر هەردوو تێرمی (کوردستانی گەورە) و (سەرۆکی نەتەوەیی) دەچنە ژێر پرسیارەوە!.

ئێستا ئیدی مافی خەڵکی کوردە بپرسێت:

(پ ك ك)ی باشوور بۆچی و خەباتی لە باشووردا، بۆ کێ و دژ بە کێ ؟!.... دیارە درێژەپێکێشانی شەڕیش لە کوردستاندا و دژ بە حیزبەکانی کوردستانی باشوور، تەنیا بەزەرەری خۆیان و قازانجی دەوڵەتانی نێوچەکە دەشکێتەوە!.

((بۆ بڕیاری تایبەت بە خەباتی (پ ك ك) لە کوردستانی باشووردا، بڕوانە بڕیارەکانی کۆنگرەی شەشەم، 3 ی ئازاری 1999 ، پەسەندکراوی کۆمیتەی ناوەند)).

ــ لە کوردستانی ئێران، لە تاران و هەندێك شاری دیکەش، خەڵکی کورد بەشێوەیەکی چاوەڕواننەکراو وەسەر شەقامان کەوتن. کۆماری ئیسلامیی ئێران، بە لەبەرچاوگرتنی هاوکێشە و هاوپەیمانییەتییەکانی نێوچەکە، (نەك لەبەر خاتری کوردا)، هاندەر و ڕێخۆشکەر بووا. خەبات و تێکۆشانی خەڵکی کورد، لەو بەشەی کوردستاندا، بۆ پشتگیریی لە هەڵوێستی ئۆجەلان و ریسواکردنی تیرۆری نێودەوڵەتیی تورکیا، پەرەی سەند و پاشتر لە سۆنگەی بوونی کێشەی کورد وەکو کێشەیەکی بابەتی لەو وڵاتەدا، بە دژی دەوڵەتی ئێران وەرگەڕا و خوێنڕژتن و قوربانیدان هاتنەگۆڕێ. دەوڵەت، وەخۆ کەوت. پ ك ك، بەیانێکی دەرکرد و داوای لە جەماوەر کرد تا وشیار بن و ڕێگا نەدەن ئاڕاستەی خەبات و تێکۆشانی خۆیان، بە هیچ ئاقارێکدا، جگە لە ئاراستەی پشتیوانیکردن لە ئۆجەلان و دژایێتیی دەوڵەتی تورك، بئاژۆن!... نابێت ڕێگا بدرێت، کە بەکرێگیراوانی کەمالیزم، زایۆنیزم و ئیمپریالیزم بۆ مەبەستی تایبەتی خۆیان ، لە شاڕێگای خەباتیان لابدەن!. ئەمەش مانایەکی گەر هەبێت، ئەوەیە: ئەو لایەنانەی کە دژی کۆماری ئیسلامی خەبات دەکەن و خەڵك بۆ ئەو مەبەستە هان دەدەن، لە بەرژەوەندی ئەو سێ (دەعبا) یەدا کار دەکەن!.

کۆمەڵە وحیزبی دیموکراتی ئێران، کە دوو هێزی سیاسیی سەرەکیی ئەو بەشەی وڵاتن، وەدەنگ هاتن و وەڵامی بەیانەکەی (پ ك ك)یان بە بەیانێك دایەوە!. ئاوا دەبینین کە تراژیدیای ئۆجەلان، لە کاتێکدا دەبێتە هۆکاری هەڵکشانی ئیحساساتی ناسیۆنالیستی و یەکدەنگبوونی کورد لەسەر ئاستی دنیا، بەبارێکی دیکەدا و بەهۆی سیاسەتی (کوردستانیبوون!!)ی خودی (پ ك ك)وە ریزەکان دەترازێنێ و دۆست و دوژمن جێگۆڕکێ پێ دەکات!.

کارتی گرانبەهایی (پ ك ك) کە سوریا بە گرگرتوویی فڕێی دا، ئێران بە ئاسمانەوە (جبە)ی بۆ دەگرێتەوە و کاری پێدەکات!. سرووشتی بزووتنەوەی چەکداری ــ سیاسیی کورد، هەمیشە جۆرێك لە یاریی (باسکتبۆڵ) لە نێوان دەوڵەتانی نێوچەکەدا درووست دەکات، ئەنجامیش یەکێك لەوان دەیباتەوە و تۆپەکە دەتەقێت!.

ــ لە کوردستانی تورکیا.. لێرە، خەمەکە قوڵتر و کێشەکە بەکڵپەتر بوو. پزیسکی ئاگرەکە بۆ ئاستانبوڵ و ئەنقەرە و شارەکانی دیی تورکیا پەڕییەوە. زنجیرەیەك تەقینەوە، ئاگرکەوتنەوە، ڕەشەکوژی جێبەجێ کران و کۆمەڵگەی تورکییان هەژاند.... بەڵام داخۆ، ئەم زەبری (شۆڕشگێڕانە)نواندنە، چەند بە زەرەر یان قازانجی کێشەی ئۆجەلان و مەسەلەی کورد شکاوەتەوە یاخود لە داهاتوودا دەشکێتەوە؟!. هەڵسەنگاندنی ئاکامەکانی بەڕێوەبردنی پرۆسەی زەبر دژ بە

دەوڵـەتی تـورك و دامودەسـگاكانی، مەگـەر ئـەنجامی پرۆسـەی هەڵبـژاردنی هەفتـەی پێـشوو، وەڵامێكمان بداتەوە......

ــ هەڵبژاردن لە توركیا .. فاشیزم / كێشەی كورد / ئۆجەلان!.

كێشەی توركیا، كێشەی كۆمەڵگەیەكی هەڵواسراوی سەر پردی نێوان رۆژهەلآت و رۆژئاوایە. كێشەی نێوان (سیكۆلاریزم) و (ئیسلامیزم)ە، كێشەی نێوان شۆڤێترم و بزووتنەوەی كـوردە. ئەمـە وێـرای كێشە ئابوورییەكانی بێكاری، هەلآمـسانی دراو، جـەنگ و ئەمانـەش وایـانكردووە كـە حكومەتـە وەسەركارهاتووەكانی توركیا، هەمیشە حكومەتی لاواز و ناستابیل و مۆلەق بـن. هەڵبژاردنـەكانی توركیا، لەم هەلومەرجانەدا بەڕێوەچوون و ئەنجامیش:

ــ حیزبی چەپی دیموكرات، بە ڕێبەریی بلَندئاجوید 22،06 % و حیـزبی بزووتنـەوەی میللـی خاوەنی((گورگە بۆر))ە پیاوكوژەكان 17،98 % و حیزبی فەزیلەت 15،38 % و حیزبی دایكی نیشتمان بە ڕێبەرایەتی مەسعودیەڵماز 13،22 % و حیزبی ڕێگـای راسـتیی تانـسۆچیلەر 12 % ی دەنگیان هێنا و هادەپ، كە تەنیا حیزبێكی كوردیی یاسایی ریگاپێدراوە، تەنیا 4،73 %ی دەنگەكانی هێنا و دیواری پەرلەمانی نەبەزاند!. دەسـكەوتەكانی هـادەپ لـە هەڵبژاردنـدا، بـە لەبەرچاوگرتنی ئەو زەبر و تۆقاندنەش كە لە پرۆسەی هەڵبژاردندا دووچاری هات، لەچاوو ئـەو ملیۆنان كوردەی كە لە كوردستان و توركیادا هەن، زۆر كەمە و جێگای پرس و لێرامانە!. ئەوان بـە بەراوردكرن لەتەك هەڵبژاردنی پێشوودا، تەنیا 0،73 %یان زیاد كردووە!.

رای هەموو چاودێرە سیاسییەكان لەوەدا یەك دەگرنەوە كە گـرتن و رفانـدنی ئۆجـەلان كـاركردی كاربڕی لەسەر پرۆسەی هەڵبـژاردن هـەبووە. ئەجەویـد و فاشیـستەكان، كـە پاڵـەوانی چـنین و جێبەجێكردنی پلانی دەستگیركردنی ئۆجەلان بوون، بەشی شـێریان لـە پرۆسـەی دەنگدانـدا پـێ براوە. هەندێ را دەڵێن: حیزبی بزووتنەوەی میلیی تورك كە لە هەڵبژاردنەكانی سـاڵی 1995دا نەیتوانی 10 %ی دەنگەكان وەرگرێـت و لەمپـەری پەرلـەمان ببـەزێنێت، ئەمـساڵ بـە پـاپۆڕی ئۆجەلان، گەیشتە كورسیی دەسەلآت!.

ئەگەر ئەم بەرئەنجامە شتێكمان پێ بلێت، ئەوەیە كە لە هەندێ قۆناغ و سـەردەمی كۆمەلآیێتیـدا، گیانی شۆڤێنیزم لە دەروونی زۆربەی زۆری میللەتێكدا هێلانە چێ دەكات و هەر بە فیكر و رەوتاری دەسەلآتدارانەوە ناوەستێ. ئەو زەبر و تۆقاندنەی لایەنگرانی (پ ك ك) لـە توركیـادا ئـەنجامی دەدەن، نەك هەر خەندەقی نێوان خەڵكی تورك و دەسەلآتدارانی قوڵ نەكردووەتەوە و قـەیرانێكی سیاسیی بۆ نەخوڵقاندوون، بگرە حیزبە شۆڤێنی و فاشیـستەكانی بـەهێز و رێزدارتـر كـردوون!. سەردەمەكان گۆڕاون ... ئەوی كـە زەبـری بزووتنـەوەی رزگـاریخوازیی جـەزایر لـە پـەنجاكان و سەرەتای شەستەكانی ئەم سەدەیەدا لە فەرەنسادا ئـەنجامی دا، ئێـستا لـە توركیـادا بـۆ كـورد،

پێچەوانە دەشكێتەوە. داخۆ كاتی ئەوەنە هاتووە، كوردیش لەگەڵ پێداویستیی سەردەمدا، بیر لە گۆڕانی ئامراز و میتۆدەكانی خەبات و تێكۆشانی خۆی بكاتەوە؟!.

ئێستا، ماوەتەوە ئەوەی توركیا لە نێوانی پاراستنی یەكێتیی خاك و درێژەكێشانی چاوەڕووانی لەبەردەركەی یەكێتیی ئەوروپادا، كام ڕێگا هەڵدەبژێرێت؟!.. توركیا چۆن مامەڵە لەگەڵ كێشەی ئیسلام و عەلمانییەتدا دەكات؟!.

ئەوروپا، لەبەردەم داخوازیی توركیا بۆ نێو یەكێتییەكەی، مەسەلەی مافی مرۆڤی لە توركیادا، كردووەتە یەكێك لە پێشمەرجەكان. ئەوروپا مافی مرۆڤ لە توركیادا لەبەرچاو دەگرێ، نەك كێشەی نەتەوەیەكی بێماف لەو وڵاتەدا!!.

واتە، كێشەی كورد لای ئەوروپا، جارێ وەكو كێشەیەكی سیاسی گەڵاڵە نەبووە. هەق وایە ئەم خاڵە بۆ (پ ك ك) بەتایبەت و بۆ كورد بەگشتی، كرۆكی ئەركە هەنووكەییەكان بێت.

حیزبەكانی توركیا، بە ڕاست و چەپیانەوە، بە ئیسلامی و نائیسلامییانەوە، هیچ بەرنامەیەكی واقیعییان بۆ چارەسەری كێشەی كورد پێ نییە!.

حیزبی بزووتنەوەی میللی، زیاتر بیر لە دامەزراندنی تەوەرێكی ڕۆژهەڵاتی دەكاتەوە نەك ئەوروپایی .. تەوەرێكی ئابووری ـ سیاسی ـ بازرگانی ـ سەربازی كە توركیا ڕۆڵی سەرەكی تێدا ببینێت و ئیسرائیل و دەوڵەتە توركزمانەكانی سۆڤییەتی هەڵوەشاوەش لایەنەكانی بن.

لە بارودۆخێكی وەهادا، بڕیار وایە ئۆجەلان، لە هەمان دورگەی (ئیمرالی) و لە دادگایەكی نیمچەداخراودا، ڕۆژی 31ی مای دادگایی بكرێت و چ چاودێرێكی بێگانەش مافی بەشداریكردنی نابێت.

لە چوارچێوەی تراژیدیای ئۆجەلاندا، خەباتێكی بێوێنە لە ئەوروپا، كوردستان و هەموو جیهاندا بەڕێوەچوو. وێڕاش، ئەوروپا نەیتوانی یان نەیویست كاركردێكی جیددی لەسەر چارەنووس و دادگاییكردنی ئۆجەلان دابنێت. هۆكارەكانی ئەم هەڵوێستەی ڕۆژئاوا زۆرن. دەشێ یەكێك لە هۆكارەكان، بەعاتیفە كاركردنی ئێمە بێت بەگشتی و میكانیزمی تۆتالیتارانەی فیكر و سیاسەتی(پ ك ك)بێت بە تایبەتی، كە لەسەر بنچینەی ئیحساساتی ناسیۆنالیستی و فەنتازیای شۆڕشگێڕانە بینا دەكرێت، نەك مامەڵەكردنی ئەقڵانی لەگەڵ فاكتا سیاسییەكان و بەگەڕخستنی پرۆسەی بەئەقڵانییەتكردنی سیاسەت!.

ئەم وتارە بەهاوكاریی بیروبۆچوونەكانی هاوڕێی نووسەرم، كاك قەرەنی قادری نووسراوە.

30/ 4 / 1999

ئێمە و (سیستەم) لە نێوان واقیعییەتی سیاسەت و فەنتازیای شۆڕشگێڕانەدا!.*

((لێگەڕێن با هەمووومان بپەیڤین. ئێمە و (پەیام) و دنیاش، بە دەنگ و رەنگی جیاوازمانەوە، مانایەکمان هەیە!)).

((تێگەیشتنی پرس، نیوەی بەرسڤە!)). کێ هەیە لە پشت مێزی تاقیکردنەوەی قوتابخانە دانیشتبێت و دەیا نجار ئەم رستەیەی لە مامۆستاکەی نەبیستبێت؟!.

بەڕاست ئێمە بۆ دەنووسین؟!. چ پرسێکی ئەستەمە کە مەحاڵە وەڵامێکی موتڵەق لەخۆ بگرێت و لە بەستێنی دڵنیاییدا چ بەرسیڤێکی بێچەندوچوونمان بداتێ. دیسانیش ئێمە دەنووسین و بوارەکانی نووسینیش چەند قوڵ و پێچاوپێچ و فرەئاراستە و نما بن، یەك خەسڵەتی هاوبەشیان هەیە، ئەویش خاڵیکردنەوەی زەینی خۆمانە بە وروژاندنی زەینی ئەویتر. زۆر هەن پێیان وایە، نووسین وەکو پرۆسەیەك، بە پێی جیاوازیی ئەو بابەت و خواستانەی کە لە خۆییان دەگرێت، مەبەستەکانیشی جیاوازن. کەچی ئەرکی نووسین، هەوڵدانە بۆ کەشفکردنی کەشفنەکراوەکان، رۆچوونە بە ناخی دیاردە و دەرکەوتەکاندا، دۆزینەوەی رەگەز و ریشە سیحراوییەکانی رووداوەکان و مامەڵەکردن و خەملاندنیانە لە زەیندا. بە کورتی ئێمە لە ماڵی نووسیندا لە قسەلێنەکراوەکان دەدوێین و هەوڵ دەدەین بە فیکر، تێڕوانین و زمانی جیا و تایبەت بەخۆمان بپەیڤین. دید و لێدوانەکانمان، دەربڕین و دیالۆگ هەڵدەگرن. قسە و ئاخاوتنەکانمان، بێ ئەوەی درووستبوون یان نەبوونیان بە زەینماندا گوزەر بکەن، جێگای گومان و مشتومڕن. ئێمە، بۆ ئەوە نانووسین کە رەوایی تێفیکرین و دنیابینی خۆمان لەمەڕ هەر مەسەلەیەکی گریمان بسەلێنین و (پوچی و بێبناغەیی رای ئەوی دیکە لەقاوبدەین!). ئێمە لە نووسیندا، تاوێك بۆخۆمان هەڵدەدەین و هەوڵ دەدەین ئەوانی دیش لە نسێیدا کۆبنەوە، بێئەوەی ناچاریان بکەین وەکو ئێمە پاڵ بدەنەوە، دابنیشن، بپەیڤن و رەوتار بکەن، بەڵکو بۆئەوەی وەك دەخوازن بیر بکەنەوە!.

دنیای سیاسەت و سیاسەتکاران، چەند بڵێی ئاڵۆز و جەنجاڵە. ئەگەر نووسین لە دنیای ئەدەبدا، چنیننی تانوپۆی زمان بێ لەسەر مەکۆی فەنتازیا و ئەودیوی واقیع، کەچی جیهانی سیاسەت، بەچنگاڵە زبر و بێڕوحمەکانی لە هەوڵی بەرزەفتکردنی ئیحساس و هەڵپاچینی پەلوپۆی درەختی خەیاڵدایە. بەو حاڵەتە پڕ فشار و لە مەنگەنەدراوەی نووسینیش لەمەڕ سیاسەت و رووداوە سیاسییەکان، هێشتا ناکرێت پرسێکی بنچینەیی لە پرۆسەی نووسیندا لەبەرچاو نەگرین:

چما و بۆ کێ دەنووسین؟!.....

دەقی جددی و دەقی پفدراو! :

دەقی جددی، پابەندی چ پرانسیپێکی ئەخلاقیی دەرەوەی خۆی نابێت و لەسەر بنـەما و دنگـە بـە فاکتا راگیراوەکانی رادەوەستێت. ئەمەش تەواو پێچەوانەی دەقی پفدراو بـە سـۆز و ئیحـساسات و پەسن و پیاهەڵدانی دامەزراو لەسەر فەنتازیای شۆڕشگێڕانەیە، کـە لەگـەڵ رەوتی رووداوەکانـدا راستگۆیی خۆی لەدەست دەدات و بە ئاسـانی لـە دنیـای فەرامۆشـیدا تخیـڵ دەبیٚ!. لێکۆڵینـەوەی جیددی، نە ئەرکی گەورەکردن و پیرۆزگرتنی کەس و رووداوەکان لە ئەستۆی خۆی دەنیٚ و نـەتیز و سووکایێتیپیکردنیشیان، بەڵکە سەرهەڵدان و رەوتگرتن و ئاکامی چارەنووسـیان ریـشاژۆ دەکـات و بە پشتبەستن بە فاکتا کۆمەلاێتی، سیاسی و فەرهەنگییەکان، لە چوارچێوەی واقیعییەتی خۆیاندا و بەپەیوەند لەگەڵ دەوروبەردا، بەرجەستەیان دەکاتەوە. دەقی لەسـەر لـی خـەیاڵ رۆنـراو، لـە دنیـای تۆژینـەوەی سیاسـی و کۆمەلاێتیـدا جیگـای نابێتـەوە و لەبـەردەم حەقیقـەتی نـەگۆڕە سیاسییەکاندا هەرەس دێنیٚ.

لێرەوە، دەمەوێت لە کرۆکی باسەکە رۆ بچم و تیشکێك بخەمەسەر وتارەکەی (سەنار مـستەفا) کـە تێڕوانینی خۆی لە ئاست هەندیٚ بینینی (قەرەنی قادری و من)، لە چوارچێوەی وتارێکـدا، لەمـەڕ (تراژیدیای ئۆجەلان، ئیحساساتی ناسیۆنالیستی یان بە ئەقلانیکردنی سیاسـەت) کـە لـە ژمـارە 15ی (پەیام)دا بلاوبووەتەوە. قسەی من، لەسەر جیـاوازیی راو بینینـەکان نییـە، بـەڵکو لەسـەر میتۆدی خوێندنەوەو تێگەیشتنی نووسەرە بـۆ لێکۆڵینەوەکـەی ئێمـە.. میتۆدێـك، کـە نـاروونی و تەمومژێکی خەستی لە تەفسیر و خوێندنەوەدا لەخۆگرتووە و گومانی ئەوە درووست دەکا کـە ئـەو لە خودی پرسەکان نەگەیشتووە، بۆ ئەوەی لانیکەم نیوەی وەلامـەکانی لـە دیـدی خۆیـەوە دەسـت بکەوێت!.

یانژی نەیویستووە لێیان بگات و کۆمەڵێك بۆچوونی ئامادەکراو یان (بۆکراو)ی زەیـنی خـۆی، لـە چوارچێوەی شیکردنەوەی بابەتەکەی ئێمـەدا لـە قالـب داون و لـە هـەوڵی خـۆلاویکردنی زەیـنی خوێنەردایە!.

ئەقڵییەتی حیزبی و موتڵەقییەت لە حوکمدا!:

لە ریزی بزوتنەوەی چەکداریی کورد دا، هەموو خوێندنەوە، تێرامـان و گومانێـك لەسـەر: فیکـر، بەرنامە، رێبازی سیاسی، تاکتیك و ستراتیژ، رەفتار و هەڵـسوکەوتی سـەرکردەکان، بـە تۆمـەتی ماندووبوون و بەزین یان ئاوکردنە ئاشی دوژمنانەوە مۆر دەکران و ئـەو نووسـەر و خوێندەوارانـەی

که سیستەمی رۆبۆتیان رەت دەکردەوە و لە تێفکرین و تێرامانـدا کـەمێك بزێـو و لاسـار بـوون، هەمیشە بەر نەفرەت و سزای سەرکردە و مێگەلی حیزب دەکەوتن!.

ئەو رەخنەگرە سەرچڵانە، دوژمـنی حیـزب و سـەرکردەکانی خۆیـان نـەبوون، بـەڵکو (دژ) بـوون. هەمیشەش (دژ و دوژمن)، بە تۆپزی لە روانگەی دەسەڵاتەوە ئاوێتە دەبن و دەبن بە یـەك!. ئیـدی هیچ بوارێکی هەڵبژاردن، دیالۆگ و دانووسـتاندن نامێنێـت و هاوکێـشەکە دەبێتـە:((یـان کتومـت لەگەڵ مندایت، یانژی دوژمنی من!)). لێرەدایە کە هەموو پردەکانی لێکگەیشت و رێزگرتن لـە را و بۆچوونە دژەکان دەڕمێن و نووسـینیش نێـوەرۆك و مەبەسـتەکانی خـۆی لەدەسـت دەدات و دەبێتـە جەواڵی مشکەکانی رۆشنبیری!.

سەنار، گەرچی خۆی یەکێکە لە قوربانییـەکانی ئـەم ئەقڵێتـە تۆتالیتاریـستە، کەچـی هـەردوو تۆمەتەکەی بە ئێمە رەوا بینیوە و بێ هیچ سڵەمینەوەیەك حـوکمی داویـن.. ((ئینـسان راسـتەوخۆ دەتوانێت هەست بەوە بکات، کە تا چ ئەندازەیەك رۆشنبیری کـورد لـە نـاخی ناخـەوە بێئومێـد و بێهیوا بووە بە توانای لەبن نەهاتووی خەڵکی رەشورووتی کوردستان و تا چ ئەندازەیەك هیلاکییـە شەخسی و تایبەتییەکان، لە ناو بزووتنەوەی چەکداری کوردستانی ئێراق ، ئێراندا گروپێـك لـە رۆشنبیرانی بەرەو تاریکستانی پاسیفیزم و بەرچاولێڵی مێژوویی ئاژاوە.... هەم لەو ئاقارەشـدا کە بە دوو قۆڵی نووسینی نوسراوەکە مانای جۆرە ریزبەندییەکە بەرانبەر جولانەوەی شۆڕشگێڕانەو هەڤخوازانەی کورد لە بەشی باکووری کوردستاندا... پەیام ژمارە ــ 16 ــ هەندێ لە وشەکان مـن رەشم کردوون (پشکۆ))).

خوێنەر، بە خوێندنەوەی ئەو دوو پەرەگرافەی سەرەوە، لەحوکمدانی پێـشوەخت دەگـا و هەروەسـا ئەرکی هەر روونکردنەوەیەکیش لە شانی ئێمە دادەگرێت. ئـەوی پێویـستە بگـوترێ: داخـۆ هێـزی لەبننەهاتووی کۆمەلانی خەڵك چییە و لە کوێدایە؟!. داخۆ بێهیوابوون لـە خـەباتی چـەکداری و پێداچوونەوەی هەمەلایەنەی ئەو شێوازە نەزۆکەی بزووتنەوەی خەڵك یان (حیزبەکان) لە مێـژووی چل ساڵی کوردستاندا، هەڵسەنگاندنی، خوێندنەوەی، تـەرازووکردنی زیـان و قازانجـەکانی بـە مانای(پاسیڤیزم) و (بەرچاولێڵی مێژووی) دێت؟!. ئـەرێ بەڕاسـت (بەرچـاولێڵی مێـژووی) یـانی چی؟!.

(هێزی لەبننەهاتووی کۆمەلانی رەشوڕووتی کوردستان) یاخود هەر کۆمەڵگەیەکی دیکە، ئـەو هێـزە بزووێنەرەیە کە کارکرد لەسەر دینامیکییەتی بزاڤی گۆڕانکارییە کۆمەلایەتی و سیاسی و ئـابووری و فەرهەنگییەکان دادەنێ و بۆ پێشەوەیان دەئاژووێ.

ئــاکتیڤکردنی ئـــەم هێـــزە و خـــستنەگەڕ و ئاراســـتەکردنی بـــە ئاقـــارێکی پۆزەتیڤـــدا، هـــیچ پەیوەندییەکی بە بزووتنەوەی چەکدارییەوە نییە، نە لە کوردستان و نە لە هـیچ قـوژبنێکی ئـەم دنیایەدا.

بزووتنەوەی چەکداری لە کوردستانی ئێمەدا (هەر چوار پارچە)، هـەرگیز وەڵامـدەرەوەی خواسـت و ویستەکانی ئەو هێزە کۆمەڵایەتییە و دەرهاویێژتەی ناخ و کرۆکـی نـەبووە، تـا رەتکردنـەوەی بـە مانای وەلاخستن و باوەڕ نەبوون بێت بە خەبات و تێکۆشانی خـەڵك. بزووتنـەوە و سـەرهەڵدانی چەکداری، چ جارێك پرۆسەیەکی خۆرسکی کۆمەڵانی خەڵك نەبووە تا حیزب و لایەنەسیاسـییەکان قۆزتبێتیانەوە و بەرەو سەرکەوتن رێبەرایێتییان کردبێت. یاخیبوونی چەکدارانە، هەمیشە بە پـلان و ویستی حیزب و سەرکردەکان و (دوور لە خەڵك) یان یاخیبوونی کۆمەڵێك دەرەبەگ (بزووتنـەوەی ئەیلول و کودەتای قاسم) ئەنجام دراوە و لەژێر ئیحساساتی ناسیۆنالیستی و سیاسەتی دڕندانـەی داگیرکاراندا، جەماوەری لێ ئالاوە. ئەگەر ئەمە پێچەوانە با، ئێستا مێژوویەکی پـڕ لـە گلانمـان دروست نەدەکرد و شکست بە شکستی نەدەسپاردین!.

سەرکردەی حیزبەکان و (رۆشنبیر)انیـان، هەمیـشە لـە ئاسـتی سـەختی و مایەپوچـیی خـەباتی چەکداریدا دەڵێن: ((ئێمە هەمیشە بە دوای فەزایـەکی ئـاوەڵای سیاسـی و کەشـێکی دیموکراتیـدا دەگەڕێین تا چارەسەری کێشەکەمانی تێدا بکەین. کورد خەباتی چەکداری هەڵنەبـژاردووە، بەڵکـە بەسەریدا سەپێنراوە!)). ئەم قسەیە، سەد لە سەد راستە و گومانهەڵگر نییە!..دوژمن دەیـسەپێنێ و تۆش بەرپای دەکەی. ئەو بە مەبەستێك و هەروەها تـۆش!. راپێـچدانی بزووتنـەوەی سیاسـیی کورد بۆ کەندەلانی خەباتی چەکداری، بەدرێژایی نیو سـەدە، سیاسـەتێکی زیرەکانـەی دوژمنـانی گەلی کورد بووە، بۆ خەساندن و بۆگەنپێکردنی هێـزی سیاسـی و رۆشـنبیریی خـەڵکی کـورد و لـە ئاکامەکەشـی دڵنیـان!. ئەقڵیـەتی سیاسـیی بزووتنـەوەی کـورد، هـەرگیز نـەیتوانیوە بازنـەی دژەئەقڵێتەکەی ببەزێنێت. دوژمن، هەموو بوارەکانی خەباتی لێ دەتەنێت و ئەسپی چەکی بـۆ زیـن دەکات و جڵەوەکەشی دەداتە دەست ئەوی دی!. واتە، ئەو، بزووتنـەوە سیاسـییە مەوزوعییەکـە لـە رێچکەی ئاسایی خۆی لادەدات و دەیکاتە گەمەی سیاسەتی نێوچەیی و نێودەوڵـەتی. ئـەو، رێگـای خۆکوژیت بۆ والا دەکات تـۆش بەسـەر خـوێن و جەسـتەی سـووتاو و ولاتی وێرانـدا، مەسـتانە و یەکسەڵەف ئـاوزەنگی لێ دەدەیـت!. تـا ئێـستا ئەمەیـە میکـانیزمی وەگەڕکـەوتنی بزووتنـەوەی چـەکداریی هاوچـەرخ و بەرئەنجامەکـەی لـە کوردسـتاندا، ((بـەو سـەرئەنجامەی باشـووری کوردستانیشی پێ گەیشتووە. ناکرێت ئەو دوو دەوڵۆتەکەیـەی ئـەویش، وەکـو تـاجی سـەرکەوتنی بزووتنەوە چەکدارییەکەی پاشی هەرەسی ئـەیلول ببیـنین!)). ئەگـەر سـەرکردە و دامەزرێنـەرانی

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، پاش هەرەسی ئەیلول، لە شام نەبان و بەرژەوەندی ناوچەیی دەوڵەتی سوریاش وەهای نەخواستبا، شۆڕشی (نوێ) ی گەلەکەمان بەو دەستوبردە بەرپا نەدەکرا!.
بزووتنەوەی کورد، لە کوردستانی باکووریش، (تا ئەو جێگایەی پەیوەندی بەلایەنە چەکدارییەکەیەوە هەبێت)، چوارچێوەی گشتیی ئەم گەمە خوێناوییەی نەبەزاندووە.
تاپۆی سیاسەت، لە بزووتنەوەی چەکداریدا، (هەر نەبێ لە کوردستانی ئێمەدا)، رەشێکی قەترانییە، بەشێکە لە سیاسەتی ساتوسەودا و مامەڵەی نێوان دەوڵەتەکانی دوژمن بە کورد لە نێوچەکەدا. بزووتنەوەی چەکدارانەی کورد، بە درێژایی مێژووی خۆی، بە قازانجی داگیرکاران و زیانی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان تەواو بووە!. سرووشتی ئەم بزووتنەوانە و بازنەی پەیوەندییە ناچارییەکانیان بە دنیای دەرەوەی خۆیانەوە هەمیشە بەهانەو رێخۆشکەر بوونە بۆ پراکتیزەکردنی سیاسەتی وێرانکردن، سوتماککردن، ئەنفال و کۆمەڵکوژیی کورد، لەلایەن دوژمنەکانییەوە!.
بزووتنەوە چەکدارییەکانی سەردەم، هەمیشە حیزبی نادیموکرات و بەزەبر و تیرۆر ئاخنراویان بەوجود هێناوە و کارگەی بەرهەمهێنانی توێژێکی ملیۆنێری سیاسی بوونە.
لە پاش گرتن و رفاندنی ئۆجەلان بۆ تورکیا، هەندێ دەنگی رەخنە و نارەزایی لە تورکیادا، بەرانبەر بەو کارە (گەوج)انەیەی دەوڵەت بەرزبوونەوە!!. ئەو دەنگانە، بە خاتری کورد و پاراستنی ئابرووی دەوڵەتی تورک نەبوون، بگرە پێیان وابوو تورکیا بەئەنجامدانی ئەم کارە:
ــ ئەگەری کۆتاییپێهێنانی بزووتنەوەیەکی چەکداری دێنێتە گۆڕێ، کە بەشێك لە دەسەڵاتدارانی تورك ،هەمیشە پێویستیان پێیەتی.
ــ گوازتنەوەی کێشەکە بە گڕگرتویی، لە فۆرمێکی دیکەدا، لە دەرەوەی سنورەوە بۆ نێو دڵی تورکیا!.
ــ هەڵئاوسانی کێشەکە لە ئاستی نێودەوڵەتیدا بە قازانجی ستراتیژی دۆزی کورد.
ــ دەربازبوونی، کێشەکە، لە گەمەی سیاسەتی نێوچەیی و نێودەوڵەتی و فۆرمێلابوونی لە بازنەیەکی سەربەخۆ و مۆدێرندا!.
ئیدی زۆر سرووشتییە کە مرۆڤ لە دیدێکی رۆشنەوە، نەك (رەشەوە)، لە چارەنووسی رەشی بزووتنەوەی چەکداری بڕوانێت!. زۆر سادەیە و جێگای گومانیشە گەر ئێمە هێزی بزووتنەوەی کورد بە گشتیی و بزووتنەوەی گەل لە باکوور بەتایبەتی، لە چەند هەزار (گەریلایەکی سەر چیا)دا ببینین و لاواز بوون و شکستهێنانی ئەو هێزە چەکدارە، بە شکستی شۆڕشی کورد تێبگەین و هەموو لێکۆڵینەوە و ئاوڕلێدانەوەیەکیش دەرهەق بەو شێوازەی یاخیبوون، بە (ریزبەندی دژی شۆڕشی کورد لە باکوور) و هەڵکردنی (ئاڵای تەسلیمبوون و ملکەچی) حیساب بکەین!. ئەو ئەقڵانەی لە پشت ئەم جۆرە راڤەکردن و لێکدانەوەیەوە دەوەستن، سەروکاریان لەگەڵ تێگەیشتنی خێڵەکیانەدا

هەیە بۆ چەمکەکانی (سەربەرزی، شەرەف، کەرامەت، یاخیبوون، و ملکەچکردن) بێئەوەی زەمینەیەکی مەعریفی و رۆشنبیرییان بۆ هەڵهێنجانی شیکار و توێژینەوەکانی خۆیان هەبێت. ((چەك و جامەدانی و سەرکەپکەی چیاگرتن))، مێژوویەکە بوونەتە هێما و سیمبۆلی رەوایی خۆراپسکان و بەرەنگاربوونەوەی میللەتێك لە ئاست زوڵمێکی مێژوویدا! هەڵگرتنی ئەو زوڵمە و وەلانانی، پێویستیان بە تێکشکاندنی ئەقڵێتی (زوڵم)ەکە هەیە، نەك فراوانکردنی دەبۆی چەك و جامەدانی. ئەمەش رێك ئەو کارەیە کە ئێستا خودی ئۆجەلان لە زیندانەوە خەریکییەتی و پاشتر دەکرێ قسەیەکی لێ بکەین!.

<u>خەونی رزگاریی ئینسانەکان:</u>

نووسەر دەنووسێت:(تراژیدیای ئۆجەلان: ئیحساساتی ناسیۆنالیستی یان بە ئەقڵانی کردنی سیاسەت، جۆرە پێکەنینێکی ئاشکرا و بێوەفایانەیە بە ریشی رێبەر و تێکۆشەرانی بزووتنەوەیەك، کە لە سەرتاسەری مێژووی دوور و نزیکی کوردستاندا هیچکامان نمونەو هاوچەشنیمان نەدیوە. بزووتنەوەیەك کە سەرەرای هەبوونی کەموکورتی لە هەندێك شێوازی رێکخراوەییدا، لە مەدایەکی مێژوویی کورتدا بە رادەیەك ئایندەی رزگاری ئینسانی کوردی لەرەگ و ریشەوە لە سەرتاسەری جیهاندا گۆڕی و خستە سەر زار و زمانان ....)).
پێشتر ئاماژەمان پێکرد کە ئەمجۆرە تێڕوانین و لێکۆڵینەوانە، هیچ پەیوەندییەکیان بە دنیای لێکۆڵینەوەو نووسینەوە نییە.
(جاڕدان بۆ رزگاریی ئینسانەکان!)، پرۆسەیەکی مێژوویی کۆمەڵایەتییە و هەتا ئێستاش نە لە کوردستانی بێبەش لە هەموو مافێکی ئینسانی، بگرە لە تەواوی دنیاشدا، لە بازنەی پرۆسەی جاڕدان و بانگهێشتن و خەون و خواستەکانی مرۆڤدا قەتیس ماوە!. رزگاریی (ئینسانەکان)، جاریٚ لە ئەرزی واقیعدا ئاسەوارێکی نییە. بە ئاکامگەیشتنی بزووتنەوەی نەتەوایەتی هەتا لوتکە و دامەزراندنی ناسیۆناڵستادیش، تەنیا دەکرێ زوڵمی نەتەوەیەك لەسەر نەتەوەیەکی دیکە لا ببات، ناسنامەی نەتەوایێتی ساز بکات ، دەسەڵاتێکی لاپرسەن وەلا بنێت و دەسەڵاتێکی خۆماڵی لەجێی دابنێت. ئەم دەسەڵاتە نەتەوەییە نوێیە، تەنیا دەتوانێت شەرەف و کەرامەتی ئینسانەکان

وەكو (گروپ) نەك(تاك) بپارێزێـت و سـەردەمی ئیهانـەت و سـوكایەتیپێكردنیان وەكـو (نەتـەوە) بپێچێتەوە!.
ئەم دەسەڵاتە نەك هەر ناتوانێت دەسەڵاتێكی مۆدێرنی كۆنترۆڵكار بێت (كە لەوێشدا ئینسانەكان وەكو تاك، ئازادییەكی رەهایان نییە كۆنترۆڵ كراون)، بەڵكو بە پێی بنەماو خەسڵەتە رۆژهـەلاتی، خێڵەكی و مەزهەبییەكانی، دەسەڵاتێكی سزادەریش دەبێ، بە چەمك و تێگەیشتنی قوڵی دەسەڵاتی سزا لەسەر جەستە و رۆحی تاك.
(رۆشنبیر)، نە لەگەڵ دەسەڵاتە و نە دوژمنی، بەڵكە كێـشەیەكی نـەبڕاوە و ئەبـەدیی لەگـەڵ ئەودا هەیە!. بەدرشت بیركردنەوە و سەرپێی نووسین، نووسەر توشی دەربڕینی قەبـە و بێنێـوەرۆك دەكات و راستییە زانستی و كۆمەلاێتییەكانیشی لێ دەشێوێن.
ئەو رێبەرە شۆڕشگێڕەی نەتوانێت ئازادی بۆ ئەندامە كۆیلـەكانی نێـو زینـدانی حیزبەكـەی خـۆی دابین بكات و بواری تێهزرین و بیركردنەوە و هەناسەدانیان بۆ فەراهەم بكات، ئەستەمە چاوەڕوانی رزگاریی(ئینسانەكان)ی لێ بكرێت!.
با بێ هیچ شرۆڤەو شیكردنەوەیەك، پێكـەوە چـاوێك لـە چـەند برگەیـەك لـە مێـژووی پـارتی كرێكاران بكەین ... (كۆنگرە وەكو تەدبیرێك لە بەرامبەر ئـەو چـەمكانەی دەرەوەی هێڵـی پـارتی بڕیارێكی گرنگ وەردەگرێ، ئەمەش لایەنێكی گرنگی كـۆنگرە بـوو. چـونكە ئـەو كاتـە مەسـەلەی سەمیر و سلێمان و فاتیمە و زیاد و .... دەردەكەوێ و ئاشكرا دەبێ، جا بـۆ پاراسـتنی پـارتی لـە دەستی ئەو تێكدەرانە بەر لە هەڵبژاردنی كۆمیتەی ناوەندی بڕیارێك وەردەگرێ و مـەرجێك لەبـەر ئەندامبوونی كۆمیتەی ناوەندی دادەنێ . تەدبیرەكەش ئەوە بوو كە كۆمیتەی ناوەندی هەڵبژێردراو رەسمیی نەبوو(شەرعییەتی نادەنێ ــ پشكۆ ــ)، واتە ئەو كۆمیتە لە ڕەسمییەتدا پەسەند نـەكرا هەتاوەكو لە كرداردا خۆی بسەلمێنێ، بڕیار وابوو هەریەك لە ئەندامانی ئەو كۆمیتەیە لـە مـاوەی ساڵێكدا خۆی بسەلمێنێ، ئەوە بە ڕەسمی قبوڵ دەكرێ، ئەویش كە خۆی نەسەلمێنێ جێگەی خۆی لـە ناو كۆمیتەدا ناگرێت وە ئەندامێتیی لێ وەردەگیرێتەوە ئەو بڕیارەش لە دەستی سەرۆكاێتیدا دەبێـت و دەسەلات لە دەستی ئەودا بێت و دیاری بكات كێ لە كۆمیتەی ناوەند جێگە بگرێـت و كـێ جێگـە ناگرێت ..(سەرۆكاێتی مانای خودی سەرۆك ئاپۆ ! ــ پشكۆ ــ) ... لـە مێـژووی هـیچ پارتێكـدا مرۆڤ بڕیارێكی وەها نابینێت، تەنیا لەناو (پ ك ك)دا نەبێت. بڕیارێكی لـەوجۆرە و تـەدبیرێكی وەهامان لە مێژووی هیچ حیزب و لایەنێكدا نەبینیوە. هەڵبەت لێرەدا جـارێكی تـر راسـتی (پ ك ك)مان بۆ دەردەكەوێ كە هەرچەند پارتییەكیش بێت، دیسان وەكو پارتییەكانی تـر نییـە ...لـە كۆنگرەدا پارتی تەدبیرێكی وای وەرگرتبوو، كۆمیتەیەكی ناوەندی هەڵبژێردرا بەگم رەسمی نـەبوو. بۆ ئەوەی ببێتە رەسمی پێویست بوو ساڵێك خەبات بكا و لە كـرداردا خـۆی بـسەلمێنێ. دەسـەلاتی

ئەمەش درا بە سـەرۆکایەتی، واتــە تـەنیا ئەنـدامێتی سـەرۆکایێتی رەسمـی بـوو و ئـەوانی تـر هەموویان نارەسمی بوون. شتی وا تەنیا لـەناو(پ ك ك)دا دەبینـرێ و لـە مێـژووی (پ ك ك) دا هەیە ... لەم چاو هەڵبڕینەدا دەمانەوێ وتەی هەندێك كەس لێك بدەینەوە كە دەڵێن: (ئاپۆ هـیچ كەس و هیچ سنورێك ناناسێ و تەنیا خۆی پیادە دەكات)، ((گەلێك كـەس و تەنانـەت دەوڵـەتیش ئەو ڕەخنەیە دەكەن. پێش هەر شتێك پێویستە بڵێین ئەمە راستە، سەرۆك ئاپۆ خۆی پیادە دەكـات و دەبێ خۆیشی پیادە بكات، چونكە ئەو سـەرۆكایەتییە. لـە مێـژووی مرۆڤـایێتیـدا سـەرۆكایەتی هەردەم ئاوا هەڵس و كەوتیان كردووە ..... مێژووی پارتی كرێكارانی كوردستان ل 418 ، 416 ، 414 ، 413)). (دەقی نێوان دوو كەوانە گەورەكە، گەلەك هەڵەی ڕێنوس و ڕێزمان و خاڵبەنـدیی تێدایە و من وەكو خۆی دەینوسمەوە ــ پشكۆ ــ).

ئۆجەلان و ئێمە و سیستەم!* :

تا ئەوكاتەی میكانیزمی بەڕێوەچوونی دەسـەڵاتی دەوڵـەتی تـورك لەسـەر پرەنـسیپە فیكـری و سیاسییەكانی كەمالیزم بەڕێوە بچێت، توركیا وڵاتی توركان و كوردیش (تـوركی كێویلـە) و كۆیلـە بێت، هـەر ئینـسانێكی كـورد (نـەك ئۆجـەلان وەكـو سـەرۆكی حیزبێكـی بەدەسـەڵات و ڕێبـەری بزووتنەوەكە)، زیندانی و دادگایی بكرێت، ئەوە كێشەی كورد و خواستە رەوا كانییەتی كە دەكرێنە قەفەز و بە بەرچاوی جیهانەوە دادگایی دەكرێن و سوكایێتییان پێ دەكرێت!.
بە دەنگەوە هاتن وكەوتنە سەر شەقامانی سەدان هەزار كورد بۆ پشتگیریكردن لە كێشەی ئۆجـەلان و بزووتنەوەی كورد لەو بەشەی كوردستاندا، تەنیا لەو ڕووانگەیەوە سەرچـاوەدەگرن. ئـەو زوڵمـە گەورەیەی (سیستەمی جیهانی)، لەڕێگەی ئۆجەلانەوە لە كـوردی كـرد، تەنانـەت كـەس و گروپـە نەیارەكانی ئۆجەلان و (پ ك ك) شیان، نەك (دوژمنەكان)، هەژاند. نووسەران و ڕۆشنبیرانی كـورد، هەرچییەكیان لەو بوارەدا پێكرا، كردیان و ئەركی خۆیان وەكو ئینسانی كـورد نـەك (رونـاكبیر)ی كورد، جێبەجێ كرد. واتە بۆ داكۆكی كردن لە سەركردەی حیزبێكی سیاسی، كە ڤیتاری بزووتنەوەی چەكداری وەك هەمیشە لە وێستگایەكی هەڵـەدا دابەزانـد، خۆپیـشاندانیان ئەنجامـدا، نامـەی پرۆتێستیان ئیمزا كرد و لە مێدیای جیهانییەوە، هەوڵی بردنەسەری كێشەكەیان دا و پـشتگیرییان لێ كرد!. من ئێستاش پێم وایە، كـە ئـەركی ڕۆشـنبیر زۆر لـەوە واوەتـرە كـە حیـزب و سـەركردە سیاسییەكان تویرڕێزەی دەكەن و لەقاڵبی (شۆڕشگێڕ) و (دژەشۆڕش)دا دەیجـەڕێنن!. داواكـردن لـە نووسەر و رووناكبیر، تـا چـاكی مەردانـە و كوردانـەی لێ بـەلادا بكـات و (بەرنامـەی رادیكـاڵ و شۆڕشگێڕانە) بۆ جەماوەر و بزووتنەوەكەی دابڕێژێت، جێگۆڕكێ پێكردنی نێوان كـادر و نووسـەرە!.

ئەگەر ئەرکی نووسەر، دارِژتنی بەرنامە و (ئامۆژگاریکردنی بە ویقار و فەیلەسووفانەی!) سەرکردە سیاسییەکان بێت، ئەدی سەرکردە و سیاسەتکاران، وەعز و دەرسی کێ دابدەن و بەرنامەی(رادیکاڵ) بۆ کام مەسەلە دابرِێژن؟!.

داخۆ نووسەر، بەهیوای ئەوەیە کە سەرکردە سیاسییەکان گوێی لێ بگرن و حیساب لەسەر را و بۆچوونەکانی بکەن؟!. هەندێ را هەن دەڵێن: (هەرسات رووناکبیر بەو قەناعەتە گەیشت و بۆ ئەو مەبەستە لەگەڵ نووسیندا مامەڵەی کرد، چەمك و پێناسەی خۆی وەك رووناکبیر، ون دەکات!).

نووسەر، نە ئەلتەرناتیڤی رادیکالی لا دەست دەکەوێت و نە ئەرکی ئەویشە سووکایێتی بە میللەت بکات و (بەرنامەی کاری شۆرِشگێرانە)ی بۆ دابرِێژێت. نووسەر دەتوانێت لە میانەی کاری نووسین و لێکۆڵینەوەی بابەت و کێشە ئاڵۆزەکانەوە، ختووکەی زەین خوێنەر بدات و زەمینەیەکی بەهاتی بۆ بیرکردنەوە بۆ بخوڵقێنێت. مارکس، بە قورسایی فەلسەفەکەی دنیای هەژاند، نەك بە دارِژتنی پرۆگرام و دروشمەکانی خەباتی کرێکارانی جیهان!.

فەلسەفەی مارکس، ساتێك بوویە ئایدۆلۆژیا بەرنامەی کاری حیزب (لینینیزم)، ئەوەی لێ کەوتەوە کە لە واقیعدا بینیمان!.

بەدییقەت تێگەشتن و بەدرشت ئەنجاموەرگرتن!:

((ناشێ لە شا شاپەرستتر بین!))**

سیاسەت،مەسەلەیەك نییە بە خواست و ئارەزوو مامەڵەی لەتەکدا بکرێت!.

سیاسەت، ئەگەرچی (زانست)ە، وەلێ زانستێکی سەربەخۆ و دابرِاو نییە و بەهەزار ویەك هەودا، بە دیاردە و دەرکەوتەکانی دیکەوە شەتەك دراوە و بە ناچاری ملکەچیان دەبێت. لەخۆرِا نەگوتراوە:(سیاسەت، هونەری ئەو کارانەیە کە ئیمکانیان هەیە!). ئێمە لە تێرِوانینماندا بۆ سیاسەتی کوردی و بزووتنەوە چەکدارییەکەی و ئەو دۆخەی ئیستا (پ ك ك) و (ئۆجەلان) و بزووتنەوەی کورد بە گشتی و هی کوردستانی باکوور بە تایبەتی تێی کەوتوون، هەوڵماندابوو، خوێندنەوەیەکمان بۆ سیستەمی نوێی جیهان و شوێن و جێگای ئەو پرۆسەیە لەو سیستەمەدا و کارکرد و پەرچەکرداریان بۆ یەکدی و لەسەر یەکدی، هەبێت. وتارەکەی ئێمە، تەنیا هەوڵ وتێرِامانە نەك برِیار، بەرنامە، وەعز، و دەرسدادان. خوێندنەوەی ئێمە بۆ (سیستەم)، بە پێی تێگەیشتنی خودی وتاری (.... ملکەچی)یش ، ورد و بە دیقەتە و نا سەرکەوتوو نییە!... ((ئەوان لە بەشی سەرەتای وتارەکەدا (وەسف)ێکی سیستەمی نوێی جیهانیان کردووە، کە رەنگە کەم کەس

توانیبێتی تاکو ئێستا وەسفی ئاوا واقیعیی، بۆ ئەو سیستەمە کردبێت ... چەند پێناسێکی دروست و هەمەلایەنە!... ملکەچی .... پەیام ، ژ 16)).

کەوایە ، ئێمە، لە پرسی (سیستەم) گەیشتووین و بەو پێیەش دەبێ لانیکەم، نیوەی وەڵامەکانمان دەست کەوتبێت!. پێمان وایە کە: سیستەمێکی یەکجەمسەری بە تانوپۆی زەبر چنراو، نە بواری گەمەی چەکدارانەی نێوچەیی و نێودەوڵەتی تێدا ماوە و نەشوێنی (زاباتا) و (جیڤارا)یاخییە شۆڕشگێڕەکانی گروپە چکۆلە و بێهێزەکان!.((بێهێز، بە مانای لاوازیی ئابووری و سیاسی و تەکنیکی)). لێکۆڵینەوە و شیتەڵکاریی لەمەڕ مەسەلە و رووداوە سیاسییەکانی سەردەم، بەڵگە و نمونەی دەساڵی پێش ئێستاش لەخۆ ناگرن، چ جای نمونەهێنانەوەی سەرەتای سەدەکانی رابردوو!. کێ بوو گوتی:((هەموو هەلومەرج و بارودۆخێکی دیاریکراو ، لێکدانەوە و شیکردنەوەی تایبەت بە خۆیان گەرەکە!)).

ئەگەر چاوێك لە نەخشەی کێشە گرگرتوەکانی جیهان بکەین، نە تەنها لەسەر ئاستی گروپ و نەتەوە بێماف و زوڵملێکراوەکان، بگرە میللەتانی خاوەندەوڵەتی بە تۆڕی (سیستەم) جەڕێنراویش،((ئێران، سوریا، یۆگۆسلافیا... هتد))، بەرایی سیاسەتی خۆگونجاندن و (کشاندن)ی زنجیرەکانی (سیستەم) دەبینین. (شکاندن) و (کشاندن)، لە نێوەرۆك و مانا سیاسییەکەیاندا یەك مەبەست لە خۆ دەگرن، ئەویش فراوانکردنی دیوارەکانی زیندان و فەراهەمکردنی بواری هەناسەدان و جموجوڵ و چالاکیی سیاسی، بەمەبەستی وەلانانی لەمپەرەکان .. یەکەمیان بە زەبری شۆڕشگێڕانە (کە بواری لێ تەنراوە) و دووهەمیشیان بە خەبات و تێکۆشانی سیاسی و (ئەقڵ) ی شۆڕشگێڕانە، کە هەم پشووی درێژی پێ دەوێت و هەمیش خستنەگەڕ و ئاکتیڤکردنی (هێزی لەبننەهاتووی جەماوەر) و بەشداریکردنیان لە داڕشتنی پلان و بەرنامەی چارەنووسی خۆیاندا!.

ئۆجەلان، وەکو رێبەر و ئەقڵی بیرکەرەوەی (پ ك ك) و بزووتنەوەی چەکداری لە باکووردا، دەکرێت لە میانەی تێگەیشتنیەوە لە حەقیقەتی (سیستەم)، لە تێز و بەرنامە و داخوازییەکانی (چ لە سەردەمی رۆما و چ لە زیندان)دا، لێی بڕوانین. ئۆجەلان، پاشی وەدەرخستنی لە (شام) و هاتنی بۆ ئەوروپا، بەسەرلەبەری تێز، بەرنامە و دیدی خۆی و (پ ك ك)دا، لەمەڕ چارەسەری کێشەی کورد لە تورکیادا چوویەوە!. ئەو، بە پێی پێویستییەکانی سەردەم، لە هەوڵی خۆگونجاندن لەگەڵ(سیستەم)دا بوو!. پێچانەوەی بەرنامەی رزگاریی سەرتاسەری و دامەزراندنی دەوڵەت و جیاکردنەوەی کوردستان لە تورکیا، لە چوارچێوەی پرۆژەیەکی ئاشتیانەدا کە کۆمەڵێك خواستی کەمتر لە (ئۆتۆنۆمی) لەخۆگرتبوو، جگە لە بیرۆکەی (خۆگونجاندن) و هەوڵدان بۆ سیڤیلیزەکردنی بزووتنەوەکە، شتێکی دیکە نەبوو!. لە قۆناغی (زیندان)یشدا، کێرڤی هەڵوێست و

خواست و داواکارییەکان، لە داچوونێکی سەیردان و تەفسیر و تێڕوانینی جیاوازیان لە دید و مەرامی جیاوازەوە، لەسەر کراوە!. ئۆجەلان، یەکەم سەرکردەی بەدیلگیراوی کوردە لە تورکیادا، کە بە شێوازێکی نیمچە ئاشکرا، دادگایی بکرێت و لە قەفەزی دادگای کەمالیستەکاندا بەشێك لە ئاخاوتن و داکۆکی لەخۆکردنی، هەمان کات و بەو خێراییە، لە ڕێگای مێدییای ئەلیکترۆنییەوە، بە هەموو دنیا بگات.

تەرزی بیرکردنەوە و بەرگری لەخۆکردنی ئۆجەلان، نەك هەر بۆ دنیای گوێقولاغ و لەسەر پشکۆی بێئارامی چاوەنواڕ، بگرە بۆ کورد و بەشێك لە ئەندامانی حیزبەکەشی، جۆرێك لە راچەنین (شۆك)ی درووست کرد!.

مرۆڤ ناتوانێت یەکلایەنە و بە موتڵەقی لە ناواخنی هەڵوێست و پەیڤینەکانی ئۆجەلان لەمەڕ داکۆکیکردن لە خۆی، حیزبەکەی و کێشەی کورد بڕوانێت!. بەڵام بە وردی خوێندنەوەیان، زەوینەیەکمان بۆ تێرامان و بەخۆداچوونەوە بۆ دەخوڵقێنێت!....

((ئێمە هەڵەی زۆر قورسمان کردووە. بەداخەوەم کە خەڵك زۆر کوژراون!. من داوای لێبوردن دەکەم. من دەمەوێ خزمەتی ئاشتی و کۆمارێکی دیموکراتی، لە تورکیادا بکەم ...(ئۆجەلان بۆ ژیانی خۆی دەپاڕێتەوە!.). رۆژنامەی ئیکسپرێسی سویدی، 1 ی یونیی 1999)).

((ئەوانەی کە زەبریان نواندووە و خەڵکی بێتاوانیان کوشتووە، چەکدارانێکی جلەوپساو بوونە و لەم ساڵانەدا کەسانی سیڤیلیان کوشتووە!... (ئۆجەلان، زەبر لە ئەستۆی پێشمەرگەکانی پ ك ك دەنێت) رۆژنامەی میترۆ، 3ی یونیی 1999)) .

((ئەگەر بواری ژیانم هەبێت، دەمەوێت هەڵەیەکی مێژوویی راست بکەمەوە!... لە کەسوکاری شەهیدانی تورك لە شەڕدا، داوای لێبووردن دەکەم!... وڵاتانی نێوچەکە و دنیاش، دەستیان لە قوڵکردنەوەی کێشەی نێوان کورد و تورکدا هەیە، دەنا کورد و تورك، دەتوانن پێکڕا بە ئاشتی بژین.. من دژی هەموو رەشەکوژییەکم لە تورکیادا ئەنجام دەدرێت ....هتد (هەمان رۆژنامەی پێشوو)....)).

دیارە ئەم قسانە، بەشێکی کەمن لە پرۆژەیەکی درێژی ئامادەکراوی ئۆجەلان بۆ داکۆکیکردن لە خۆ!. لێرەدا، هەموو شێوازێکی لەخۆداکۆکیکردن دەبینرێت، جگە لە داکۆکی لە بەرهەقبوونی جیابوونەوە، دەوڵەتی کوردی و (ئیدەی رزگاری ئینسانەکان) نەبێت!. دەشێت و هیچ گومانیشی تێدا نییە کە دڕندانەترین شێوازی ئەشکەنجەی دەروونی لەگەڵ ئۆجەلاندا بەکار هێنرابێت. ئەگەرچی ئەو خۆی جەختی لەسەر ئەوە کرد کە لە (زینداندا، دووچاری هیچ ئازاردانێکی رۆحی و جەستەیی نەهاتووە!)، کە نەدەبوو ئەمە بڵێت و رووی موخابەراتی تورك، سپی بکات!. ئێستا، ئێمە، دەبێ چۆن چاو لەم گفتارانە بکەین و چۆنیان راڤە بکەین؟!. دەبێ ئەم گفتار و رەفتارەی ئۆجەلان بە

بێهەڵوێستییان لە قەڵەم بدەین و بێژین: شێری زنجیرکراوی کورد لە قەفەزی ئەتاتورکدا، ئەو شێرە بەنەڕەیە نەبوو کە چاوەڕێی بووین؟!. داخۆ ئەمە جۆرێکە لە تاکتیکی شۆڕشگێڕانە و هەوڵدانێکە و بۆ سەردەربازکردن؟!. یاخود تێگەیشتنێکی واقیعییە بۆ شێوازی چارەسەرکردنی کۆنفلیکتی کورد/ تورک لە تورکیادا و هەستکردنە بەوەی ((بەرپەرچدانەوەی زەبر، بەزەبری شۆڕشگێڕانە))، لە دنیای ئەمڕۆدا، بە هەوارێکی خوازراومان ناگەیەنێ!.

من بەشبەحاڵی خۆم ئەمەی دواییان دەبینم. ئۆجەلان، هەم داکۆکی لە ژیانی خۆی دەکات، ((ئەویش وەکو هەر ئینسانێك، کە مەرگ ئێخەی گرتووە، مافی تەواوی خۆیەتی)) و هەم لە هەوڵی کشاندنی شیشەکانی زیندانی (ئیمرالی) و زیندانە گەورەکەشدایە !!.

ئێستە، ئەگەر دەوڵەتی تورك، ئامادەیی تێدابێت کەگەلی کورد وەکو میللەتێکی جیا لە تورك، لە تورکیادا بناسێت و مافە کولتووری و ئینسانییەکان بسەلمێنێت، ئۆجەلان، وەك خۆی دەڵێت:((ئامادەیە لە سێ مانگدا، چەکدارێك بە سەر چیاوە نەهێڵێت!)).

لە میانەی ئەو دیاردە و دەرکەوت و ئاڵوگۆڕانەی لە ماوەی ئەمساڵدا، لە هەڵوێست و فیکر و ڕێبازی ئۆجەلاندا هاتنە گۆڕێ، بەو خاڵە دەگەین کە ((ناکرێت لە شا شا پەرستتربین!)).

دادگاییکردنی ناڕەوای ئۆجەلان، لێکۆڵینەوەی وردتری گەرەکە و زۆر تەوەری گرنگی تێدا هەن، کە باسوخواسی جیدی هەڵدەگرن و ئێرە جێگایان نییە.

بەشێکی وتاری (ملکەچی....)، کەم و زۆر لە دەرگای بابەتەکەی ئێمەی نەداوە و بۆ لایەکی دی ڕۆیشتووە، بۆیە بەسەرکرنەوەیان بە زێدەڕۆیی دەزانم!.

پەراوێز و تێبینییەکان:

 # ئەگەر چ* بەکاربردنی* وشەی* (ئێمە) و بەکۆ ئاخاوتن و دەربڕین، لەبر* بە راناو* تاك* بگۆ هاتنە دەنگ، لە سەردەم* دروستبوونی* (تاك)* هۆشمەندی* یاخ* و لە گروپ تەوەلابوو، جۆرێك لەترس و وابەستەیی* تێدایە و نیشانە* جەسوورنەبوونی* (تاك)ە لە ڕووبەڕووبونەوە و دەربڕینی* بۆ چوونەکانی* لە ئاست (گروپ)دا و هەوڵدانێکیشە بۆ درووستکردنی وەهمێك لە دڵنیایی و هەق بەخۆدان و نوێنەرایێتیکردنی گروپ و خۆ بە ریشسپی زانینیان!. وشەی (ئێمە) بۆ من، جگە لە (قەرەنی) و (من) مانایەکی دیکەی نییە و لە زۆر شوێنیشدا وتاری (ملکەچکردن ....) بەسەرمدا دەیسەپێنێ.

دەنا ئەوی من دەینووسم، بێ لەبەرچاوگرتنی یار و نەیاری بینینەکانم، تەنیا بۆخۆم دەگەڕێتەوە!.

لـە رۆژی 2 / 8 / 1999 دا، میـّدیاکانی جیهـان رایانگەیانـد: ((ئۆجـەلان، لـە دورگـەی (ئیمرالی) یەوە داوای لە هێزە چەکدارەکانی پ ک ک کرد، تا واز لە خەباتی چـەکدارانە بهێـنن و لـە پێنـاوی ئاشـتیدا، لـە سـنوورەکانی تورکیـا دوور بکەونـەوە!)). ((رۆژی 4 / 8 / 1999، سەرکردایێتی پ ک ک، راگەیاندنێکی دایە ئاژانسە جیهانییەکانی دەنگوباس و پـشتگیری خـۆی بـۆ بڕیارەکەی ئۆجەلان راگەیاند!)). ئێستا، ئۆجەلان و ئێمە و (پ پ ک)، ئالای (ملکەچی)مـان هەڵکردووە و ریزبەنـدیمان دژی بزووتنـەوەی چـەکداری کـردووە!. ئەگـەر سـەنار و لایـەنگرانی بزووتنەوەی چەکداری، (ماندوو)نین و لایان وایە کە خەباتی زەبر و چەك، خێرێکی بۆ کورد تێـدا ماوە، با بفەرمون!.

1 ــ کاری هەرەوەزی لە نووسیندا کە ئێمەی پێ تاوانبار کراوە ، داهێنـانی ئێمـە و دیاردەیـەکی نوێ نییە. لە بواری ئەدەبدا، بە دووقۆڵی (رۆمـان نووسـین) زۆر لەمێـژە و لـە بـواری شیعریـشدا، پۆستمۆدیرنیستەکانی کورد، هەشتقۆڵی دەنووسن!. لە بواری لێکۆڵینەوە و کاری رۆژنامە نووسیندا، نووسەران و رۆژنامە نووسانی سویدی، گەلێکجار ئەو کارە دەکەن و کەسـیش بـە ((ریزبەنـدی دژی شۆڕش و بزووتنەوەی باکووری سوید، تاوانباران ناکات!)).

2 ــ سەنار و من، سالآنێکە هاوڕێ و دۆستین. هەردووکمان و کەسانی دیش، لە دید و بۆچوونماندا ئازادین. دەبوو هەم پرەنسیپی دۆستایێتی و هەمیش پرەنسیپەکانی نووسـین، رێگایـان بـە سـەنار نەدابا کە بەو زمانە لەگەڵ ئێمە بێتە پەیڤین!. سەنار، نـەدەبا وشـەگەلی لـە نێـو کەوانـەنراوی (("نووسەران "، " نووسەرانی ئەقلانی"، پێشنیاری " ئاقلانە"، "نموونە"، "ئەقلانییەت" و هتد ...))، کە هێمای تەوسئامێز و بەکەمگرتنی کەسـانی دیکـەن، نووسـیبان و پرەنـسیپەکانی (پەیام)یان وەکو بلاۆکراوەیەکی سەنگین، بەزاندبا!. دیارە، من دژی هەر جـۆرە سانـسۆرێکی کـاری نووسین و رۆژنامەنووسیم، وەلێ نووسینیش، یاسا و رێسا و پرەنسیپی خۆی هەن!.

ئاگۆستی 1999

ڕەنگی شمشێر لە دەنگی پەیڤەکاندا!

((دەنووسم .. چونکە دەمەوێت عەدالەت، مینا خەونێکی زیندووی لەمردن نەهاتوو، بمێنێتەوە. دەنووسم، چونکە دەخوازم ئەم کەونەزەوینەی لەسەری دەژیم، سێبەری زوڵم و تاریکیی لێ ئاوا بێت.

داخۆ شتی وا دەبێ؟!.. ئەگەر بەرسڤێکیش نەبێ، نووسین تەنیا بەرسڤێکە کە دەیزانم.))*

ـ 1 ـ

پەیڤەکانی تۆ نا .. نە هی ئەو و نە ئەویدیش!.. ڕەنگە پەیڤەکانی خۆم بن .. لەوانەشە نەبن!.. کێ دەزانێ؟. گرنگ نییە.. بەلأنەکی دەیانبیستم و دەیانبینم. لەسەر ڕووپەری ڕۆژنامەو گۆڤارەکان، لە کوردستان و هەندەران ، لە چاوی سایتەکانی ئینتەرنێتدا، ڕووخساری ژەنگاوی شمشێرەکان دەبینم و گوێم لە تەپەی پێیانە، کە بە جەستەی پەیڤەکاندا غار دەدەن. من هەستیان دەکەم و بەسەر پردەکانی هۆشمەندییمدا بۆماڵەکانی زەینم دەپەڕنەوە.. دڵنیام تۆش هەروەسا. دەنگی وێککەوتنی شمشێرەکان تۆزقاڵێکیش دڵم نالەرزێنن، وەلێ نیگەرانم دەکەن و دەمشەمزێنن!.

ڕووداوەکان، ناچار بە تێرامان و بیرکردنەوەمان دەکەن. تۆ بیر دەکەیەوە، ئەو بیر دەکاتەوە و منیش .. ئێمە لە هەوڵی نووسینەوەی وێنەکانی زەینی خۆماندداین. ڕووپەرە بە پەیڤ نەخشاوەکان، جگە لە بەرەواژکردنەوەی وێنەکانی زەینی ئێمە، شتێکمان پێ ناڵێن. ئێمە بیر لە چی دەکەینەوە و چۆن دەهزرین؟!. دیارە لەشتگەلێکی فرە و بە میتۆد و شێوازی جیا. دەشێ ئێمە لە یەک ساتدا، بیر لە دیاردەیەکی تایبەت و دیاریکراو بکەینەوە، بەڵام وەختێک من بخوازم کتومت وەکو تۆ، بە شێوازی تۆ، بیر بکەمەوە و بە دەنگی تۆ بپەیڤم، گەرەکە پردی هەستەکانی خۆم بڕوخێنم و بۆ تێهزرین، هانا بۆ پردەکانی هەستی تۆ ببەم. گەرەک من ببم بە تۆ و خودی خۆم بسڕمەوە!. ئەمە ڕێک لە حاڵەتێکی وەهادایە کە ئێمە یەک ڕەنگ و یەک دەنگ دەپەیڤین، دەنووسین و هەڵوێست دەگرین.

یەکدەنگی و یەکهەڵوێستی لە کایەکانی فیکر و رۆشنبیریدا جێگایەکیان نییە، ئەوە کەمەندەکانی سیاسەتن، گەرەکیانە لە گەوەی تەنگی هەڵوێستدا شەتەکمان بدەن و تەنیا چاویلکەیەك بۆ بینینەکانی زەینی ئێمە، بە رادان بدەن .. چاویلکەیەك بە رەنگی رەش، سوور، سەوز یانژی زەرد، گرنگ نییە.

سیاسەت، سیاسەتزانان و سیاسەتکاران دایدەرێژن و پراکتیزەکردنی بە خەڵك دەسپێرن، کەچی ئێمە سیاسەت دەبینین، لە نسێیدا دەهزرین و دەیکۆڵین و دەیتۆژین.

سیاسەت، کاری سیاسەتمەدارانە و خەمی ئێمە!. سیاسەت کە لە بەرایی مێژووی خۆیەوە، دنیایەکی خوێنلێتکاوی پڕستەمی بۆ مرۆڤەکان خوڵقاندووە، دەشێ لە هەوڵی بەئینسانیکردنیدا بین. رۆشنبیر، دەشێ نە دژ بە سیاسەت بێت و نە هاوشانیشی، وەلێ دەکرێ لە کوڵانەکانی زەینیدا، دەستەو یەخە ئامبازی ببێت.

قسە لەسەر هاودەنگبوون یان نەبوونی من و تۆ، ئێمە و دەسەڵات نییە، هیچ کۆنتراکت و رێککەوتنێکیش بۆ یەکدیدی، یەکرەنگیی تێفکرین و هەڵوێستەکانی ئێمە و دەسەڵات لە گۆڕێدا نییە. زۆر سرووشتیە و تەواو مافی خۆشییەتی، گەر نووسەرێك هاوڕا و هاودەنگی دەسەڵات، بینینەکانی خۆی بنووسێتەوە، بەڵام ناڕەوا و ناسرووشتی ئەوەیە، کە هەمان نووسەر مافی دەربڕینی دژەڕای خۆی بە نووسەرێکی دیکە رەوا نەبینێ و لەژێر پێستی هەر پەیڤێکدا، شمشێرێك حەشار بدات و مەفرەزەیەك بۆ شاربەدەرکردنی پەیڤەکانی ئەویدی، بۆ دنیای ئەودیوی کوردستانی فیدراڵ دەنگ بدات.

تۆ دەکرێ لەگەڵ دەسەڵاتدا هاوڕا بیت و منیش هەروەها، بەڵام داخۆ ئێمە تا کوێ پێویستمان بە هاودەنگی دەسەڵات هەیە و دەسەڵات تا کوێ کاری بە هاودەنگی ئێمە هەیە؟!.. ئەو هەمیشە گەرەکییەتی، وەلێ بۆ خۆمان، بەگومانم.

من و تۆ مافی ئەوەمان هەیە کە بەو پەڕی یەکدڵی و یەقینەوە روانینەکەنمان بنووسینەوە، وەلێ خودی ئەو مافە ناتوانێ نووسینەکانمان لە دنیای نوسیندا ناونووس بکات، بەڵکە بۆماڵی بەرنامە، ئایدۆلۆژیا و مەزهەبی حیزبیان دەگوێزێتەوە و لە وێدا تەقەتیان دەکات.

خەمی ئێمە، خەمی بە ئازادی دەربڕینی بۆچوونەکانمانە، خەمی شکاندنی ئەو مەقەستەیە کە هەندێجار لە زەینی خۆماندا لەبەر هەر هۆیەك و هەمیشەش لەدەرەوەی خۆماندا لەبەر هەموو هۆیەکان، خەریکە چڵوپۆپی بیرکردنەوەمان هەڵدەپاچێ و پەیکەری ترسێك لەهزرماندا روەدەنێ!. ئێمە لەخەمی شکاندنی ئەو پەیکەرەداین.

ئێستا (گوڵان) دەرکەی لەسەر تەوەرەیەك بۆ هێنانەزمانی بینینەکانمان کردووەتەوە و (مەقەست)ەکەی لە سندوقی (ئەشتەرخان) ناوە. ئەمە رەچە شکاندنێکی پیرۆز و کەم وێنەیە لە

میدیا* دەسەلاتی* کوردیدا، وەك* ئەو* جێگا* سەرنجە و گومان لەسەر خود* (ئەها* قەڵەم) نەك (دەسەڵات) دروست دەکات، ئەوەیە کە (هەندەك روونکبیر* لە ئازاد* و دیموکراسی* داکۆکیکەر، لە ئاست هاوڕێ* رووناکبیرەکانیان کەمتر لە خود* دەسەلات چەپێنەر و دەسەلاتخوازتر نین).

وبە زمانێك دێنە پەیڤین کە نەك هیچ مەعریفە و قوڵییەکی تێدا نییە، بگرە مەودای هەڵبژاردنی رەنگەکانیش تا ئاستی رەش / سپی، چەپ / راست، لەگەڵ دەسەلاتبوون یان نەبوون / لەگەڵ کورد یان دژ بە کورد، تەنگ دەکەنەوە. واتە رێك ئەو ئەرکە لە ئەستۆ دەگرن کە سالآنێك بوو حیزب و دەسەلاتی کوردی لە رەوەندی بزووتنەوەی سیاسی ـــ چەکدارییەکەدا، کردبوویانە سوونەتێکی بیرکوژ :((ئەگەر پێچەوانەی من بیر بکەیتەوە، دژ بە خواستەکانی کورد دەهزریت!)).

ـ 2 ـ

قسە لەسەر (سین)ەکان، سیاسەت و سەروبنکردنی، نووسین و نووسەر و سێپتەمبەر !.. ئەمان بوونە خرکە بەردی شڵەقاندنی گۆمەکە و کلیلەکانی کردنەوەی دەرگای زەینی ئێمە بۆ دیالۆگ و لێکتر گەیشتن، نەك بۆ رەتکردنەوە و دەمکوتکردن.

سێپتەمبەر، ئەگەر بەهەڵەدا نەچوبێتم کارەسات، تیرۆر، یان رووداوێکی خوێناویی سیاسی بوو، یاخود هەر نەبێ سەروکاری لەگەڵ سیاسەتی ئەم دنیایە هەبوو و ئێستاش هەیەتی. مەبەستم کارەساتی 11ی سێپتەمبەرە کە لە مێژوودا وێنەکانی زۆرن، ناشێ تەنیا وەك دیاردەی تیرۆر و سەرەرۆیی بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسیی توندرۆی جیهانگیر لێی بڕوانرێت و شرۆڤە بکرێت، ئاڵۆزترین هاوکێشە و دەرهاوێژتەی سیاسیی هێناوەتە گۆڕێ، ناکرێ تەنیا وەك پرۆسەیەکی دژەتیرۆر ببینرێت و دادوەری لەسەر بکرێت.

رووداوی سێپتامبەر، رەهەند و ماناکانی قووڵ و فرەئاراستەن و دەشێ لە ئاست پرسیاری زۆر جددی و پڕماناادا رامانبگرێت و تێڕوانینی سەرپێیی قەبوڵ نەکات.

تێرمەکانی خۆراوا / خۆرهەلات، ئیسلام / مەسیحییەت، گلوبالیزم / دژە گلوبالیزم، عەلمانیبوون / سەلەفیبوون، عەدالەتی خودایی / عەدالەتی ئەبەدیی سیستەمی نوێ ... و زۆر چەمکی دیکەش، دەشێ لە پێچەڵپێچی دووکەڵی سەرئاسۆکانی نیۆیۆرك و واشینتۆندا و لە ململانێیەکی خوێناویدا، ببینرێن. لە بەردەم رووداوی سێپتامبەردا، پرسیارێك لە تێرامانەکانی مندا لە هەموان لە پێشتر بوو:

ئەویش پرسی ئەو زەوین و هەلومەرجە کۆمەلایەتی ، فەرهەنگی، ئابووری و سیاسییە ناوچەیی و جیهانییەی، باسکی بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسیی توندڕۆ تا ئەو جێگایە خورت دەکات کە شمشێرە خوێنلێتکاوەکانی، لە دڵی قایمترین قەلای سیستەمی نوێ و چاوگەکانی گلوبالیزم بچەقن.

بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی، ئەگەر چی بزووتنەوەیەکی نێوچەییە و خیتابی سیاسیی خۆی ئاراستەی میللەتانی دنیای ئیسلام دەکات، وەلێ بەشێك لە رەگەزەکانی خیتابی سیاسیی ئەو بزووتنەوەیە، دژ بە کۆلۆنیالیزمی نوێ و سیستەمی نوێی جیهانە. خیتابی بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی لە هەزارەی سێدا، خەریکە جێگای بزووتنەوە عەلمانییە رادیکاڵەکانی دژ بە ئیمپریالیزمی سەدەی پێشوو دەگرێتەوە. قەیرانی کۆمۆنیزم و پاشەکشێی هێزە رادیکاڵەکان لە ململانێ و دژایێتیکردنی سیاسەتی ئیمپریالیستانەی خۆراوا، زەمینەی بۆ ئیسلامی سیاسی خۆش کردووە تا وەکو هەڵگری شووناسی ناسیۆنالیزم خۆی بناسێنێت و وەك گەورەترین رکەبەری بەها مەعریفییەکانی خۆراوا و پارێزەری کولتوری خۆرهەڵاتی ئیسلامی خۆی بنوێنێ.

دژایێتیکردنی ئیسلامی سیاسیی توندڕەو، لە شێوازە تیرۆریستییەکەیدا، لەسەر دەستی ئەمەریکادا، بە جێگایەکی دڵخۆشکەر ناگات و پەیوەندی بە جددیەتی پەیامی هێزە عەلمانییەکانی ولاتانی ئیسلامەوە هەیە. بەلاداخستنی ئەم کێشەیە وپوچەڵکردنەوەی خیتابی ئیسلامی سیاسی، ئەرکی هێزە عەلمانییە ناوچەییەکانە. ئەمەش بەندە بە چەمك و تێگەیشتنی ئەم هێزانە بۆ عەلمانیبوونی دەوڵەت و مۆدێرنەکردنی کۆمەڵگا.

ئەوەی کە عەلمانییەکان هەتا کوێ عەلمانین و چۆن مامەڵە لەگەڵ ئیسلامی سیاسی و تیرۆریزمی ئیسلامیدا دەکەن، پێگەی بنچینەیی و چارەنووسسازی دیاریکردنی پاشەڕۆژی دەسەلات و چارەنووسی کۆمەڵگایە.

ئەوەش لەبیر نەکەین کە تیرۆر هیچ خەسڵەتێکی مەزهەبی لەخۆ ناگرێت. تیرۆر، تەنیا کردەیەکی شەڕانییە کە پەیڕەوان و ئیماندارانی هەر فیکر و مەزهەبێك لە راستەوە بۆ چەپ، لە مەزهەبییەوە بۆ عەلمانی، لە ناسیۆنالیستەوە بۆ کۆمۆنیستان، تێیدا هاوبەشن.

رووداوەکانی سێپتامبەر بوونە بەهانە و کێشەیەکی سیاسییان لە جیهاندا تەقاندەوە کە نێوەندەکەی رۆژهەڵاتی ناوینە. ئەم قەیرانە سیاسی ـــ سەربازییە خوێناوییە لە جیهان و نێوچەکەدا، بە ناچاری ریزبەندییەکی سیاسی و سەربازی درووست کردووە و مەسەلەی هەڵوێستوەرگرتن یان نەگرتن، قەستی سەرە. کوردستانی ئێمەش بەشێکە لە ناوچەکە و بارودۆخێکی تایبەت و جیاهەڵکەوتووی سیاسی هەیە و ئەم قەیرانە جێکەوتووەش کارکرد لەسەر چارەنووسی سیاسییمان دادەنێ. واتە هەڵوێستوەرگرتن بۆ کورد و دەسەلاتە سیاسییەکەی، مەسەلەیەکی بێ ئەملاولایە و بێلایەنی، کاری نەکردەیە. دیارە بۆ گەلێکی تیرۆرزەدەی ئەنفال لەسەر جەستە جێبەجێکراوی وەکو کورد، ناکرێت دژ بە تیرۆر و تیرۆریستان نەوەستێت، بەلام

قسەکە لێرەدایە: کێ دەبێ هەڵوێستی سیاسی وەربگرێت؟!. سیاسەتمەدار و سیاسەتکاران، یاخود نووسەر و رووناکبیران؟!. ..

مەبەستیشم لە هەڵوێستوەرگرتن، دەربڕینی هەڵوێستی سیاسی و بەرزکردنەوەی درووشمەهەڵوێستە.

ئەوی ئێمە لە هەوڵی تێکەڵاوکردن و شێواندنیداین، چۆنییەتی پۆلێنکردنی ئەرك و فەرمانەکان و مامەڵەکردنمانە لەگەڵ دیاردە و کێشەکاندا.

ئەگەر من سیاسەتمەدارێکی بەدەسەڵاتی نێو دەسەڵاتی کوردی بام، دیارە هەمان هەڵوێستی سیاسییم جەخت دەکرد کە دەسەڵاتی کوردی دەیکات.ئەرکی دەسەڵاتداران و سیاسەتمەدارانی نێوەندی بڕیاری سیاسی، گونجاندنی هەڵوێستە سیاسییەکانییانە لەگەڵ بەرژەوەندی نەتەوە و نیشتمان و چارەنووسیان، لە گێژەنی قەیرانێکدا کە خۆلێدەرهاوێژتنی نامومکینە، ئەم ئەرکە بۆ نووسەر و رووناکبیر، وێرای مافی تەواوی خۆی بە چاك یان خراپ هەڵسەنگاندنی هەڵوێستی دەسەڵاتی کوردی، کۆڵینەوە و ریشاژۆکردنی دەرکەوتەکەیە لە ئاست و ئاقارە جیاکانیدا.

+ ئیدوارت خەرات

2001 /11 / 29

مێژوویەك لە تیرۆر ... دنیایەك لە خوێن!

هەر ساتێك وشەی تیرۆر بێنین و لەسەر مێزی نووسین داینیشێنین و پارچە پارچە پۆشاکی لێ رووتکەینەوە، لە ئەندامانی جەستە و ریشەکانی رۆحی رامێنین، هەوڵی پێناسەکردن و ناسینی بدەین، هێشتا هەر وەختیەتی و درەنگ نەکەوتووین! بەلام داخۆ (تیرۆر) وەکو وشەگەلی (نانخواردن)، (خەوتن)، (دەستلەملان و ئاوێزان و ئەشقکردن) تەنیا مانایەکی فەرهەنگی و رەهەندێکی زمانەوانی هەیە؟!، یاخود (تیرۆر) کردەیەکی فرەرەهەندی خوێنلێتکاوی لەسەر مێژوو راوەستاوی سیستەمی دنیایەکە کە دۆلپایەکی ناخ لە دۆلار ئاخنراوی کەللەکۆمپیوتەر، حوکمی دەکات؟.

تیرۆر، کە هاوزای مێژووی دەسەلاتە و ئێمە دەسەلاتێکی بێ تیرۆر لە چ سەردەم و قۆناغێکی مێژوودا نابینینەوە، وا خەریکە دەستبەرداری مێژووی لە مێژینەی خۆی دەبێت و 11ی سێپتامبەر دەکاتە سالڕۆژی لەدایکبوونی!.

یانزەی سێپتامبەر، خەریکە سەرپاکی مێژووی کارەسات و گەلەکوژی و ریشەکێشکردنی رەنگ و رەگەزە (چەپەڵ) و (نەخوازراو) و (بەربەری) و (ناشارستانی)یەکانی ئەم دنیایە دەسڕێتەوە و دەبێتە تخوبی نێوان دوو دنیا، دنیای پڕ ئاسایش و جوانییەکانی پێش یانزەی سێپتامبەر و دنیایەکی دی، کە دنیای هۆلۆکۆست، ئەنفال، کیمیارێژکردنی پێنتاگۆن و سەنتەری بازرگانیی جیهانیی نیۆیۆرکە!.

کوشتنی شەشهەزار (بەراز)یش نەك ئینسانی سیڤیل و بێتاوان، سەر بە هەر رەنگ و رەگەز و ئایین و مەزهەبێك بن، دڵی مرۆڤ دادەخورپێنێ، فرمێسکی پێ دەڕێژێ، لە ناخەوەی دەهەژێنێ و لە ئاست سیستەمێکی بیرکردنەوەدا کە سنوورەکانی نێوان ئینسان و ئاژەڵ دەسڕێتەوە، تورەی دەکات!.

کـێ لەبـەردەم تـیرۆردا بەرپرسـیارە؟.. دەسـەڵاتی سیـستەمی جهـانیی جیهـانڕووخێن، یـان بەرهەڵستکارانی توندڕۆی دەسەڵات؟.، ئیسلام و ڕۆژهەڵاتی بەربەری و دواکـەوتوو یـان خۆرئـاوای مۆدێرنێتە و سیستەمی نوێی گلوبالیـسێرەکردنی هـەموو دیـاردە و چـالاکییە ئـابووری، سیاسـی، کولتووری و ئینفۆرماشونییەکانی جیهانی بە ئابووری و چەك داگیرکراو؟!!.

ئەمەریکا، وەك بەهێزترین دەسەڵاتی ئابووری، سەربازی و کوێخای ئەتۆمبەدەسـتی ئـەم جیهانـە یەکگوندییە، لەسەر گۆڤەکێك تیرۆر ڕۆنیشتووە و ئێستا وەکو ڕیشەکێـشکاری تیرۆریـزم و تـیرۆری جیهانی، دێتە مەیدان و لەهەوڵی کێشکردنی خۆرئاواشە بەدوی خۆیدا!. ئـەمریکا، جیهـان بـەرەو کوێ دەئاژووێ؟!.

بەشێکی بەرچاوی ئەو هێزانەی ئێستا لە دەرەوەی خۆرئـاوادا بـە تیرۆریـست و چـاوگی تیرۆریـزم ناسراون و تەواوی ڕژێمە دیکتاتۆر و سەرکوتکارەکانیش، دەستنێژی سیاسەتی دنیای جەنگی ساردی نێوان ئەمەریکا و کۆنەسۆڤییەتن. ئێستا ئیدی هاوکێشەکان بەرەواژ دەبنەوە و دۆست و دوژمـن لـە گەمەیەکی شێتانەی خوێناوییدا جێگۆڕکێ دەکەن.

دەشێ ئیسلامی سیاسی، لـە مێـژوودا و لـە پانتـایی قەڵـەمڕەوی دەسـەڵاتی خۆیـدا، سەرچـاوەی درێژترین رووباری خوێن بێت و ژمارەی ئەو کەس و گروپانەی قوربانیی تیرۆری ئیسلامی سیاسـیین لە ئەژمار نایەن. ئیسلام کە بازنەی پەیوەندییە ڕۆحییەکانی نێوان تـاك و خـودای بەزانـد، کـە دامودەسگای سیاسی و سەربازی درووست کرد، کە شمشێری بۆ بەزاندنی سنورەکانی دورگەی عـەرەب بەرز کـردەوە، کـە ئیمپراتۆریـەتی خـۆی لـە سێبەشـی سـێ کیـشۆردا دامەزرانـد، ئیـدی هـەموو پەیوەندییەکانی خۆی لەگەڵ ئاسمان و خودا پساند و قەواڵـەی لەگـەڵ زەمینـدا مـۆر کـرد. کـە ئەمەریکا دۆزرایەوە و داگیرکرا، خوێنـاوییترین پرۆسـەی تـیرۆری ریـشاژۆکردن لەسـەر جەسـتەی خەڵکە ڕەسەنەکەی جێبەجێ کرا.. ئەمەریکا بوویە لانـك و ئامـانجی بـەدناوترین بازرگـانی لـە مێژوودا، ڕاوکردن و ڕفاندن، گوازتنەوەی تیرۆریستانەی چەندین ملیۆن ئافریکـایی لەسـەر دەسـتی بازرگانە تیرۆریستە ئەورووپییەکان، یەکێك لە فاکتۆرە هەرە سەرەکییەکانی دەرکەوتنی ئەم هێـزە دنیالووشەیە کە بە سـیمبۆلی ئـازادی و داهێنـەری (عەدالـەتی ئەبـەددی) لەسـەر زەویـن، خـۆی دەناسێنێ!.

ئەمەریکا، بەرهەمهێنی ناعەدالەتترین سیـستەمی سیاسـییە، هاوکـار لەگـەڵ شـەش زلدەوڵەتـە پیشەسازییەکەی جیهـان، چـنگی مـەرگیان لـە بـینی ئـابووریی جیهـان گـیر کـردووە و لـەرووی سیاسیشەوە، هەموو میللەتانی دەرەوەی خۆیانیان لە تۆڕی زەلیلی و سوکایێتیپێکردن، هاوێژتووە!.

ئیسلامی سیاسی، خەونەکانی سەروەری و شکۆمەندیی خۆی لە مێژوودا دۆڕاندووە و مێژوویەکـە لـە نێو چاڵپاوی سوککردن و ئەتککردنی بەها سیاسی و ڕۆحییەکانیدا، لەلایەن خۆرئاواوە دەتلێتـەوە،

کە ئێستا و لەم سەردەمەدا وەکو گەورەترین رکبەر و جـدیترین مەترسـی بـۆ ئەمـەریکا هاتوەتـە مەیدان. ئیسلامی سیاسی، بۆ یەکەمجار لە مێژووی کەڵەگایی ئەمەریکادا، سیمبۆلەکانی سەروەریی ئەو دەسەڵاتەی لە قەلأیەکی بە ئەتۆم پارێزراودا ئەتك کرد، کە دژدارانی ئەو قەلأیە پێیانوابوو هیچ رۆکێتێکی نۆقیانوسبەزێنیش نایانگاتێ!.

ئەم شەڕەی ئێستا بانگەشەی بۆ دەکرێ، دەشێ شـەڕی نێـوان تیرۆریـستێکی زاڵـم و تیرۆریـستێکی زوڵملێکراو بێت!.

ئامانجی ئەم شەڕە، نەك هەر بنبڕکردنی دیاردەی تـیرۆر و تیرۆریـزم نییـە، بگـرە هەوڵدانـە بـۆ گۆڕینی رەوتی ململانێی شارستانییەتەکان، کولتورەکان و ئایینەکان بە ئاراستەیەکی ترسـناکدا و تەنیا بەرژەوەندیش لە پشتییەوە، کۆنترۆڵکردنەوەی جیهانـە بـە شـێوازێك کـە دەریـچەیەك بـۆ ئاستەنگی و قەیرانە ئابوورییەکانی خۆراوا ببینێتەوە!.

2001 / 10/ 1

هەڵوێستێك لە جەنك ... هەڵوێستێك لە ئاشتی!

وێنەی جەنگ، تامی جەنگ، بۆنی جەنگ، جوڵە و سەما و گێڕانەوەی جەنگ، سەراپا سۆمای یادەوەرییمیان تەنیوە!. دەمەوێ لە ئاشتی بدوێم و پەیڤێك نییە!.

دەخوازم لە ئاشتی رامێنم، نایبینم!. گەرەكمە بە (ئاشتی) بنووسم، پیتەكانی (ئـا..ش.. ت..ی)م پێ دەستەمۆ نابن. ئاخر ئێمە نەوەی یەقینێك لە جەنگ و گومانێك لە ئاشتیین!. جەنگەكان هەمیشە دۆستی بە وەفا و (ئاشتی)یەكانیش هاورێ خیانەتكارەكانمان بوون!.

جەنگەكان، تا ترۆپكی پیریی لەگەڵمان هاتن و (ئاشتی)یەكان، شیوێكیان لەگەڵ نەكردین، پێكێكیان لەتەكدا هەڵنەداین، سەمایەكیان لەگەڵ نەكردین!، لە فرگەیەكدا بە چەپكێ گوڵەوە، چاوەنۆڕمان نەبوون!. جەنگە بەئەمەكەكان، دڵیان لە ئاشتی كرمێ كردین و لەخۆیانیان مارە بڕین!.

تەمەنێك لە جەنگ و عومرێك لە خوێن، دەهرێك لە ئەنفال و كوردقڕان و خۆكوشتن، ماڵێكیان بۆ پێكەنین و پەنجەرەیەكیان بۆ خۆر و ئینجانەیەكیان بۆ وەنەوشە و بارینێكیان بۆ باران نەهێشتەوە!.

جەنگ ... جەنگ ... جەنگ!

جەنگی نێوان:

ـــ بەعس و كورد.. ئەنفال و كورد.. تەعریب و كورد.. تەبعیس و كورد.. راگوێزان و كورد!.

ـــ ئێراق و ئێران.. ئێراق و كوێت.. ئێراق و دنیا!.

ـــ كورد و كورد، پێشمەرگە و جاش.. مەلایی و جەلالی.. یەكێتی و قیادەی موەقەت.. یەكێتی و پارتی .. یەكێتی و سۆسیالیست.. یەكێتی و پاسۆك.. یەكێتی و حیزبی شیوعی.. یەكێتی و ئیسلامی.. پارتی و سۆسیالیست.. پارتی و ئیسلامی.. پارتی و دیموكراتی كوردستانی ئێران.. یەكێتی و كۆمۆنیست، یەكێتی و پەرلەمان.. پارتی و پەرلەمان.. (پ ك ك) و پارتی.. (پ ك ك) و یەكێتی، یاخود ئەمانە هەمووی بە پێچەوانەوە!!.

وای كە جەنگەكان تەمەنی (نوح)یان هەبوو و ئاشتییەكانیش تەمەنی گوڵ.. ئای كە شەڕەكانمان بالأبەرز و ئاشتیەكانیشمان كورتەبنە!.. وای كە رووبارەكانی جەنگ بەلرفە و چەمە زستانەكانی ئاشتی، چككردوو!..

چیرۆكەكانی جەنگ درێژن.. درێژ!..

که زارمان به دۆشاوی ئاشتی شیرین نابێ، بین به تالاّوی جەنگەوە دەنێین!. که ئاشتی لە ژووری خەوتنماندا رووت نابێتەوە، لەگەڵ جەنگدا جووت دەبین!..ئێمە ئەو هەتیوانەین کە لە کۆلاّنەکانی منالییدا، جەنگ هەڵیگرتینەوە!.

دەهرێکە لە جەنگ دەپەیڤین.. عومرێکە لە ئەنفال رادەمێنین.. تەمەنێکە شاپەڕی وشەکانمان لە شەڕی براکاندا شەلاّڵن!..

زۆربەمان لەسەر جەنگی براکانمان نووسی و زۆر کەم بووین ئەوانەی حەقیقەتی جەنگەکانمان ناسی و قەڵەممان تا مۆخی براکان داچەقاند!. زۆر بوون ئەو قەڵەمانەی پاساویان بۆ جەنگ دەهێنایەوە و لە پشتی (بەرە)کاندا، شەرابی سەرکەوتنی (حیزب)یان نۆشی!. کەم نەبوون ئەو (رۆژنامەنووس)انەی وێنەی سەرکەوتنەکانی بەرەی (برادوژمن)ەکانیان بۆ هەندەران دەگواستەوە!.. لەگەڵ شەپۆلی (ئێف ئێم)دا، ماڵەکانیان پڕ دەکردین لە سروودی جەنگ!.

لە شەڕدا، فرمێسکمان بۆ پەرلەمانی دووجاران ئەتککراو هەڵڕژت و لە ئاشتیدا بەهیوا بووین سەر و سیمای (ئەتککاران)، لە هۆڵی پەرلەمانی یەکگرتووی ئاشتیدا نەبینین!. با ژەنراڵەکانی جەنگی کوردکوشتن، شەرم بکەن، لە پەرلەمانێکدا دانیشن کە دووجاران لەشکرکێشییان بۆ کردووە!.

سەرکردەکانی کورد.. خوداکانی ئێمە!.. ئەو دوو سەرۆکەی کلیلی گیانی ئێمەو شەڕو ئاشتییان* لە گیرفاندایە و (دارعەسا)ی زیندووکردنەوەی پەرلەمانیان بە دەستەوەیە، ئەگەر بانگەشەی(بێتاوان)یی خۆیان دەکەن، ئەگەر داوای (لێبوردن) لە خەڵك دەکەن، با تاوانبارانی جەنگ، من ناڵێم سزا بدەن، (ئەمەیان هەر نابێ!!)، بەڵکو دەرکەی پەرلەمانیان لەروو دابخەن!.

ئاشتیی پاش شەڕێك کە دەشیا و دەکرا نەکرابا، یەکێك لە خواستەکانی کوردە، وەلێ پیرۆزبایی و چەپڵەڕێزانی هەرزانی ناوێ، مەگەر بۆ ئەو نووسەرانەی کە لە پەرێزی بەرەکانی شەڕدا، پشکی دەسکەوتەکانیان پێ دەبڕا!.

نووسەرانێك کە لە جەنگدا دژەجەنگ و لای حیزبەکان خوێنتاڵ و پەیڤێکیان بەهەند لێ وەرنەدەگیرا، خوا بکات لە ئاشتیدا پیتێکیان لێ هەڵبگرنەوە!.

*** بڕوانە نووسینێکی ئاراستەکراوی من بۆ سەرۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، لەژێر ناوی (تەپەی پێی شەڕ دەبیستم.. کلیلەکان لەگیرفانی ئێوەدان.. تکایە دەرگاکان دابخەن!)، مانگنامەی پەیام، ژمارە 27 ی ساڵی 2000 ، لەندەن.**

چەخماخەی پێش تۆفان!

((هەفتەنامەی هاوڵاتی))

عەدنان عوسمان:

وەك دەزانین جموجوڵێکی زۆر لە ئارادایە، ئەمریکا گوشار و هەڕەشەی بۆسەر رژێم زیاد دەکات، باسی لێدان و گۆڕینی دەسەلاتیش لەئارادایە، ئۆپۆزسیۆنی ئێراقیش لە هاتوچۆ و خۆئامادەکردندان، باسی کۆبوونەوەو خۆئامادەکردن دەکرێت، باسی کۆبوونەوەی فراوانی ئۆپۆزسیۆن دەکرێت. رۆژنامەو کەناڵەکانی جیهانی، بە وردی بە دوای ئەم وەزعەدان و قسەو باسی لەسەر دەکەن. کەدێنە سەر کوردستان، هەندێجار وا هەست دەکەیت، بڕیار وایە ئەم رووداوانە لە وڵاتێکی زۆر دوور لە کوردستان، روو بدەن.. سستی و خامۆشی و کەمتەرخەمی، نیشانەی راگەیاندنی ئێمەن لە پەیوەست بەم مەسەلەیە!!!. بەڕێزتان هۆکاری ئەم مەسەلەیە لە چیدا دەبینن؟. ئایا ئەمە بەگوێرەی دەستگرتن بەکلاوی خۆوەیە، یان نیشانەی بێئاسۆیی، یان سادەییە لە خوێندنەوەی رووداوەکاندا؟.. چۆن ئەم ووتارە رەسمییە هەڵدەسەنگێنن؟!.

پشکۆ نەجمەدین:

ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست بەگشتی، بووەتە مەکۆی گرگرتووی کێشە مەزهەبی، ئیتنیکی، ئابووری و سیاسییەکان. لەوێدا، ململانێی بەرژەوەندییە جیاواز و دژەکان، لە هەلچوونێکی خێرا و کەموێنەدایە. ئەم دۆخەش وای کردووە کە هەموو گریمان و پێشبینییەکان بۆ ئەوە بچن، ئەگەری لێدانی ئێراق لەلایەن ئەمەریکا و هاوبەرژەوەندەکانییەوە، ببێتە کوچکەیەکی دیکەی گرگرتوو و لەگەڵ ئەفغانستان / تالیبان، فەلەستین / ئیسرائیلدا، سێکوچکەی تەنگژەیەك تەواو بکەن کە ببێتە چەقی تەقینەوەیەکی ترسناك لە نێوچەکەدا و کۆمەڵێك گۆڕانکاریی پێشبینی نەکراو بخوڵقێنێت.

سیاسەتی ئەمەریکا و میکانیزمی کارکردنی سیستەمی نوێی جیهان، لە هەوڵی بەزەبر تێکشکاندنی هەر لەمپەر و کۆسپێکدان کە لە ئاوەڕۆی کەناڵی بەرژەوەندییەکانیاندا وەستابێت و بووبێتە مایەی نیگەرانیی گەیشتن بە ئامانجەکانیان.

ئەوی بەڕێوەیە و دەشێ لە ئێراقدا ڕووبدات، ڕاستەوخۆ پەیوەندیی بە کوردستان، گەلی کورد، هێزە سیاسییەکانی، چارەنوسی بزاڤە ڕزگاریخوازییەکەی و ئەم قەوارە و دەسەلاتە سیاسییەوە هەیە کە یانزە ساڵە وەکو دەوڵەتێکی سەربەخۆی ددانپیانەنراو، وجودی هەیە و کۆمەڵێك کێشەی سیاسی و جوگرافیشی لە نێوچەکەدا هێناوەتە گۆڕێ و دەوڵەتانی کوردستان بەسەردا دابەشکراویش، وەکو(ئەمری واقیع) مامەڵەی لەتەکدا دەکەن و سیاسەتی دژکارانەی خۆشیانی بۆ دادەڕێژن. بە واتایەکی دیکە، لێدانی ئێراق و ڕووخاندنی دەسەلاتی فاشییانەی بەعس و هاتنەسەرکاری هەر یەکێك لەو ئەلتەرناتیڤانەی دەشێ جێی دەسەلاتی سیاسیی ئێستای ئێراق بگرنەوە، دەبنە خاڵی وەرچەرخان لە چارەنوسی تەمەندرێژترین دەسەلاتی کوردی، لە مێژووی بزووتنەوەکەدا.

دەسەلاتی کوردی ((یان درووستتر، دوو دەسەلاتە کوردییەکە)) و حیزبە سیاسییەکانی، (بەتایبەت یەکێتی و پارتی)، تا چەند لە ئاستی ڕووداوێکی وەها چارەنوسسازدان؟..چۆن دەتوانن سیناریۆی ئەو دیوی ڕووداوەکان ببینن؟، هەڵوێست و مامەڵەیان لەگەڵ فاکتەرەکانی نێوخۆ، دەوڵەتە داگیرکارەکان، نێوچەکە، ئەمەریکا و خۆرئاوا، لە چ ئاستێکدان و تاکوێ دەتوانن وەلامدەرەوەی خواستەکانی گەلی کورد و ئامانجەکانی ئەم قۆناغەی بزووتنەوەکە بن، کۆمەڵە پرسێکی زۆر گرنگن و هەر کەمایێسی و نالۆژیکییەك لە بینین، گوفتار و ڕەفتاری ئەواندا، دەشێ ئەم بارودۆخە لەئارابووەی کوردستان بەرەو بازنەیەکی ترسناك بئاژووێت کە خەڵکی کوردستان وەك هەمیشە باجە سەختەکانی دەدەن. زۆر هەڵەیە کە بێ هیچ بەرنامەیەکی ڕۆشن و خیتابێکی سیاسیی یەکگرتووی کالابەقەدبالای ئەم سەردەمەی بزووتنەوەکە و درووستکردنی ڕای گشتیی خەڵك لەسەریان، چاوەڕوانی دەسکەوتێکی ئەوتۆی دڵخواز لە ئەگەری لێدانی ئێراق، بۆ خەڵکی کورد و

دەسەڵاتە سیاسییەکەی بکرێت. خیتابی سیاسیی یەکگرتوو، بە دید و خوێندنـەوەی چـوونیەك بـۆ سرووشـتی بزووتنەوەکـە، تاکتیـك و سـتراتیژ و پێداویـستییەکانی سـەرکەوتنی، لـە ڕێگـای دەسەڵاتێکی سیاسیی یەکگرتووەوە، دەشێ کێـشەی کـورد و کێـشی بزاڤەکـەی بکاتـە فاکتـەرێکی حیسابیۆکراو لە ئێستای تەنگژەکەدا و لە حیساباتی دەسەڵاتی سیاسیی وەسەرکارکەوتووی پاشـی رووخانی رژێمیشدا!. نە پێشتر و نە لە سەردەمی پاش راپەرین و نە ئێستاش، پـارتی دیمـوکراتی کوردستان و یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە هەوڵی دروستکردن و خەملاندنی خیتابێکی سیاسـیی نەتەوەیدا نەبوونە و نین و ئەم مەسەلەیان بە هەند وەرنەگرتووە.

یەکنەگرتنەوەی ئەم دوو هێزە، لە کایەکانی بەڕێوەبردنی دەسەڵاتدا، بووەتـە مایـەی جێگـۆڕکێی پڕۆژەی خیتابی سیاسیی نەتەوەیی لەگەڵ خیتابی سیاسیی حیزبدا!.

ئەم دیاردە ترسـناکە، بێئاسـۆترین پرۆسـەی دیپلۆماسـیی لـە سیاسـەتی کوردیـدا دەرهـەق بـە هەلومەرجی ئێستای ئێراق و جیهان پیـادەکردووە و کەناڵـەکانی چوونە پێـشەوەی پرسـی کـوردی بەرتەسك کردووەتەوە.

خیتابی سیاسیی حیزب، بەناچاری خیتـابی سیاسـیی نەتـەوە دەپێـچێتەوە. خیتـابی سـەرۆك و سەرکردە، لە هەڵسوکەوت و مامەڵە سیاسییەکاندا جێگای ئەو خیتابە دەگرنەوە. ئیـدی خیتـاب و بڕیار و پرۆتۆکۆل و کارنامە سیاسییەکان رەوایـی دامودەسـگایی خۆیـان (پەرلـەمان و حکومـەت) لەدەست دەدەن و دەبنە بەرهەمی بینین و راڤە تایبەتییەکانی سەرکردە و دیپلۆماتـەکانی حیـزبی کوردی. ئەم دیاردەیە، سەرچاوەی خوڵقاندنی تراژیدیای سیاسـەتی کوردییـە، وەکـو لـە رۆژگـاری ئێستادا و لە گفتاری بە پێی شوێن و وڵات جیاوازی سەرکردەو دیپلۆماتەکانی حیزبدا، دەیبینین!.

ئاژاوەی خیتابی سیاسیی حیزبی کوردی، لە هەمبەر وەزعی ئێستا و خواستەکانی کورد، لە ئەگەری لێدانی ئێراقدا، ناڕۆشنییەکی وەهای درووست کـردووە، نـەك هـەر ویـستەکانمان، بگـرە خـودی شوناسی ئێمەشی لە مژی گومان گرتووە و بەرەو نادیاریان دەبات.

ئێستا، وەختێتی کە دیپلۆماسییەتی کوردی و خیتابی حیزب ((ساتێك خیتابی گـەلیی بەرجەسـتە بوو لە پەرلەمان و دەوڵەتدا وجودی نیە!))، جـەخت لەسـەر بـەجیا هەڵکـەوتوویی گـەل و وڵاتی کوردستان لە ئێراقدا بکات و هەموو کونجێکی ئەم دنیایە بۆ پەیداکردنی پشتیوان و کۆمـەك بـۆ دۆزی سیاسی(نەك ئینسانی)ی کورد بپشکنێت. ئێستا دەبینین، خیتابی سیاسیی حیزبی کوردی، بـە قورئانێکەوە، دەوڵەتاودەوڵەت دەڕوات و سوێندی جیانەبوونەوە و پاراسـتنی یەکپارچـەیی خـاکی ئێراق دەخوات. ئەم خیتابە، ناسـنامەی (ئێراقیبـوون) پـێش (کوردبـوون) بـە ئێمـە دەدات و بـە (ئێراقییەکوردەکان)مان دەناسێنێ!!.

قسەی من لەسەر ئەوە نییە، کە دەبێ حیزبە کوردییەکان یـان دەسـەڵاتی سیاسـیی کـوردی، ئـاڵا هەڵگری جیابوونەوەو دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کورد بن. دیارە ئەم مەسـەلەیە، پابەنـدی فاکتەر و هاوکێشەی نێوچەیی و نێودەوڵەتییە، وەلێ جاڕدان بۆ دەسـتبەجێ پراکتیزەکـردنی ئـەم درووشمە شتێکە و جەختکردن لەسەر بەجیاهەڵکەوتوویی دۆزی کورد و کـارکردنی دیپلۆماسـییانە، بۆ زەوینەسازاندنی بەدەستهێنانی ئەم مافە، شتێکی دیکەیە. ئەمە، ئەو دیاردەیەیـە کـە لـەکاری دیپلۆماسیی کوردیدا، نادیارە و ئامادە نییە. واوەتریش غیابی خیتابی یەکگرتوو، وای کردووە کـە رەنگ و سیمای خستنەڕووی خواستەکان لە هـەر پێتـەخت و وڵاتێکـدا، رووخـسارێکیان هـەبێت و ئاوازەکان بەپێی سرووشتی پەیوەندییەکان بگۆڕدرێن.

پێم وانییە مەسەلەکە سیاسەتی ((دەستبەکڵاوی خۆوەگرتن))بێـت، بـەڵکو مـن وای بـۆ دەچـم کـە سەردەرنەکردن بێ لە هاوکێشە سیاسییە ئاڵۆزەکانی خۆراوا و ئەمـەریکا، لـە نێوچـەکەدا و بـاش نەخوێندنەوەی ئەگەری پێشهاتەکانی ئاییندە بێت لە ئێراقدا.

دەسەڵاتی کوردی، بەبیانووی ناڕوونیی ئەڵتەرناتیڤی پاش رژێم، جورئەتی پیشاندانی لایەنگریی خۆی لە پرۆسەی رووخاندنی رژێم ناکات!، کەچی گورجوگۆڵترین پەیوەنـدی و هاتوچـۆی لەگـەڵ ئەمەریکادا هەیە کە مژووڵی سازکردنی سـیناریۆی رووخانـدنی رژێمـە. دەسـەڵاتی کـوردی، لـەم قۆناغەدا، دەیەوێت بە چەند کارت یاریی بکات. ئەم لەسـەر چـەندپەت یارییکردنـە، دەشـێ لـە دنیای سیاسەتدا کارێکی ئاسایی بێت، بەلام بێئەوەی مەسـەلە سـەرەکییەکان لـە نێـو تەمومـژی خۆیدا، ون بکات.

ئەم دیپلۆماسییەتە، مەترسیی ئەوەی لێ دەکرێت کە رەگەزە ناکۆك و دژەکانی هەناوی خـۆی تێکـی بشکێنن و هەرەسی پێ بهێنن!.

ئەگەر بزووتنەوەی سیاسیی کورد لەم قۆناغەی ئێـستایدا، خیتـابی یـەکگرتووی سیاسـی هـەبا، دەبوو ئێستا لە نێوەندە نێوچەیی و نێودەوڵەتییەکانـدا، چـەند هـەنگاوی دیـار و بەرچـاوی بـۆ هێنانە ئارای دیالۆگ بۆ زەوینەسازیی جێبەجێکردنی مافی چارەی خۆنووسین ((نـەك فیـدرالیزمی یەکلایەنەی خۆڵەمێشیی لەسەرێرا بڕیاردراو)) بۆ گەلی کورد، لەو بەشەی کوردستاندا بهاوێژتبا.

فیـدراڵیزم، ئەگەرچـی شـێوازێکی دەسـتوورییە بـۆ سـەرلەنوێ داڕشـتنەوەی پەیوەندییـەکانی پێکەوەژیانی دوو گەل و دوو نیـشتمان و لـە زۆر جێگـای جیهانیـشدا نموونەیـەکی سـەرکەوتووی بەلاداخستنی کێشەی نەتەوایەتی و ئیدارییە، بەلام ئەم کێشە ئاڵۆز و چارەنووسـسازە، پێـشئەوەی کێشەی حیزبەکان و ئۆرگانە دەسەڵاتدارەکان بێـت، کێـشەی خـودی میللەتێکـە، کـە خـۆی مـافی هەڵبـژاردنی پـشکەکان و بڕیـاردانی هەیـە. پەرلـەمان ئەگـەر لەسەداسـەدی دەنگەکانیـشی وەرگرتبێت، پارچە نەبووبێت و یانزە ساڵانیش بەسـەر تەمەنیـدا تێپـەڕ نـەبووبێت، دیـسان لـە

بەلاداخستنی کێشەیەکی وەها گرنگدا، دەبێت بۆ راپرسیی گشتیی خەڵك بگەڕێتەوە!. لە هیچ وڵاتێکی ئەوروپادا، پەرلەمان مافی وەرگرتنی بڕیاری چوونە ناو ئەوروپا، یان دراوی یەکگرتووی ئەوروپای بەخۆی رەوا نەبینی و بۆ راپرسی گشتیی گەڕایەوە. پەرلەمانی کوردستان، نە دەساڵ پێش ئێستا بە تازەکورەیی و نە ئێستاش پاش تەریککەوتنی یەکێك لە لایەنە سەرەکییەکانی، مافی وەرگرتنی ئەو بڕیارەی نییە، زۆرجاران، لە گفتاری سەرۆك و سەرکردەکانی کورد دا، مەسەلەی (ئەلتەرناتیڤ)دێتە پێشێ و دەکرێتە پێشمەرجی هەڵوێستگرتن لە رووخاندنی رژێمی سەدام.

ئەلتەرناتیڤی پاش سەدام، هەرچییەك و هەرکەسێك بێت، (سەدام)نابێت. بەلام داخۆ ئەگەری هاتنەسەرکاری (شارۆن)ێکی ئێراقی ((هەرنەبێت لە هەمبەر کورد و مەسەلەکەی))، ئەگەرێك لە ئەگەرەکان نییە؟!.

ئەم قۆناغەی کێشەی فەلەستین و پشتگیریی دژەئینسانییانەی ئەمەریکا لە سیاسەتی شارۆن، دەکرێت ئەزموونێکی زیندوو بێت و کورد و سەرکردە سیاسییەکانی بە ئەقڵەوە لێی بڕوانن!.

وێڕای ئەو ئەگەرە و هەموو ئەگەرەکانی دیکەش، بەردەبازی دەربازبوونی بزووتنەوەی کورد لەم قەیران و تەنگژەیەی تێی کەوتووە، رووخاندنی رژێمی ئێستای ئێراقە!. من، پێموایە، مەحاڵ نییە، وەلێ ئەستەمە مێژووی ئەو وڵاتە، دەسەلاتێکی وەها دڵڕەش و کوردقڕکەری وەکو بەعس بەرهەم بهێنێتەوە!.

بۆ ئەڵتەرناتیڤیش، دەشێ حیزب و هێزە سیاسییە کوردییەکان، بەوپێیەی کە گەورەترین و بەسەنگترین لایەنی ئۆپۆزسیۆنن، ئەوەشیان بڕیوەتەوە کە سیستەمی فیدراڵی لە ((ئێراقێکی دیموکراتدا جێبەجێ دەکرێ)) و دیموکراتێتی ئێراق، (دەرمانی هەموو دەردەکانە)، دەشێ ئەوان هێزی بڕیاردەر بن لە پێکهاتەی ئەڵتەرناتیڤی رژێمدا، نەك سواڵی ئەڵتەرناتیڤ لە کەس و لایەنی دیکە بکەن!.

ئەم بارودۆخەی یانزەساڵە لە کوردستاندا خوڵقاوە، ناکرێت چەند ساڵێکی دیکەبەردەوام بێت. بزووتنەوەی کورد لەو بەشەی کوردستاندا، پاش یانزەساڵ کارکردنی دەسەلاتی کوردی، ئیدی لە دووڕێیانی چارەنووسی خۆیدا وەستاوە. لە کاتێکدا، لە کوردستاندا، بزووتنەوەیەکی جەماوەریی سەربەخۆی دوور لەتاپۆی حیزب لەو بوارەدا نابینرێت و کۆمەلانی خەڵك، بۆ دیاریکردنی چارەنووسی سیاسیی خۆیان. چاویان لە رەوتاری و گفتاری دەسەلات و حیزب بڕیوە، دەبێ بڵێین: باڵادەستیی خیتابی سیاسیی حیزب، لە رابردووی خۆیدا، شەڕی نێوخۆ، ماڵوێرانی و کەرتبوونی دەسەلاتی لێکەوتەوە و ئێستاش کۆمەڵێك فاکتەری نائارامیی لە کوردستاندا خوڵقاندووە، ((ئیسلامی سیاسیی توندڕۆ، تورکمانی سیاسی ، میلیشیای حیزب و دەستتێوەردانی تورکیا، ئێران))

که بۆ ئاییندەش مەترسیی جیدی بۆ بزاڤی کوردی درووست دەکەن. خیتابی حیزب، لە هەر شێوازێکدا خۆی بنوێنێ و سەنگی هەرچییەك بێ، ناتوانێت جێگای خیتابی سیاسیی نەتەوە بگرێتەوە و خواستە سیاسییەکانی لە نێوەندە نێودەوڵەتییەکاندا، بخاتە روو!.

عەدنان عوسمان:

وابزانم لەگەڵمدایت، لەم کاتەدا ((دیارە لە هەموو کاتەکانیشدا))، زۆر پێویستمان بە (شەفافییەت) و راستگۆیی هەیە لە پەیوەندیی نێوان خەڵك و دەسەڵاتداراندا. هەست دەکەن ئەو جۆرە بێپەردەیی و شەفافییەتە لە ئارادا هەبێت؟!. هەست دەکەن هێزە دەسەڵاتدارەکان، رای گشتیی خەڵکی کوردستانیان بۆ ئەو رووداو و گۆرانکارییانە، ئامادەکردبێت؟!!.

پشکۆ نەجمەدین:

شەفافیەت، یەکێکە لە خەسڵەتە دیارەکانی هەر دەسەڵاتێکی دیموکراتی و کراوە. واتە حکومەتێك کە پلانی بەرێوەبردنی دامودەسگاکانی، لە هەموو بوار و کەناڵەکانی بەرێوەبردندا، تا ئەو جێگایەی ئیمکانی دەبێت، لەبەردەم خەڵك و ئۆرگانەکانی رێکخراو کۆمەڵە دیموکراتی و نادەوڵەتییەکاندا ئاوەلا بێت. وەك دەزانین، دەسەلاتی کوردیی پاش راپەرین، هێشتا نەیتوانیوە قۆناغی (حوکمکردن) بۆ (حکومەتکردن) بگوێزێتەوە!. ئەمەش بەو مانایەی کە هێشتا حکومەتی دامودەسگایی بە چەمکە زانستی و حقوقییەکەی، لە کوردستاندا وجودی نییە. تۆ لە بڕیارە سیاسییە گرنگەکان بڕوانە و سەرنج بدە کە داخۆ سەرچاوە و نێوەندی بڕیارلێدانیان ((پەرلەمان ـ حکومەت))، یاخود سەرۆك و سەرکردەی حیزبەکانن؟!. دەسەلاتی کوردی، هێشتا وێنەیەکی گەورەکراوی دەسەلاتی حیزبە و سیستەمی حیزبی رۆژهەلاتیش، چەند بلێی داخراو و پۆلارێژە!. زۆرینەیەك لە پرۆتۆکۆل و پەیوەندیی نێوان حیزبەکان و هێزەکانی دەرەوەی خۆیان ، نەك خەڵك، بگرە ئەندامانی حیزب و بەشێك لە سەرکردەکانیشیان، لێیان بێئاگان!.

هەر ئێستا، سەرۆکی هەردوو حیزبە گەورەکەی کوردستان لە دەرەوەی ولاتن و راگەیاندنی حیزب و دەوڵەتیش، بچوکترین هەواڵ لەسەر شوێن و جۆری چالاکی و ئامانجی سەفەری ئەوان، راناگەیەنێت!!. واپێدەچێت، ئەم مەسەلانە پەیوەندییان بەخەڵکەوە نەبێت!.

لە وەلامی پرسیاری پێشوودا، بەدرێژی باسم لەوە کرد کە هیچ گرنگییەك بە سازکردنی رای گشتیی لەسەر مەسەلە و کێشە گرنگەکان نەدراوە و ئەم مەسەلەیە لای دەسەلاتی کوردی، بە هەند نەگیراوە!!.

فیبریوەری 2003

بێدەنگی لە وەرزی دەنگەکاندا

ئێراقی بەعس، ئێراقی یەکدەنگی و یەکڕەنگی بوو!. کۆمەڵگەیەك بە پەیڤ و سیمای بەعسەوە، بەعسێکی بەرجەستە بوو لە گفتار، هەناسە، رووخسار، و وێنەی سەدامدا!!.

زیندانەولاتێك: هەوای: بەعس، خۆری: بەعس، نانی: بەعس، ئاوی: بەعس و سەدامیش سەرچاوەی پیرۆزی ژیانی بەعس بوو!.

کۆمەڵگە، هەموو خەسڵەت و ماناکانی خۆی لە بەعسدا ون کردبوو، بەعسیش بێ سەدام هیچ مانایەکی نەبوو!.

سەدام، لە بیرکردنەوەو تێرامانداا. سەدام، لە دید و روانیندا. سەدام، لەسەرشەقام و کۆلاندا، لە باخچەی گشتی و بۆنی گولاندا، بەسەرپۆپەی دارخورما و لە چریکەی خورماخۆرەکاندا، لەنێو پاسی هاتوچۆدا، لەسەر عەرەبانەی سەوزەفرۆش و لەنێو پیاڵە چای پڕڕەنگی (اشرب شای وانت ماشی)دا!. سەدام، لە چاوانی هێشتا نەترووکاوی تازەساوادا، لە بووکەشووشە و یارییەکانی باخچەی منالاندا، لەکتێبی ماتماتیك و مێژوودا، لەژێر پێستی هەر پیتێکدا کە هێشتا نەنوسرابوو!، لەداری دەستی مامۆستا و کێبڵی دەستی جەللاد و دوا هەناسەی سەرەمەرگی قوربانیدا!. سەدام، لە ژووری خەوتن و شڵپەی ماچ و توانەوەی لەززەتی جووتبووندا!!.... سەدام لەنێو زمانی جەنگ و بۆنی ژەهر و چاوی تۆقێنەری ئەنفالدا!.

لە ولاتی ئەنفالدا، دەنگێك هەبوو!. ئەوە دەنگی خوێنلێتکاوی (نا)یەك بوو، بۆ سەدام!، رەنگێك هەبوو، ئەوە رەنگێکی یاخی بوو لە رەنگی بەعس!.

بەعس هەرەسی هێنا!. سەدام ون بوو!. خەڵکی ئێراق شتێکیان لەدەست دا کە نەك هەر بەشێك بوو لە ژیانیان، بگرە هەموو ژیانیان بوو!. ئەرێ ئێستا دەبێ خەڵکی ئێراق لە هێستریای ژیانی بێ سەدامیدا چلۆن بژین؟!.

هاتوهاوارەکان، جۆشوخرۆشی سەر شەقامەکان، رەنگی درووشمەکان و دەنگی (بژی و بڕووخێ)کان، لەگەڵ هەموو شتەکان، پێمان دەڵێن: ئەو خەڵکە هێشتا لە خەوندا دەژین و بۆ ئەوەی خەونەکەیان نەبێتە واقیع، ساتێك پشوو نادەن!.

لە کوردستاندا، دوانزە ساڵە، دەنگ و رەنگی سەدام، بە جۆرێك لە جۆرەکان پێچراونەتەوە!. لە کوردستاندا نەتەوەیەك فراژی بووە، نە بەعس دەناسێ و نەسەدام، نەتامی جینۆسایدی چێشتووە و نە رەنگی ئەنفالی بینیوە!.

ئەم نەوەیە، لە مەترسیی یەکپارچەیی خاکی ئێراق و بەئێراقیبوونـەوە ناگـا!، نـازانێ جیـاوازی نێوان ئۆتۆنۆمی و فیدراڵی، وەك جیاوازی نێوان کاڵـەك و خوربزەیـە!. ئـەم نەوەیـە، نـەئێراقی بەیەکپارچەیی بینیوە و نە لە سێبەری فیدرالیشدا خەوتووە!.. ئەم نەوەیە، تـەنیا بـە دەوڵـەتی نیمچە سەربەخۆی کوردستان ئاشنایە!.

کە حیزبەکان بەرەنگی سەوز و زەردەوە، بارگەی کۆچیان بۆ بەغدای پێتەخت تێك دەنـێن، کەسـێك چاوێکی پڕ مانایان تێ نابڕێت!. کە گەورە حیزبێك (10) بارەگا لەشارەکەی (هارون) دەکاتـەوە، کەسێك هەڵوەستەیەك ناکات!.

کە دەسەڵاتی سیاسیی ئێمە، خۆی بـە بەرپرسـیاری پاراسـتنی ژیـانی بەعـسیان و نابەعـسیانی بەغدا دەزانێ، کەسێك ناڵێ بۆچی؟!.

کە کوردە کوردئەنفالکەرەکان، کێکی ساڵرۆژی لەدایکبوونی (سەرکردە) جێدەهێڵن و لە کوردسـتاندا داڵدە دەدرێن، پەرلەمانی کوردستان زۆر گوناحانە، داوا لە حیزبەکان دەکات تا لێیان نەبوورن!!. کەسێك بۆ پشتیوانیی لە خواستی پەرلەمانتارەکان، دەنگ بڵند ناکات!!.

کە شێعەکان، بۆ کۆماری ئیسلامی و پاشاییخوازەکان بۆ رژێمی پاشایەتی و لیبراڵەکان بـۆ دەوڵـەتی لیبراڵ و بەعسییەکان بۆ گەڕانەوەی (علوج)ەکـان، خرۆشـاون، لـە کوردسـتاندا جگـە لـە دەنگـی فیدراڵخوازی حیزبەکان، دەنگێك نییە!.

هیچ شتێك لەوە کارەساتتر نییە کە میللەتێك هەموو دەنگەکانی، خواسـتەکانی، پڕۆژەکـانی بـە حیزب بسپێرێت!.

هیچ کۆمەڵگەیەك لەو کۆمەڵگەیە نا دیموکرات و داخراوتر نابێ کە خەڵك لـە رۆژگـاری فـەوزای سیاسیدا، لە پەراوێزی سیاسەتدا دەستەوئەژنۆ دابنیشێت!.

گەلی ئێمە، چەندساڵان شەڕی نێوخۆی کردە ئەمری واقیع و ملـی بـۆ دا!. میللـەتێك ئێـستاش دوو ئیدارە و دوو دەسەڵاتی سیاسیی قەبوڵە و گروپەکانی فشار بۆ یەکخستنەوەی ئـەم دوو دەسـەڵاتە، دەنگ و رەنگیان نییە و ناتوانن دەیانهەزار کەس لەسەر شەقامان، بۆ ئەم مەبەستە بخرۆشێنن!.

دەبـوو ئێـستا لـە دەرەوەی خواسـتی یـەکێتی و پـارتی، بـە پـشتگیریی ئـەو حیزبانـەی پێـان دەڵێن(چکۆلە)، هەزاران کەس رۆژانە و بـە پڕۆژەیـەکی کـوردیی تایبەتـەوە، لەسـەر شـەقامانی هەولێر و سلێمانی خرۆشابان و هاواریان ویژدانی مـردووی کۆمەڵگـەی نێودەوڵـەتی و ئەمـەریکای (دۆست)ی کوردی هەژاندبا!.

کە (گارنەر) هاتە سلێمانی، چاوەڕێ بووم لەسـەر پـەڕەی هـەر گـوڵێکی پێـشکەشیان کـرد، لێـی نووسرابا:(ئێوە قەرزارباری کوردن!.. ئێمە هەموو شتێکمان بۆ ئێوە کـرد، ئـەدی ئێـوە چـیمان بـۆ دەکەن؟!).

شینبوونی گوڵی فیدرالیزم لە زەوینەی بە زەبر و خوێن ئاودراوی کۆمەڵگەی ئێراقدا، ئاسان نایەتە پێشچاو!.

تۆوی ئەو زوڵمە مێژووییەی لە کورد کراوە، لە بنچینەی دەوڵەتی ئێراقدا چێنراوە!. داخۆ ئێمە وەکو میللەتێك نەك (حیزبەکان)، بیرۆکەی هەڵوەشاندنەوەی ئەو دەوڵەتەمان بە دڵدا ختوور دەکا؟!.

ئەرێ دەوێرین بە (تاك) بیربکەینەوە و بپرسین: بۆ دەبێ ئێراق یەکپارچە بێت؟!.

لە سەردەمی هاتوهوریای دەنگەکاندا، چ بێدەنگین!!.

2003 / 4 / 30

لە جەنگەی جەنگدا!

هەپەیڤین: گۆران هەڵەبجەیی / رێگای کوردستان.

گۆران : ئاکامی ئەم جەنگە بەکوێ دەگات؟!.

ـــ هۆکارەکانی خستنەگەڕی ئەم جەنگە و مەرام و ئامانجەکانی لەلایەك و میکانیزمی بەرەوپێشەوەچوونی رەوتی رۆژانەی ئۆپراسیۆنەکان و جەختکردن و سووربوونی (بۆش و بلیەر)، لەسەر بەردەوامبوونی جەنگ تا دوا هەواری مەبەست، ئەوەمان پێدەڵێن: ئاکامی جەنگ، شکستی

هێزەکانی دەوڵەتی ئێراق، هەرەسهێنانی دیکتاتۆری، لەبەریەکهەڵوەشاندنی سیستەمێکی تۆتالیتار و پۆلیسییە کە سی و پێنج ساڵە کۆمەڵگەی ئێراقی کردوەتە کۆمەڵگەیەکی میلیتاریست. کۆتایی ئەم جەنگە، دەبێتە کۆدی دەستپێکردنی دەورانێکی نوێ بە هەردوو مانا ((پۆزەتیف و نەگێتیف))ەکەی لە ئێراق و نێوچەکە و جیهاندا!.

گۆران: سەدام، دەکوژرێت.. هەڵدێت.. یان وەك بەن لادن، خۆی دەشێرێتەوە؟!.

ــ هەموو ئەگەرەکان لە گۆڕێدان!.. پێشبینییەکی تایبەت، ئەستەمە!.

گۆران: کورد، لە کوێی ئەم جەنگەدا خۆی دەبینێتەوە؟!.

ــ پرسەکە، کەمێك ناڕوونە!... ئەگەر مەبەست لە رۆڵ و جێگا و هەڵوێستی کورد، وەکو قەوارە و دەسەڵاتی سیاسی بێت لە کوردستانی باشووردا، لە پەیوەند لەگەڵ جەنگ و هێزەکانی بەڕێوەبردنی جەنگەکە، ئەوا ئێمە تابلۆیەکی روون و بێ تەمومژمان لە بەردەستە کە رۆڵ و پێگە و هەڵسورانی کورد و دەسەڵاتەکەیمان، لە پرۆسەی ئەم جەنگەدا، نیشان دەدات.

پێداویستی سەرکەوتنی جەنگەکە بۆ ئەمەریکا و هاوپەیمانەکانی، گرنگی کورد چ وەك هێزی سیاسیی و کارکرد و چ وەك کارتێکی سیاسی و سەربازی لە کوردستان و ئێراقدا، هەروەها گرنگی جیۆپۆلۆتیکی کوردستان، وایان کردووە کە ئەمەریکا و هاوپەیمانەکانی نەتوانن نە لە ئێستا و نە لە داهاتووشدا، دەستبەرداری ببن و حیسابی بۆ نەکەن.

هێزی کورد، ئێستا بەشێکە لە هێزی هاوپەیمانان و لە رۆژانی داهاتووشدا، رۆڵی گرنگ لە ((بەرەی باکوور))دا دەگێڕێ!. پێموایە، دەسەڵاتی کوردی، لە ئاستی دیپلۆماتیکدا و لە رەوەندی مامەڵەکردنی لەگەڵ رووداوەکانی جەنگدا، تا ئاستێکی باش و بەرچاو، بابەتییانە مامەڵەی کردووە و ئاگایانە هەنگاو دەهاوێ!.

لە رووداوی جەنگێکی وەهادا، کە راستەوخۆ پەیوەندیی بە چارەنووسی کورد و بزووتنەوەکەیەوە هەیە، نەدەکرا کورد هێزێکی ((پەسیڤ)) و نەبزواو بێت و لە دەرەوەی رووداوەکاندا بمێنێتەوە. ئێستا کورد لە نێو جەنگەی جەنگدا وەستاوە!، وەلێ لەوە گرنگتر، ئەوەیە: کورد، لە پاش بڕانەوەی جەنگ لە کوێدا دەوەستێت؟!.

بەرسڤی ئەم پرسە، پەیوەندی لەگەڵ کۆمەڵێك فاکتەردا هەیە کە جەنگ و دەرئەنجامەکانی جەنگ، لە پانتایی کوردستان و نێوچەکەدا دەیانخوڵقێنن و ئەمانیش خوێندنەوە و مامەڵەکردنێکی ورد و جدی لە کورد و دەسەڵاتەکەی دەخوازن!.

گۆران: کەرکوك، قودس و دڵی کوردستانە!!. بەڕای ئێوە، هێزە کوردییەکان، لە ترسی هێزە هەرێمییەکان، چاو لەو شارە پیرۆزە دەپۆشن، یان نا؟!. ئایا دۆخەکە لەبار نییە، کە هێزە کوردییەکان، کەرکوك بگرن و وەکو (ئەمری واقیع) فەرزی بکەن؟!.. لە کاتێکدا، ئاشکرایە کە

هێزەكانی هاوپەیمانان، پێویستیان بە هێزی چەكداری لایەنە كوردییەكان هەیە بۆ كردنەوەی بەرەیەكی دیكە و گرتنی كەركوك و موسڵ؟!.

ــ بەپێی پرەنسیپەكانی خیتابی سیاسیی كورد بە گشتی و هەڵوێستی راگەیەنراوی سەركردە و دەسەڵاتدارانی كورد لە گەرمە رووداوەكانی جەنگ و ئەو كێشە هەرێمییانەی كە ئەم خیتابە سیاسییە، ((دەرهەق بە كەركوك)) هێناونێتیە گۆڕێ ، هەستێكی وامان لا درووست ناكات كە هێزە كوردییەكان، لەژێر فشاری هێزە هەرێمییەكاندا ((بەتاییەت توركیا))، بیر لە چاوپۆشیكردن لە كەركوك بكەنەوە!.

ئەوی جێگای نیگەرانییە و جۆرێك لە دڵەڕاوكێ درووست دەكات، ئەوەیە: كە دەسەڵاتی كوردی، جارێ دەسەڵاتێكی هاوبەشە، نەك یەكگرتوو، بەو پێیەش، خیتابی سیاسیی كوردی لەمەڕ كەركوك و چارەنووسی، خورت و یەكگركتوو نییە و لە نێوان ((شارێكی كوردستانی، شارێكی كوردی، شاری برایەتی، شاری ئێراقی دیموكراتی !!))، هاتوچۆ دەكات.

كورد، كە سەركردایەتییەكی یەكگرتوی نەبێت، ئەوا قسەكەرانی دەسەڵاتەكەشی ناتوانن بە یەكگرتوویی و یەكزمانی، لەسەر مەسەلە گرنگەكان قسە بكەن و مرۆڤ، كەم و زۆر، لێرە و لەوێ، قسە و بۆچوونی جیاوازیان لێ دەبیستێت.

مامەڵەكردن لەتەك دۆزی كەركوك، مەسەلەیەكی ئەخلاقی، سیاسی، نەتەوەیی و مێژووییە. هیچ هێزێكی كوردی و لەژێر فشاری هەر هێز و فاكتەرێكدا، مافی چاوپۆشیلێكردنی نییە. دەستبەرداربوونی كەركوك، لەلایەن هەر هێز و سەركردەیەكەوە، دەچێتە خانەی خیانەتی نەتەوەیی و بەرپرسیاربوون لە بەردەم مێژوودا!.

ئەوی كە داخۆ هەقە هێزە كوردییەكان، هێرش بۆ كەركوك بكەن و رزگاركردنی كەركوك بكەنە((ئەمری واقیع))، مەسەلەیەكی زۆر حەساس و پێچەڵپێچە و دەشێ زۆر بە وریاییەوە مامەڵەی لەتەكدا بكرێت. وەكو (هەق) دیارە هەقە!. بەلام زۆر جاران، بارودۆخ و هاوكێشە سیاسییە تاییەتەكان، لە هەلومەرجی تاییەت و دیاریكراودا، (هەق) ناخوێننەوە، یاخود (هەق) جێگایەكی لەوێدا نییە!.

من پێموایە، هێزە كوردییەكان، لە چوارچێوەی هێزەكانی هاوپەیماناندا، دەشێ ئەو كارە بكەن و درێژە كێشانی جەنگەكەش لە خودی ((بەغداد))دا، ئەم كارە بۆ هێزەكانی هاوپەیمانان دەكاتە كردەیەكی ناچاری و جددی!. واتە، بە كردنەوەی (بەرەی باكوور)، كورد دەبێتە هێزی بەكار و بڕیاردەر لە رزگاركردنی كەركوك و موسڵیشدا. دەستپێشخەریی كورد و هەوڵدانی بە تەنیا بۆ رزگاركردنی كەركوك، بیانو بۆ ئەگەری دەستتێوەردانی توركەكان لە كوردستاندا، مسەوگەر دەكات و هەموو هاوكێشەكان دەشێوێنێت.

گۆران: گریمان پاش جەنگ، بارودۆخی کوردستان لە ئێستا باشتر بوو. ئایا ئەو دوو ئیدارەیە یەك دەگرن؟!.، یان وەکو ئێستا بە دوو پارچەیی دەمێننەوە؟!.

ـ جەنگ، وێرای هەموو کارکردە دزێوەکانی لە کوشتن و خوێنڕژتن، وێرانکردن و روخاندنی ژێرخانی ئابووریی ئێراق، بەڵام جەنگ، سیستەمی بەعس و رژێمی ئەنفال و جینۆساید لەناو دەبات. ئیدی دیارە بارودۆخی کوردستانی پاش جەنگ باشتر دەبێت.

دوو ئیدارە کوردییەکە و مانەوەیان لەم حاڵەتەی ئێستایاندا، لاوازترین خاڵی خیتاب و هەڵوێستی سیاسیی کوردییە، دەرهەق بە رووداوەکانی ئێستا و چارەنووسی ئایندەی کورد. دەبا ئەم دوو ئیدارەیە و ئەم دوو دەسەڵاتە سیاسییە، هەر نەبێ چەند مانگان پێش رووداني جەنگەکە، یەکیان گرتبا!. بوونی یەك دەسەڵات، یەك دەوڵەت و یەك ئیدارە لە کوردستاندا، هەڵوێست و پێگەی بزووتنەوەی کوردی لە رەوەندی رووداوەکاندا، بەهێزتر دەکردا!.

بە پێی پیلان و نەخشەی داڕێژراوی ئەمەریکا و هاوپەیمانانی بۆ سیستەمی سیاسی و ئیداریی چاوەڕوانکراوی ئێراق ((سیستەمێکی دیموکرات، پلۆرالیست و فیدرالی)) لە چوارچێوەی ئێراقێکی ((یەکگرتوو!!))دا، ئیدی دیارە جێگا و مانایەك بۆ دوو دەسەڵاتی و دووئیدارەیی لە کوردستاندا نییە!. ئەوە تەنیا هاتنەکایەی کەشێکی نائارام و ئەگەری خوڵقاندنی هەندێك فاکتەری خۆجێی و هەرێمییە پاش کۆتاییهاتنی جەنگەکە لە ئێراق ونێوچەکەدا، کە دەبنە مایەی بەردەوامبوونی دووئیدارەیی لە کوردستاندا و لە ئەگەری حاڵەتێکی وەهاشدا، کورد و بزووتنەوە سیاسییەکەی لە تەنگژە و گێژاو دەکەون.

پێوەری راستگۆیی دوو ئیدارە سیاسییەکە، لەمەڕ پەرۆشییان بۆ چارەنووسی کورد وەکو گەلێك و کوردستان وەك وڵاتێکی بەجیاهەڵکەوتوو لە ئێراقدا، لە گرەوی سازدانی زەوینەی یەکگرتنەوەی دوو ئیدارە و دوو دەسەڵاتی سیاسیدایە.

پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکێتی نیشتمانی کوردستان، دەشێ لەم هەل و هەڵکەوتەی ئێستای ئێراقدا، بەجددی بیر لە بەزاندنی سنووری (حیزب) بکەنەوە و لە کایەکانی ستراتیژی نەتەوەییی کورد دا کار بکەن.

5 / **ئاپریل** / 2003

کـــــــــورد و نیگەرانییەکانی چـــــــارەنووس!

پێم باش بوو کۆبەندی دید و تێڕوانینەکانم لەمەڕ پرسە جددیەکانی (گولاّن) کە دەبنـە کرۆکـی کێشە و ئاستەنگییەکانی بزووتنی پرۆسـەی دیـاریکردنی مـافی چارەنووسـی کۆمـەلاّنی خـەڵکی کوردستان و داساکانی لە هەوارێکی دڵخوازدا، لە ژێـر ئـەو ناونیـشانەی سـەرێدا کۆوەکـەم. بـەو هیوایەی دەنگێك بخەمە نێو گوڵدانی لێوانلێو لە دەنگ و بیر و بۆچونی جیاواز و ، پێکڕا بتـوانین زەمینـەی رەخـساندنی (رای گـشتی)ی خـەڵك لەسـەر مەسـەلە گـرنگ و چارەنووسـسازەکان بخولّقێنن!...

دیارە کە داهێنانی بیرۆکەی سیستەمی فیـدراڵ بـۆ ئێراقـی ئایینـدە و دیـاریکردنی خواسـتی سیاسیی کورد و بڕیاردان لەسەر شێوازی پەیوەندیی خۆی لەگەڵ دەوڵەتی نێوەندی، لە چوارچـێوەی وڵاتێکی فیدراڵدا کە مافە نەتەوەییەکانی مسەوگەر بکات و شوێنەوارەکانی ئەو زوڵمـە مێژووییـە بسڕێتەوە، کاری پەرلەمانی تازەهەڵبژێدراوی کوردستان بوو. بێئەوەی ئێستا بچمە سەر ئەوەی کـە

داخۆ بڕیارێکی وا گرنگ و چارەنووسساز، کاری پەرلەمانە و چ پەرلـەمانێك شـەرعییەتی ئـەوەی هەیـە کـە بیّ گەڕانــەوە بــۆ رای خــودی میللــەت، وەهــا خواســتێك بکاتــە خیتــابی سیاســی بزووتنەوەیەکی نەتەوایەتی؟!.

دەبیّ ئەوە بڵێم کە هێز و نێوەندە سیاسییەکانی ئێستای ئێراق و (ئەویّ رۆژێی ئۆپۆزسیۆن) لە ژێر کارکردی کۆمەڵێك فاکتەری نێوەکی و دەرەکیدا (گرنگترینیان لاوازیی خودی ئۆپۆزسـیۆنی ئێـراق و ناهاوسنگی نێوان هێزی سیاسیی کورد و ئەوان بـوو)، بـە ناچـاری و لـە سـەرجەمی کۆبوونـەوە و کۆنگرەکانی ئۆپۆزسیۆندا، ملیان بـە قـەبوڵکردنی وەهـا چارەنووسـێك بـۆ سیـستەمی سیاسـی و ئیداریی ئێراق دا و، وردینەی تایبەتمەندییـەکانی ئـەو سیـستەمەشیان بـە زەمـەنی داهـاتوو و ئەگەرەکانی ئێراقی پاش سەدام سپارد!. ئەگەرچی لە دیدی کورد و هێزە سیاسییەکانی کـورد، لـە کۆڕ و کۆنگرەکاندا، زیاتر وەکوهێزی بزێو و ئاکتیڤی ئێراقی دەبزووان و رووخاندنی رژێمی سـەدام و دابینکردنی ئێراقێکی دیموکرات و (فیدراڵ)یان مەبەست بوو و جەختیان لەسـەر دەکـرد، ئیـدی بۆشاییەکی باشیان بۆ شیکردنەوە و راڤەکردنی سیستەمی فیدراڵ بەجیّ هێشت!.

ئێستا بەشی زۆری (ئەگەر نەڵێین سەرپاکی) هێزە سیاسییەکانی ئێراق، لە ئێراقـی ئـازادی پـاش سەدامدا، بانگەشە بۆ سیستەمێکی فیـدراڵی ئیـداری دەکـەن کـە لەوێـدا ئێـراق دەبێتـە. چـەند هەرێمێکی ئیداریی پێکەوەبەسـتراو لەسـەر بنـچینەی پرەنـسیپەکانی بـەڕێوەبردنی فیـدراڵی و ناناوەندییەتی دەسەلات. ئەم سیستەمە، کەمتر خەسـڵەتە ئیتنیکـی و مەزهەبییـەکان لەبەرچـاو دەگریّ و زێتر شێوازێك دەبێت بۆ ئاسانکردنەوەی میکـانیزمی بـەڕێوەبردنی دەسـەلات و وەلانـانی گرفتی سێنترالیزم لە پرۆسەی پراکتیزەکردنی دەسەلاتدا. ئەم جۆرە سیستەمە نزیکایێتیی لەگـەڵ سیستەمی فیدراڵیی ئەو ولاتانەدا هەیە کە زیاتر کێـشە و ئیـشکالیاتی بـەڕێوەبردنیان هـەبووە نەك کێشەی نەتەوایێتی. هەڵگرانی ئەم خواستە، هەر گرووپ و لایەنێك بن، بیر و تێڕوانینەکانیان بۆنی فاشیزمی لێـدێت و نـەك هـەر بزووتنـەوەی رزگاریخوازانـەی کـورد بەکـەم دەگـرن، بگـرە سووکایێتیشی پیّ دەکەن!.

ئەگەر بڕیار بێت سیستەمێکی فیـدراڵ لـە ئێراقـدا جـیّ ببێـت وسـەرمایەکانی درووسـت بـوون و خۆڕاگرتن و بەردەوامبوونی هەبێت (کە من بەگومانم!)، دەبێـت خەسـڵەت و تایبەتمەندییـەکانی ئەو سیستەمە (لـە ئێـراق و کوردسـتاندا) بـە روونی و بیّ تەمومـژ، لـە دەسـتووری هەمیـشەیی ئاییندەی ئێراقدا بنەخشێنرێن:

+ لە ئێراقدا دوو نەتەوەی سەرەکی (عەرەب و کورد) و چەند کەمینەی نەتەوەیی دەژین.

+ ولاتی ئێراق لە یـەکگرتنی ئارەزوومەندانـەی دوو نیـشتمان (کوردسـتان و عەرەبـستان) پێـك دێت..(پاشتر دەگەڕێمەوە سەر مەفهومی تێرمی "ئارەزوومەندانە").

+ ناوی ئێراق، چ وەکو وڵات و چ وەکو دەوڵەت بگۆڕدرێت و لەگەڵ پێکهاتەی نوێیدا گونجاو بێت.
+ ئێراق، بەشێك نابێت لە وڵاتانی عەرەب و ناشکرێت وەکو وڵاتێکی عەرەبی، ئەندامی (جامیعەی عەرەبی)بێت. دەشێ فۆرمێکی نوێ بۆ هاوکاری و مامەڵەکردن لەتەك جامیعەی عەرەبیدا ببینرێتەوە!.
+ سنووری کوردستان دیاری بکرێت و لە دەستوردا بنەخشێنرێت!.
+ تێرمی بێزراوی (پاراستنی خاکی ئێراق!!) لەکن (فیدراڵ) بکرێتەوە و ئەوە بچەسپێنرێت کە(یەکگرتنی ئارەزوومەندانە)، بە مانای (هەڵوەشاندنەوەی ئارەزوومەندانە)ش دێت!.
ئەمانە سەرخەتە ئەسڵی و گرنگەکانن و وردەکاری دیکەش زۆرن کە باسکردنیان لێرەدا دەبێتە زێدەڕۆیی!.
تێرمی فیدراڵیزم و ئەزمونی سیستەمی فیدراڵ، لە داهێنانی ڕۆژاوان و نموونە سەرکەوتووەکانی ئەم سیستەمە ئیداری و سیاسییە لەوێدان!. لە ڕۆژهەڵاتدا سیستەمی فیدراڵی ئیداریی سەرکەوتووم پێ شك دێت، وەلێ بۆ وڵاتانی فرە نەتەوە و فرە نیشتمان، دەگمەنە!.
ئێراق، نەك هەر مێژوویەکی یەکسەدەیی لە ناوەندییەتی حوکمکردندا هەیە، بگرە 35 ساڵ ئەزموونی لەگەڵ دڕندەترین سیستەمی سیاسی و فیکری سیاسیدا کە بەعسیزمە، هەیە. ئێراق، پێش هاتنی بەعسیش بۆ سەر حوکم، ئەزموونێکی دیموکراسی و ناسێنترالیستی لە حوکم و بەڕێوەبردندا نەبووە!.
ساڵانی نێوان حوکمی بەعس، (کەریم) و (براکانی عارف)یش، لە ئێراقدا فەزایەکی نیمچەکراوەی سیاسی هەبووە، نەك ئەزموونی دیموکراتی و دەسەڵاتی دامودەسگایی!. سیستەمی فیدراڵ، دەشێ دەرهاویژتەی پرۆسەی دیموکراتی بێت و ئەمیش لەسەر بنەما ئابووری، کۆمەڵایێتی، سیاسی و کلتورییەکان دەوەستێت. کۆمەڵگەی ئێراقی، کۆمەڵگەیەکی میلیتاریزەکراوی شێوێندراوی بە زەبر و توندوتیژی بارگاوی کراوە و جێکەوتنی وەها سیستەمێك لە ئیستادا و بۆ ئایندەیەکی نە چەندان نزیکیش، جگە لە خۆشباوەڕیی، هیچی دیکە نییە!.
پەرلەمانی کوردستان، 11 ساڵ پێش ئێستا و لە بارودۆخێکی تەواو جیادا، ئەم شێوە پەیوەندییەخوازراوەی نێوان کوردستان و ئێراقی کردە خیتابی سیاسیی بزووتنەوەی نەتەوایێتیی کورد!. بەرای من ئەم بڕیارە، نە ئەوسات لەو هەلومەرجەدا و نەئێستاش لەم سەردەمی گۆڕانکارییانەدا، چ ڕەواییەکی گشتگری نییە!.
دیموکراتیترین پەرلەمانی هەڵبژێردراوی زۆرینەی خەڵکی چ وڵاتێکی دنیا، مافی وەرگرتنی وەها بڕیارێکی چارەنووسسازی نییە و دەبێت لە پرس و کێشە گرنگە سیاسی و ئابووریەکاندا بۆ خەڵك

و رای خەڵك بگەڕێتەوە!. بۆ ئەمەش نموونەی راپرسییەکانی وڵاتانی ئەورووپا بۆ چوونە نێو (یەکێتیی ئەورووپا و دراوی یەکگرتوو)، زیندوون و هێشتا پرۆسەکەیان بەردەوامە!.
کەواتە، ئەو پێ لە مافی خەڵکنانەی پەرلەمانی کوردستان پێش 11 ساڵ ئەنجامی دا، ناشێ دووبارە بکرێتەوە و ئەگەر ئێمە بە بێهوودەیی سیستەمی فیدراڵ لە ئێراقدا گەیشتبین، دەشێ لە ریگای(راپرس)ەوە، بۆ شێوازێکی گونجاوتر بگەڕێین. دەمەوێت بڵێم: کە دەبێ خەڵکی کوردستان، مافی ئەوەی هەبێت لە داڕژتن و گەلاڵەکردنی خیتابی سیاسیی خۆیدا، ئاکتیڤانە بەشدار بێت!.
فیدراڵ، کۆنفیدراڵ، دەوڵەتی سەربەخۆ دەشێ ئەو ئەڵتەرناتیڤانەبن راپرسیان لەسەر بکرێن.
ئەگەر پێمان وابێت کە دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆ، لە هەلومەرجی ئێستادا و لە رووی مەوزوعییەوە ئەستەم بێت (کە من پێم وایە ئەگەری ئیمکانبوونی زیاترە)، دیسانیش ئەنجامدانی ریفراندۆم، با بە ئاقاری (سەربەخۆیی و دەوڵەت) یش ببزوێت، هیچ ناکۆکییەکی یاسایی و حقوقی ناخوڵقێنێت. چونکە داواکردنی (ماف) شتێکە و ئیمکانی جێبەجێکردنی لە پراکتیکدا شتێکی دیکەیە!. با زۆرینەی خەڵکی کوردستان داوای جیابوونەوە و تەلاقدانی ئێراق بکەن و نێوەندە نێودەوڵەتییەکان و نەتەوەیەکگرتووەکان بە دەنگییەوە نەیەن و بۆی جێبەجێ نەکەن!!.
بەدەرفەتی دەزانم چەند سەرنجێکی تیژپەڕ لەسەر میکانیزمی کارکردنی پرۆسەی هەنوکە وەگەڕکەوتووی (بەرەو ریفراندۆم!)، بهاوم.
ریفراندۆم، پرسێکە بێ لەبەرچاوگرتنی رەگەز، نەتەوە و شوێنی ژیان، پەیوەندی بە تاکە تاکە کۆمەڵگەی کوردستانەوە هەیە!. ئەم پرسە، خواستێکی لەمێژینەی خەڵکی کوردستانە کە دەشێ لەم هەلومەرجە نوێ و بەگۆڕان ئاوسەی کوردستان و ئێراقدا وەگەڕ بخرێ و ناکرێ لەبەر هیچ هۆکار و مەبەستێك تاقە گوندێکیشی لێ وەدەرنرێ!. ئەوەی کە (بەرەو ریفراندۆم)، وەکو بزووتنەوەیەکی رۆشنبیری ــ سیاسی، لە شاری سلێمانیدا رەوتی گرتووە و شار و شارۆچکەکانی ئەو دەڤەرەی گرتووەتەوە و فڕیوەتە پایتەختەکانی وڵاتانی ئەورووپاش، کەچی لە شارەکانی هەولێر، دهۆك، کەرکوك، ئاکرێ و دەڤەرەکانی دیکە، کۆمیتەیەکی درووست نەکردووە، مایەی نیگەرانییە!.
واپێدەچێ کورد بە رۆشنبیر و سیاسەتکارانیەوە بە پەرتبوون مەحکوم بێت!.
ئێمە، دوانزە ساڵمان لە ئەزموونی کەرتبوون و پەراگەندەیی خیتابی سیاسی، گوزەراند. ئەگەر سەرکردەکانی کورد بە پلەی یەکەم و رووناکبیرانی حیزب لە پلەی دووەمدا، لە سەردەمی خۆکوشتن، کوردکوشتن و کەرت و پەرتبوونی خیتابی سیاسی بەرپرسیاربن، ئەوا لە هەلومەرجی نوێی ئێستادا، هاوێژتنی هەر گاڤێك بۆ درێژکردنەوەی ئەو پەرتبوونە لە پرۆسەی (بەرەو ریفراندۆم)دا،(مار)ی مەسئولییەتێکە لە ئەستۆی نووسەران و رووناکبیران دەئاڵێت. هەڵسووڕاوانی (بەرەو ریفراندۆم)، هەمیشە جەخت لەسەر نا ئامادەیی (حیزب) لەپشت و لە نێو پرۆسەکەدا

دەکەن!. چما دەشێ حیزب لە پشت چارەنووسسازترین پرۆسەوە، نائامادە بێت؟. داخۆ پرۆسەیەکی وەها، بەبێ پشتگیریی حیزب و هێزە سیاسییەکانی کوردستان، دەکرێت سەرکەوتنی بۆ بنووسرێت؟!.

داخۆ پرۆسەی (بەرەو ریفراندۆم!)، پرۆسەیەکی جددیە بۆ پراکتیزەکردن یان هەوڵێکە بۆ خۆخەریککردن؟!.. ئەگەر پرۆسەیەکی جددی بێت بۆ دیاریکردنی چارەنووسی میللەتێك، ئەی هێزە سیاسییەکانی ئەو میللەتە، حکومەتەکانی و پەرلەمانەکەی لە کوێی ئەو پرۆسەیەدا دەوەستن؟!.

پرۆسەی (بەرەو ریفراندۆم)، وەکو هەر پرۆسەیەکی دیکەی کوردی، کارێکی پەلەیە و پێشمەرجی زەمینەسازییەکانی خۆی نەخوڵقاندووە، کە دابین کردنیان پێویستن:

+ سازدانی بزووتنەوەیەکی جەماوەریی ئەکتیڤ، لە پێناوی هەرچی زووتر یەکگرتنەوەی دوولایەنی لێکترازاوی دەسەلآتی کوردی!.

+ پەلەکردن لە سازدانی زەمینەی هەڵبژاردنی نوێ لە کوردساندا و هەڵبژاردنەوەی پەرلەمانێکی نوێی خوێنتێزاو کە رەوایی خۆی لە دەنگدانی گشتییەوە وەربگرێت و نوێنەرەوەی خواستەکانی نەوەیەك بێت کە لە ساڵی 1992 دا مافی دەنگدانی نەبووە!!.

+ کارکردن بۆ دیاریکردنی سنوری کوردستان.. (ریفراندۆم لە کوێ؟؟!!).

هەوڵدان بۆ ریفراندۆم، یانی هەوڵدان بۆ گۆڕینی خیتابی سیاسیی کوردی!. خیتابی سیاسیی کورد لای پەرلەمان و دەسەلآتی کوردییە!.. چما دەکرێ بەبێ فشاربۆهێنان و قەناعەت پێهێنانی حیزبەکان، خیتابی سیاسیی کوردی (کە خیتابی سیاسیی دەسەلآتی کوردییە)، بگۆڕدرێت!.

جەختکردن لەسەر سەربەخۆبوونی (بەرەو ریفراندۆم) و وەلانانی حیزب، جگە لەوەی کارێکی هەڵەیە، چ مانایەکی دیکە دەبەخشێ؟!. باشە ئەگەر پێتانوایە کە حیزب لە کۆمەڵگەی کوردستاندا، بوونەوەرێکی زێدەبێزراو و نەویستراوە و بەکەڵکی کارێك نایەت کە پەیوەندی بە چارەنووسی خودی حیزبیشەوە هەیە، ئەدی بۆچی لە رۆژگاری پراکتیزەکردنی ناڕەواترین سیاسەتی کوردکوشتندا، نەك هەر دەستبەرداری حیزب و سیاسەتەکانی نەبوون، بگرە بەشێکی ئەو تاوانانەی حیزبیشتان لە ئەستۆی خۆتان نا!!.

پێشتر قسەیەکم لەسەر بیرۆکەی (یەکێتیی ئارەزومەندانەی کورد و عەرەب) کرد و پێم وایە ئەگەر خیتابی سیاسیی کوردی لە چوارچێوەی (فیدراڵ)دا تەکان نەخوات و لەوێدا سەوز ببێت، ئەوا جێگیرکردنی ئەم بەندە لە دەستووردا مانایەکی دیکە و زەمانەتێکی فرەترمان دەداتێ و دەشێت وا بخوێنرێتەوە: ئەوە خەڵکی کوردستانە کە لە ئەنجامی راپرسێکی ئازاد و دڵخوازدا و لە هەلومەرجی ئێستادا بڕیاری پێکەوە ژیانی لەگەڵ گەلی عەرەب لە چوارچێوەی دەوڵەتێکی فیدراڵدا داوە کە سەرجەمی مافە نەتەوەیی و ئینسانییەکانی بۆ مسۆگەر بکات و هەرکاتێکیش

بخوازێت و پێی وابێت کە درێژەدان بەو پێکەوە ژیان و یەکگرتنە، دەبێتە لەمپەر لەبەردەم گەشەکردنی ئابووری، سیاسی، کۆمەلأیەتی و فەرهەنگیدا، ئەوا دڵخوازانە و لە راپرسیێکی دیکەدا، بە زۆربەی دەنگ، دەشێ شێوازێکی دیکەی پەیوەندی هەڵبژێرێت!.

2003 / 8 / 28

دەسەلأتی کوردی لەسەرەڕێی (رووداو)دا

رووداوێك هاتوو هەنوکەش دەبزوێ!. رووداوێك کەسەردەمێك لە مێژوو دەبەزێنێت و سەردەمێکی دیکە دەگەڕێنێ!. دوو قۆناغی مێژوو کەبەچەندین ئەڵقەی بینراو و نەبینراو لێك هەڵپێکراون و لێکترازاندنیان ئاسان نایەتە بەرچاو.

رووداوێك کە لەهەوڵی گۆڕکردنی رۆژگارێك و والأکردنی دەرگاکاندایە بەڕووی رۆژگارێکی دیکەدا!.

رووداوێك، نەلەئـەنجامی تەقینـەوەی ناکۆکیـەکانی نێـوان کۆمەڵگـەو دەسـەڵاتی تۆتـالیتـاری بەعسدا هاتۆتە گۆڕێ و نە سەرئەنجامی بە بنبەسـت گەیـشتنی گرفـت و کێـشەی نێـوان رژێمـی بەعس و هاوپەیمانەکان (یاخود وردتر بڵێین ئەمەریکا) بوو. ئاخر ئەمریکا چ کێشەیەکی لەگـەڵ رژێمی ئێراقدا نەبوو، بەڵکو بیانوەکان بۆ خەست کردنەوەی ناکۆکیەکان و خوڵقاندنی پاساوەکان بۆ رەوایی دان بەجەنگ، خۆشدەست و فرەبوون!.

ئێراق، سالأنێك بوو لەسایەی بەعسدا:

- سەربازگەیەکی سیخناخ لەچەکی کۆکوژبوو!.
- گۆمەڵگەیەکی ئێراقی، کۆمەڵگەیەکی میلیتاریزەکراو بوو!.
- رۆژگارێك بوو چەکەکان لەسەرجەستەی کورد تاقیکرابوونەوە و پرۆسەی ئەنفال و جینۆسـاید وە گەڕخرابوو!.
- نەك هەر (تاك) ی ئاسایی لەهەرمافێکی ئینسانی و هاوولاتیبوون داماڵرابوو، بگـرە ژیـان و مردنی خودی ئەندامانی بەعسیش لەدەست سەدام و بنەماڵەی ویدابوون.

بۆ من، چ گرنگ نییـە کـەخودی بیانوەکـانی جـەنگ، مـاکی راسـتەقینەو فاکتـەرە کاربڕەکـانی داگیرکردنی ئێراق رووخاندنی بەعس نەبوون!. گرنگ هەرەسی بـەعس و پێـچەوانەی دەورانێـك و دەستپێکی وەگەڕکەوتنی میکانزمی کاری (رووداو) ێکـە کـەدێت لەئاسـت و بوارەکـانی سیاسـەت و کاری سیاسی، ئازادی و ئازادی سیاسی، بارودۆخی کۆمەلأیەتی، کلتـوری و رۆشـنبیریدا کـارکردی خۆی دادەنێت زەمینەی خوڵقاندنی گۆڕانکارییەکان ساز دەکات!.

لەکوردسـتانی باشـووردا، کـەتا هەنوکـەش بـەپێی بەڵگەنامـەو دیکۆمێنتـە نێودەوڵەتییـەکان، بەرنامەی کاری ئەمەریکا و هاوپەیمانەکانی، خیتـابی سیاسـی پـارتی دیـوکراتی کوردسـتان و یەکێتی نیـشتمانی کوردسـتان، بەشـێکی لەدابڕاننـەهاتووی خـاکی(پـیرۆز)ی ئێراقـە ولەوێـدا دەسەڵاتێکی سیاسی و ئیداری تەمـەن دوانزەسـالأن هەیـەو (رووداو)یـش هێـدی هێـدی بـەرەو قەڵەمرەوی ئەم قەوارەو دەسەڵاتە سیاسییە بەرێوەیە!.

ئەگەر(رووداو) وەکو پرۆسەیەکی گشتگری بزواو و بەگۆڕان بارگاوی ببیـنین، داخـۆ چ کـارکردێکی لەسەردەسەڵاتی سیاسی کـوردی(پەرلـەمان و حوکمەتـەکانی هـەرێم) دەبێـت؟!. یـاخوود دەشـێ پرسەکە بەشێوەیەکی دیکە دابڕێژین و بڵێین: داخۆ حوکمەتەکانی هەرێم و ئەزمونەکانی باشووری کوردستان، چ پێویستییەکیان بەگۆڕان، کشان، کردنەوەو(شەفافیەت) ێك هەیە؟!.

ئەزمونێك کەوەکو (نمونەی بالأی پرۆسەی دیموکراتی و سەرمەشقێك بۆ ئێراقـی ئاینـدە!!) چـاو لێ دەکری، چلۆن دەکرێ خەڵکی کوردستان رێگـە بـەهێزێکی ئیمپریالیـستی داکیرکـەر بـدەن تـا زەمینەی شێواندنی ئەو بسازێنێت؟!.

ئێمە، بۆ ئەوەی لەهەوڵی نەفیکردن یان چاکسازیکردنی پرۆسەیەکدا بین، دەبێ خودی پرۆسەکە، هێزەبزوێنەرەکانی، سروشت و خەسڵەتەکانی، ئاکار و میکانیزمی کارکردنی لەکایە جیاوازەکاندا بناسین!.

دەستپێکی ئیشکردنی دەسەڵاتی کوردی لەباشووری کوردستاندا، دەرهاوێژتەی پرۆسەی راپەرینی خەڵکی کوردستان بوو کەلەفۆرمی بەرەی کوردستانیدا وەدەرکەوت.

بەرەی کوردستانی، کەپارتی و یەکێتی دووهێزی باڵادەست و بزووێنەری بوو، بەبێ هیچ رەوایەکی یاسای و لەسەر پرەنسیپەکان خەباتی شاخ و(سەروەری) یەکانی ئەو بزووتنەوە چەکدارییە، بۆ ماوەی ساڵێك پراکتیزەی دەسەڵاتێکی سیاسییان لەکوردستاندا کرد کەلەهەر رەگەزێکی ئەقڵانی و مۆدرن خاڵی بوو!.

ئەم دەسەڵاتە چوونکە بەرهەمێکی سرووشتی سەرکەوتنی خەباتی درێژخایەنی چەکداری (نمونەی خەباتی رزگاریخوازانەی وولاتانی وەکو چین، ڤێتنام، کۆبا و ...هتد) نەبوو، هیچ ئامادەیییەکی بۆ خوڵقاندنی پرۆسەی حوکمرانیی شارستانیانە لەخۆنەگرتبوو.

بەرەی کوردستانی، لەسەرووبەندی جەنگی دووەمی کەنداو و راپەریندا، لەگەوەی قەیرانەکانی بزووتنەوەی چەکداریدا گیری خواردبوو، هەرکەرا پەڕینیش روویدا، ئەم (بەرە) بەزەبروو توونـدو تیژی بارگاویە کە هێشتا بۆنی خوێنی شەڕی براکانی لێ دەهات و بەکولتوری ئەودی کوشتن، ئەویدی سڕینەوەو دەنگ و رەنگی جیاواز قەبوڵنەکردن سیخناخ بوو، لەماوەیەکی زۆر کورتدا، هەر ئۆرگان و رێکخراوێك کەدەرهاوێژتەی راپەڕین بوو، پاکتاوی کردن و بۆ دنیای نەبوونی فڕێ دان!.

بەرە، بەحوکمی ئەزمونی خەباتی شاخ کەبەناچاری، سرووشتی تێکدان و هەڵوەشاندنەوەی دەسگاکانی دەوڵەتی بەعسی لەکوردستاندا لەخۆگرتبوو، هێزێکی رووخێنەربوو، نەك بنیاتنەر! ئەم هێزە لەماوەی یەك ساڵی دیفاکتۆ و نارەوای خۆیدا، بەشێکی زۆری ئەو دەسگاو دامەزراوانەی کەبەعس بۆ بەرژەوەندیەکانی خۆی لەکوردستاندا و لەماوەی چەندساڵاندا بنیاتی نابوون، دارو پەردوی لێك ترازاندن و ئاودیوی سنووری کردن!. بەرە، پاشی کۆڕەو و چێکردنی (زۆنی ئاساییش) یش بەهیوای ئەوەبوو کەلەگەڵ بەعسدا دەسەڵات دابەش بکات و وێك ڕا حوکمی کوردستان بکەن. راپەرینی دووەمی خەڵکی کوردستان کەلەسەروبەندی گفتوگۆی نێوان بەرە و بەعسدا باڵای کرد، هێزی چەکداری بەرەی راکێشایە نێو سەکۆی ململانێ خوێناوییەکەو هەمان کاتیش (سەرۆکی ئەوێ رۆژێ بەرە) لەبەغداوە دژی راپەریوان هاتەگۆ و خەڵکی ڕاپەڕیوی بە(تێکدەر و ئاژاوەگێر) نێوزەد کرد!. ساتێ بەعس بەناچاری دام و دەگاکانی خۆی لەکوردستان کێشایەوە، بەرە چ بەرنامەیەکی بۆ بەڕیوەبردنی کۆمەڵگەی کوردستان پێ نەبوو!.

بەرە، یەك سالْ لەسەر رەوا ی* سێکوچکە* (سەروەری* شاخ، گومرگ و میلیشیا) حوکم* کوردستان*
کرد و پاشان بیرۆکە* گەمە* هەڵبژاردن و پەرلەمان* دۆزییەوە!.
هەڵبژاردن و پەرلەمان، پراکتیزەکردن* سەرەتاییترین سەرەتاکان* پرۆسە* دیموکرات* بوو
لەکوردستاندا کەلەماوە* دوانزەساڵدا نەیتوان* بازنە* سەرەتاکان ببەزێنێ!. هەڵبژاردن و
بەخشین* زۆرینە* دەنگەکان بە یەکێت* و پارت*، ئەگەر وەکو (نا)* سەرپاك* کۆمەلان* خەڵك*
کوردستان بۆ بەعس چاو ل* بکەین (جگە لەوەش هیچ مانایەك* دیکە* بۆ نابینینەوە)،
ئەوا(یەکێت* و پارت*) هەرگیز رێزیان لەو(نا) یە نەگرت و هەتا دووا ساتەکان* ژیان*
بەعسیش، ئەوان نەك هەر پەیوەندییەکانی خۆیان لەگەڵ رژێمدا نە پساند، بگرە سەدامیش لەکن
ئەوان و مێدیاکانیان جگە لە(سەرۆك* ئێراق) شتێك* دیکە نەبوو!.
با لە شێواز* بەرێوەچوون* هەڵبژاردن و چۆنێت* دابەشکردن* رێژە* پەرلەمانتارەکان گەرێین و
تەنیا هێند بڵێین کە ماك* گرفت و کێشە خوێناویەکان* پاشترو ئەتککردن* پەرلەمان و
سوکایەت*کردن بە بەهاو پیرۆزییەکان* میللەت* ئێمە، لەرێژە* دابەش کردن* کورسیەکان و
سیستەم* پە نجا بە پە نجادا نەبوو!.
هەڵبژاردن وەك پرۆسەیەك* دیموکراتی و پەرلەمان وەکو دامەزراوەیەك* شەرعی و ئازادانە
هەڵبژێردراو، دوو فۆرم بوون کە بەهێزە بزووێنەرەکان* ناخ* خۆیان(یەکێت* وپارت*) ناموٚ ودژ
بوون!.
دیموکرات*، پرۆسەیەك* ئابوور*، کۆمەلایەت*، فەرهەنگییە و بەو حیزب و رێکخراوە
پریمێتیڤانە* کەبە تێکەڵیەك لەئەقلییەت* خێڵ و کەرەسەکان* کارکردن* ستالینیزم لەنێو
خود* خۆیان و دەرەوە* خۆیاندا ئیش دەکەن، نایەتە ئە نجام!. یەکێت* و پارت*، لەمێژوو* 30
سال* لە بزووتنەوە* سیاس* ـ چەکداریی کوردستاندا(1961-1991)، شانزە سالان سەرگەرم*
شەڕ* کوردکوشتن بوون. هەر بۆیە نەیانویست و نەیانتوان* لە پاش راپەڕین و هەڵبژاردن، ئەو
کلتورە سیاسییە* هەڵگر* بوون، لەبارگە* زەبر و خوێنرژتن خال* بکەنەوە!. پەرلەمان، وەکو
دامەزراوەیەك* شەرع* تەندرووست تەنیا دوو سالْ ژیا!.
سات* یەکێت* بەزەبر* چەك پەرلەمان* داگیر کرد و پەرلەمانتارە زەردەکان* ل* وەدەرنا!...
کاتێك پارت* بۆ کرِینەوە* (پەرلەمان!!)، هانا* بۆ بەعس برد و پەرلەمانتارە سەوزەکان*
ئاودیو* سنوور کرد، گەورەترین سووکایێتییان لەمێژوو* کورد دا بەکورد و لەمێژوو* پەرلەماندا
بە پەرلەمان کرد پاش* ئەو مێژووە ئید* کورد نە پەرلەمان* هەبووە و نەحوکمەت!. لەوساوە تا
ئێستا، ئید* دوو ئیدارەو دوو حوکمەت هەن کەهیچ رەوایەتیەکیان نییە و چ تاکێکی کوردیش
دەنگ* پ* نەداون. ئەوان تەنیا نوێنەر و حکومەت* حیزب* خۆیانن نەك میللەت!..

شەڕی نێوخۆ، لەقۆناغی پاش ڕاپەڕین و دەورانی نیمچە ئازادیدا، کوشندەترین بەرهەمی دەسەڵاتی کوردییە کەناکرێت بەئاسانی لە لۆچی مێژوودا بپێچرێتەوە!.

شەڕی نێوخۆ، جگە لە کوشتنی هەموو خەونەکان، ئەتککردنی هەموو پیرۆزییەکان، بێماناکردنی هەموو مانا و بەهاکان، بەفیڕۆدانی سامانی کۆمەڵگە، دابەشکردنی کوردستان، زاڵکردنی چەك و لەخوێنهەڵکێشانی وڵات، ئەوا دوو ئیمارەتی حیزبیی تەمەن حەوت ساڵەی بەرهەم هێناوە کە بەردەوامیی و تەمەن درێژییان خواست و ویستی حیزب و لێپرسراوانی حیزبن نەك خەڵکی کوردستان!.

ڕێککەوتننامەی واشینتۆن، وەکو پرۆژەیەك بۆ یەکگرتنەوەی دوو ئیدارەکە و بنبڕکردنی شەڕی نێوخۆ، وە پاش پێنج ساڵان دەبینین کە بەزەبری پۆستاڵی(ماریتر) جێبەجێ دەکرێت. لە ڕۆژی واژۆکردنی ئەم ڕێککەوتننامەیەدا من نووسی بووم (هیچ زەمینەیەك بۆ جێبەجێ کردنی ئەم پرۆژەیە لەگۆڕێدا نییە!. تەنیا ڕێگەچارەیەك بۆ ئاشتیی نێوان پارتی و یەکێتی، هاتنی هێزێکی نێودەوڵەتییە بۆ کوردستان کە (گومرگ) کۆنترۆڵ و میلیشیاش داماڵەخاس بکات!). ئاخر ئەو ڕۆژە من بیرم بۆ هاتنی خودی (ماریتر) نە دەچوو!.

ئاراستەکانی کارکردنی دوو دەسەڵاتی نێو ئەم ئیمبراتۆریایە، دەشێ بەچەند باردا بخوێنرێنەوە:

+ لەکایەکانی ئابووری و سەرمایەداری (دەوڵەت!)دا کە دەکاتەوە ئابووریی حیزب، دەسەڵات هەموو چالاکییەکانی ژیانی بازرگانی و بیناکردنەوە و پرۆژە خزمەتگوزارییەکانی قۆرخ کردووە و بەمەش حیزب و زللێپرسراوەکان بوونەتە گەورەترین سەرمایەداری کوردستان!. سەرکردەکان، لەهیچەوە و لەڕێگای بەکارهێنانی دەسەڵاتەوە، بەشێکی زۆری سامانی خەڵکی کوردستانیان بۆ بەرژەوەندی خۆیان خستووەتە گەڕ!. بەدەگمەن سەرکردەیەك یان لێپرسراوێکی دیار دەبینی کەچەند کۆشکێك، کێڵگەیەك، کۆمپانیایەکی بازرگانی، پۆلێك ئۆتۆمبێلی دوا مۆدیلی نەبن و میلیۆنان دۆلاری پاشەکەوت نەکردبێت و لەکۆمپانیایەکی کەرتی گشتیشدا بەشێك یان چەند بەشێکی نەبێت. حیزبی کوردی لەم بوارەدا، ئەگەر شانازییەکی هەبێت، ئەوەیە کەیەکێك لەئەسڵە بنچینەییەکانی تیۆری ئابووری سیاسی بە درۆخستووەتەوە کە پێی وایە: (بورژوازی لە پێناوی پاراستنی بەرژەوەندییەکانی سەرمایەدا، خۆی لەڕێکخراو و حیزبی خۆیدا ڕێك دەخات. واتە ئەوە گەشەکردنی سەرمایەدارییە کە بەناچاری حیزبی سەرمایەداران دەخوڵقێنێت!). کەچی حیزبی کوردی، تەواو پێچەوانە، بوویە کارگەی بەرهەمهێنانی سەرمایە و سەرمایەداران!. ئەمە ڕێك هەمان ڕێچکەی گەشەکردنی بەعسە بۆ بەرهەمهێنانی سیستەمی سەرمایەداری حیزب و سەرۆك و بنەماڵەی حوکمڕان!. ئەمە ئەو ئاراستە تابووەیە کە لەنێو حیزب و دەرەوەی حیزبدا، قسە لێکردنی بقەیە!. من لەبەشێکی نووسینەوەی (ئەزمون و یاد) دا، باسم لەژیان و گوزەرانی

زێدەدژواری رۆژانی سەختی خەباتی شاخ کردووە و لەوێدا گووتومە: (پاشی سێ رۆژان ئابلۆقەی هێزەکانی دەوڵەت، ئێمە بە(پیاڵە) نانەوردەمان لەنێوان خۆماندا دابەش دەکرد!. بەشێك لەو هاوخەباتانەی من کەقەدەر ژیانی بۆ نووسین و شەهید نەبوون، ئێستا بەشێکیان سەرکردە و لێپرسراون. ئەوانەی لەو رۆژگارانەدا بە پیاڵەیەك نانەرەقە قەناعەتیان دەکرد، ئێستا بە هیچ تێرنابن!!).

+ حیزبی دەسەڵاتداری کوردی، هەمیشە لەهەوڵی ئەوەدایە کە خواست و بەرژەوەندییەکانی، تێڕوانین و دنیابینینەکانی، بەهاو پیرۆزییەکانی نەتەوە، بە حیزب یەکسان بکات و نەتەوە لەنێو حیزبدا بتوێنێتەوە!. هەربۆیە قسەکردن لەسەر حیزب و مەسەلەکانی دەورووبەری، لەڕوانگەی حیزبەوە، قسەکردنە لەسەر نەتەوەو میللەت و مانای سوکایەتی پێکردنی نەتەوە دەگەیەنێت!. ئەم خەسڵەتە پرسیارکوژ و بیرکوێرکارەی حیزب، لەساڵانی شەڕی نێوخۆدا، لەرێگای میدیای حیزب و نووسەر و رۆشنبیرەکانییەوە (کە بێ بەرهەمی بیری شەڕەنگێزانەی ئەوان، ئاشتی شەڕ نەدەگەڕا)، دەهات خۆی بەسەر پانتایی باری رۆشنبیریی کوردیدا بسەپێنێت!. رۆشنبیرانی حیزب، شەڕەکانی نێوان حیزبی کوردییان بەجەنگی پیرۆزی نەتەوە پێ دەناساندین و (ئاشتی)یەکانیشیان هەر وەسا!. ئەگەر سەرۆك و سەرکردەکانی حیزب لەهەمبەر کارەساتی شەڕی نێوخۆدا، بەرپرسیاری پلەیەك بن، ئەوا رۆشنبیرەکانییان کەمتر بەرپرسیار نین!. ساتێ هەردوو سەرکردە داوای لێبوردنیان لەکەسوکاری قوربانیانی شەڕی نێوخۆ کرد،دەبوو (روناکبیر)ەکانیشیان ئەو کارە بکەن!.

+ حیزبی دەسەڵاتداری کورد، لە پرۆسەی شەڕی نێوخۆدا، دوو لەشکری پڕچەك و هەمیشە ئامادەی بەرهەم هێنا کە لەرۆژگاری شەڕدا، بەهەڵە ناوی (هێزی پێشمەرگەی کوردستان)یان لێ نرابوو!. هێزی پێشمەرگەی کوردستان، لەسەرسنوورەکانی راپەڕین، شکۆ و سەروەرییەکانی خۆی بەخشییە دەسەڵات. زۆرێك لەتێکۆشەران و پێشمەرگە دێرینەکان، ئێستا بێناز و بێماڵ و گیرفانبەتاڵ، لەکۆشی بڵندی حیزب دەڕانن!. ئەم دوو لەشکرەی پاش راپەڕین، هێزی پاراستنی حیزب و کوشتنی خەونەکانی نەتەوە و تێکشکاندنی ئەزموونی دیموکراتیی کوردستان بوون!.

+ حکومەتی حیزب، لەکایەی پاراستن و کۆنترۆڵکردنی کۆمەڵگادا، دەزگاکانی ئاسایش و پاراستن و زانیاری هەیە!. زانیاری و پاراستن، ئەو دوو دەزگا هەواڵگرەن کەراستەوخۆ لەرێگای (کوڕ، برا، برازا) ی سەرۆکی حیزبەوە بەڕێوە دەچن و لەبان هەموو دەزگاکانی (قەزا) وە وەستاون!. ئەم شێوازەی رێکخستنی دەزگا هەواڵگر و کۆنترۆڵکارەکان، کۆپییەکە لە میکانیزمی کارکردنی

سیستەمی بەعس!. بەعس، تەنیا سیستەمێك نەبوو بۆ كاركردنی توندو تیژی لەنێو كۆمەڵگادا، بەڵكو بەرهەمهێنی كلتورێك بوو كە تا ئایندەیەكی دووریش لە نێو پانتاییەكانی ئەقل و فیكری حیزبی ئێراقیدا بەكورد و عەرەبیەوە كار دەكات!.

+ حكومەتی حیزب، سوورە لەسەر درێژەپێدانی دەسەلاتێك كە رەوایی لەسەرچاوەی رووباری درێژی خوێنی شەهیدانەوە وەر دەگرێت!. شەهیدە سەروەر و خۆ بەختكارەكان، لە پێناوی خەڵك و دەسەلاتی خەڵك و كۆمەڵگەیەكی ئازاد كەجۆرێك لەبەرانبەری و دادوەریی كۆمەلایەتی تێدا سەروەر بێت، شەهید بوون!. حیزبی دەسەلاتدار، بۆ بەردەوامیی دەسەلاتی خۆی دەست بەسەروەریی شەهیدانەوە دەگرێت و لەئاست جەللادەكانیاندا، نەك هەرخەم سارد و كەمتەرخەمە، بگرە داڵدەدەر و پارێزەریشیانە!.

+ حیزب و رۆشنبیرانی، لەماوەی دووانزە ساڵاندا و لەئاست سیستەمی بەعس و لەشكرە(ولاتپارێزەكەیدا!!) گەلێك دلۆڤان دڵنەرم بوون، كەچی لەئاست رۆژنامەیەكی لیبرال و نوسەرانیدا، چ تۆلێرانسێكیان نییە، رەخنەیەكی جددی قەبووڵ ناكەن و دنیایان ژێراوژوور كردووە!.

+ خەڵكی كوردستان، لەماوەی دوانزەساڵدا و لەئامادەبوونی درندەیی بەعسدا، لەئاست حوكمی نایاسایی حیزب و گەندەڵیی ئیداریدا بێدەنگ بوون و حكومەتی دیفاكتۆیان وەكو ئەمری واقیع قەبوڵكرد. ئیدی لە قۆناغی پاش بەعسدا چ پاساوێك بۆ بێدەنگیی خەڵك و وروژاندنی پرسە جددییەكان نەماوە!. ئیدی خەڵك مافی خۆیەتی لە پێناوی وەگەرخستنی پرۆسەیەكی چاكسازیی هەمەلایەنەدا كەراستەو خۆ پەیوەندی بە ژیانی ئێستاو پاشەرۆژییەوە هەیە، خەبات بكات.

حیزب و حكومەتەكانی، لەبەردەم زریانی رووداوێكدا وەستاون و گۆڕانكارییەكانیش ناكرێ تەنیا لەرووی فیزیكییەوە ببینین، بەڵكو دەشێ بواری ئەقڵ و رۆشنبیریش بگرنەوە!.

+ بەرزكردنەوەی درووشمی (رووخانی حكومەت) چ لەكوردستان و چ لە هەر ولاتێكی ئەم دنیایەدا، بەمانای رووخانی (نەتەوە!) نایەت!. ئاخر حیزب یەكسان نییە بە نەتەوە!. رووخانی حكومەت مانای دەست لەكاركێشانەوەی كابینەی حكومەتە لەئیدارەی بەڕێوەبردنی كۆمەڵگەو هاتنە سەركاری كابینەیەكی دیكە پاش وەرگرتنی متمانەی پەرلەمان!. لەحاڵەتی هەڵبژاردنی نوێدا، دەشێ هەم رێژەی حیزبەكان لە پەرلەماندا و هەم دروستكردنی كابینەی حكەمەت گۆڕانكاریان بەسەردابێت. ئەمەیە رووخاندنی حكومەت و دەستاودەستكردنی دەسەلات!. ئەمە ئەو

ئەسڵە بنـچینەییە‌ی دیموکراتییەتـە کـە حیـزبی کـورد‌ی ئامـادە نییـە بیـسەلمێنێ و لەهـەوڵی شێواندنیدایە!.

ئێستا خەڵکی کورد لەبەردەم ئیدارەیەکی ناخ گەندەڵدا، دەبێ بڵێ: نا بۆ ئەم ئیدارەیە!... بـەڵێ بۆ پەرلەمان و حکومـەتێکی یـەکگرتووی کوردسـتان کـەرەوا یی خۆیـان لەسـندوقی دەنگدانـەوە وەربگرن و هەر بە سندوقی دەنگدانیش برووخێن!. هەڵبژاردنی پەرلەمانێك، کە نـەتوانێ تـەنیا کورسیەك بە ژەنرالانی چنگبەخوێنی شەڕی نێو خۆ ببەخـشێت!. ئـاخر ئـەوە ئـەرکی سـەرۆکانی پارتی و یەکێتی بوو کە لە پراکتیزەکردنی (داوای لێبوردن)دا، پەرلەمان لـە دیلکوژەکـان پـاك بکەنەوە!.

سەرنج:

دڵنیام پاش بڵاوبوونەوەی ئەم وتارە، کەسانێك بـە کەمویـژدانم نێـوزەد دەکـەن و پێیـان وایـە رەشبینانە لەئەزموونی کوردستان دەڕوانم و لایەنەگەش و درەوشاوەکانی نابیم!. بەڵێ دەیـانبینم، وە لێ پێداهەڵگوتن و شانازیپێوەکردن و بـەنێو چـاوانی خەڵکـدا دانـەوەیان، بـۆ نووسـەران و میدیاکانی حیزب بەجێ دێڵم!.

ئاخر من 13 ساڵە لەم ولاتە دەژیم و لانی کەم 10 ساڵیشە رۆژنامـەکانیان دەخوێنمـەوە تـەنیا جارێکیش نەمدیتووە کە نووسەرێك یان رۆشنبیرێك بێـت و بەشـان وبـاڵی پرۆژەکـانی دەوڵەتـدا هەڵبدات!. لەکۆمەڵگەی مەدەنیدا، رۆژنامەی تایبەتی دەسگاکان و بڵاوکراوەی کۆمپانیاکـان بـاس لە پرۆژە ئابووری، کۆمەلایەتی، کلتوورییەکانیان دەکەن و رووناکبیران، دێیـاتیۆر و چـاودێرانیش، لەژێر میکرۆسکۆبی لێکۆڵینەوە و راڤەکردندا، پرۆسەی رەخنەسازی دەخولقێنن!.

2003/6/29

ئێراقی فیدراڵ، ئێستای ئاڵۆزو ئایندەی نادیار!

(هەشتا ساڵ لەمێژووی پێکەوەژیانی بەشێکی نەتەوەی کورد و بەشێکی نەتەوەی عەرەب، لەچوارچێوەی دەوڵەتی داتاشراوی ئێراقدا، جگە لە درۆیەکی گەورە هیچی دیکەی بەرهەم نەهێنا، ئەویش: برایەتیی درۆینەی کورد و عەرەب بوو!).

باشووری کوردستان، لەدووڕییانی چارەنووسدا چاوەڕێیە. ئەم بەشەی کوردستان، پاش تێپەڕاندنی دوانزە ساڵ لە حوکمی خۆجێیی و دەسەڵاتی نیمچە سەربەخۆی کوردی، بەهەموو ناکۆکی و ملانێ و ئیشکالاتی دەروونی و دەرەکیی خۆیەوە، ئێستا، پاش ڕووخاندنی ڕژێمی ئێراق، هەڵوەشاندنەوەی دامودەسگاکانی دەوڵەتی ناوەند و لە پرۆسەی لەنوێژەن بنیاتنانەوەی ئێراقدا، لە بەردەم کۆمەڵێك ئەگەری چارەنووسساز دا وەستاوە. پردی (ئەگەر)ە کانی ئێستا، بۆ پەڕینەوە و چێکردنی ماڵێك لەئاییندەدا، لەسەر دنگەکانی رابوردوو رۆنراوە و ئەقڵی سیاسیی کورد و هێزە بزووێنەرەکانی ئەم ئەقڵە، کەمتر توانیویانە جۆرێك لە جێگۆڕکێ و نوێکاری بەو رەگەزانە بکەن کەدەشێ فاکتەری بڕیاردەر بن لە ئاژوتنی ئەم بزاڤەدا بەرەو هەوارێکی کورد خوازی ئەو تۆ کە هاوتا و شیاوی پشوودانی مێژوویەکی لەخوێنهەڵکێشراو بێت و کۆتایی بەزەمەنێك لە زوڵم و چەوساندنەوە بهێنێت!. دەربازبوونی هەر بزاڤێك لەگێژاو و

پێچەڵپێچییەکانی ئەو بارودۆخ و هەلومەرجانەی تێیدا دەبزووی، بەندە بەکۆمەڵێك فاکتەری نێوەکی و دەرەکییەوە کە گرنترینیان دید و روانینی هێزە کاریگەر و بزووێنەرەکانیەتی بۆ خودی بزاڤەکە، خەسڵەتەکانی، نێوەرۆك و فۆرمی، تاکتیك و ستراتیژ و خیتابی سیاسیی گونجاوی لەقۆناغ و سەردەمە جیاوازەکاندا!!.

ئەفسانەی دەربازبوون!:

بزاڤی رزگاریخوازیی نەتەوەی کورد، وەکو بزووتنەوەی رەوای نەتەوەیەکی نیشتمان داگیرو پارچە کراوی ماف لێزەوتکراو، لەسەرەتای چلەکانی سەدەی رابردووەوە، لەناکۆکی نێوان نێوەرۆك و دیسکۆرسی سیاسیی خۆیدا دەژی!. ئەم بزووتنەوەیە، پاش شکستخواردنی ئەزموونی(حکومەتی کوردستانی جنوبی) و بەواقیعکردنی دەوڵەتی داتاشراوی ئێراق، ستراتیژی سیاسیی خۆی لەدەست دا و (درووشمی خۆگونجاندن) لە چوارچێوەی دەوڵەتی ئێراقدا و هەوڵدان بۆ وەدەستخستنی مافە دیموکراتییەکان، پاراستنی خەسڵەت و سرووشتە نەتەوەییەکان، سازدانی زەمینەی پێکەوەژیانی (برایانە) لەگەڵ بەشێکی نەتەوەی عەرەب لەئێراقدا، جێگایان بەدرووشمی رزگاری نەتەوەیی چۆڵکرد و مەسەلەی سەربەخۆیی و دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی، لە پرۆگرام و پلاتفۆرمی خەباتی سیاسیی ئەم بزاڤەدا، بوونە سەرابی خەونێك کەئێستاش، پاش شەست و ئەوەندە ساڵ، دیتنەوەیان ئاسان نایەنە بەرچاو!. بەبارێکی تر دا دەشێ بڵێین: خیتابی واقیعبینانەی (دەربازبوون)، کرایە ئەفسانە و تێرمی (رزگاری) لە فەرهەنگی سیاسیی خەباتی کوردایەتییدا چەمکی (مانەوە)ی لەخۆگرت!. ئیدی بزووتنەوەی (مانەوە) لەدرووشمی (ئۆتۆنۆمی) و پاشتریش (فیدراڵی) دا، بوویە میراتگری بزووتنەوەی رزگاریخوازی!.

بزاڤی بەنێوەرۆك (مانەوە) و بەرواڵەت رزگاریخوازی گەلی کورد لەباشووری کوردستاندا، لەمێژوویەکی تەمەن پتر لە نیو سەدەی هەڵژەنراو لە خوێن و ئەنفال و جینوسایدا، بەناچاری، خەباتی چەکداری کردە ئامرازی خەبات و پێناسەی خۆی، لەهەمبەر ئەوی دیدا!.

موقاوەمەت و خەباتی سیاسی و چەکدارانە، لەقۆناغەکانی دواتری ئەم بزاڤەدا و لەسۆنگەی شکست و گلان و بەهیچکوێ نەگەیشتنیدا، دەرکە لەسەر زەوینەیەك بۆ هەڵتۆقینی فیکر و ئایۆلۆژیا و دواتریش گروپ و حیزبی سیاسیی جیاواز دەکاتەوە و سەردەمی یەکدیدی و یەکحیزبی دەپێچێتەوە!. حیزبە جیاوازەکان، وێرای ئایدیا، بەرنامە و رێبازی سیاسیی جیاوازیان، نەیانتوانی سنووری خیتابی سیاسی(مانەوە) ببەزێنن و تەکانێك بەستراتیژی سیاسیی بزاڤەکە بدەن.

ئەگەر حیزبێك لەحیزبەکان، لە هەلومەرجێکی تایبەتی بزووتنەوەکەدا، لەچوارچێوەی تیوردا و لە زەقکردنەوەی درووشمەکانی خۆیدا، جێگۆڕکێی بە تێرمەکانی (مانەوە) و (دەربازبوون) کردبێت، نەیتوانیوە لەزەمینەی پراکتیزەکردنی سیاسەتدا، پردەکانی گەڕانەوە بۆ (مانەوە) هەڵتەکێنێت و بەردەبازەکانی (دەربازبوون) رۆبنێت!.

سەرهەڵدانی حیزبە جیاوازەکان بەئایدیا و فیکری جیاوازیانەوە، حەقیقەتی جیاوازی حیزبەکانیان پێی نەگوتین!. ئەم دیاردەیە، واتە دەرکەوتنی دیاردەی فرەئایدیایی و فرەحیزبی لەدەروونی بزاڤەکەدا، کە بە رواڵەت وێنەیەکی پۆزەتیڤ و نیشانەی بەدەرکەوتنی کەشێکی تەندرووستی دیموکراسیانەی پڕ بە پێستی پێداویستییەکانی بزاڤەکەیە، هەرگیز بۆی نەلوا سەرەتاکانی بزووتنەوەیەکی دیموکراتی، (لەسەر بنچینەی ئەوی تر قەبوڵکردن) بچەسپێنێت!.

کاتێك هێزە ئاکتیڤ و بزووێنەرەکانی بزاڤی سیاسیی ناسیۆنالیزمی کوردی، قەوارەی حیزب و نەتەوە، دەسەڵاتی حیزب و نەتەوە لەیەکدیدا دەتوێننەوە و دەیانکەنە یەك، زەوینە بۆ نوێکردنەوەی کەلتورێکی سیاسیی کوشندە، کە لە کەلتووری کۆمەڵگەی ئێمەدا ریشەی هەیە (حیزب/خێڵ/مەزهەب) خۆش دەکەن و کارەساتە نەتەوەییەکان روو دەدەن!.

نەدەکرێ و نەدەشتوانین لە کرۆکی کێشەکانی ئێستامان، بێ گەڕانەوە بۆ رابردووی نزیك، بدوێین.

رابردووی نزیك، رابردوویەکی رانەبردووە!. راپەڕین، راماڵینی دەسەڵاتی رەشی بەعس، پرۆسەی هەڵبژاردن و پەرلەمان و دەوڵەت، پارچەبوونی دەسەڵات، شەڕی نێوخۆ، پرۆسەکانی ئاشتی و یەکگرتنەوە، خیتابی سیاسیی یەکگرتووی بەجیا کارپێکراو، نائامادەیی سەرکردایەتییەکی یەکگرتوی کورد پێش هەڵکردنی زریانەکە و نغرۆکردنی دەوڵەتی ئێراق بە هەموو ماناو بونێکی خۆیەوە، رەگەزە دیارە نەگێتیڤ و پۆزێتیڤەکانی پێکهاتەی رابوردوویەکن کەئێستا کاریان لەسەر دەکەین و لێرەوە دەمانەوێت پردە رۆشنەکان بەرەو ئاییندەیەکی رووناك، بنیات بنێین.

لە ئیستادان ئەرکە گرنگەکان و لێرەدان جەنگەکانی رووبەڕووبوونەوە کە بێ لێخوردبوونەوە و بەخۆداچونەوەی خۆمان و سیاسەتەکانمان، چ لەئاست خودی خۆمان و چ لەئاست ئەوی دیدا، مەحاڵە بەسەرکەوتن بگەین!.

ئەموونی دوانزەساڵەی دەسەڵاتی کورد و خۆحوکمکردن لە بەشێکی فراوانی کوردستاندا، بەهەموو گرفت و کێشەکانییەوە، دەشێ ببێتە چەقی کارکردن و خەباتی سەرکردایەتی سیاسی کورد و کۆمەلانی خەڵکی کوردستان بۆ دابینکردن و چەسپاندنی پرۆژەی فیدرالی ئیتنۆجوگرافی لەکوردستاندا، بێ خۆبەستنەوە بە ئەفسانەی (ئێراقێکی دیموکرات)ەوە!.

ئێستا کە ئەم پرۆژە لانیکەم دڵخوازەی کورد، لە ئێراقی هەڵوەشاوەی بێ دەوڵەت و دەستووردا، رووبەڕووی لەمپەرەکانی شۆڤێنیزمی عەرەبی لە ئێراق و نێوچەکە دا و سیاسەتی بەرژەوەندخوازی ئەمەریکا دەبێتەوە، دەشێ کورد و سەرکردایێتیەکەی لە ئاستە پراکتیکییەکانی سیاسەتدا، مامەڵەی لەتەکدا بکەن و ئەویش:

- یەکخستنەوەی دوو ئیدارەی کوردی لەکوردستاندا، سازاندنی زەوینەی هەڵبژاردنەوەی گشتی و رەوایی بەخشینەوە بە پەرلەمانی کوردستان.
- زیاتر ئاوەڵاکردنەوەی فەزای سیاسی و شەفافییەت لە سیاسەتی کوردیدا، چ لە ئاستی نێوخۆ و چ لە دەرەوەی کوردستاندا.
- بەزاندنی سنووری کارکردن لەسەر ئاستی حیزب و بەرژەوەندییەکانی حیزب و پەڕینەوە بەرەو پانتاییەکانی خەبات و تێکۆشان لەڕەهەندی کایە جیاوازەکانی نەتەوەدا.
- هەڵگرتنی ئەو لەمپەرانەی کە حیزب و دەسەڵاتی کوردی لە پراکتیکدا، لەسەر ڕێی پەیدابوون و گەشەکردنی بنەماکانی کۆمەڵگەی مەدەنیدا، دایاندەنێت!.
- وەگەڕخستنی پرۆسەیەکی ریفۆرمی ئیداری لە دامودەسگاکانی بەڕێوەبردندا، هەوڵدان بۆ بنبڕکردن یان هەر نەبێ کاڵکردنەوەی دیاردەی بەرچاوی (گەندەڵیی بەڕێوەبردن).
- هەوڵدان بۆ خۆدەربازکردن لەگرێی خۆبەکەمزانین و پوچەڵکردنەوەی ئەفسانەی (براێتیی کورد و عەرەب) لەئێراقی یەکگرتوودا...درووستکردنی(ئۆپنیۆن) رای گشتی لە نێو خەڵکی کوردستاندا (نەك ئێراق و دنیای عەرەب) لەسەر درۆی برایەتییەك کەلەماوەی 84 ساڵدا، جگە لەکارەسات هیچی دیکەی لێ نەکەوتووەتەوە.

کورد وەکو گەلێکی خاوەن شوناس و جیاهەڵکەوتوو لەسەر نیشتمانی خۆی، خاڵی هاوبەشی لەگەڵ گەلی عەرەبی ئێراقدا، هەمان ئەو خاڵەیە کە لەگەڵ گەلانی دیکەی نێوچەکەدا هەیەتی، ئەویش ئایینی هاوبەشە!.

کورد، دەتوانێ و مافی خۆیەتی، ئازادانە بڕیاری پێکەوە ژیانی خۆی لە چوارچێوەی دوو دەوڵەتی یەکگرتوودا و لەژێر چەتری یاسایی سیستەمێکی فیدراڵی ئێراقیدا لەگەڵ گەلی عەرەبدا بدات، بەمەرجێك هەردوو میللەت ئازادانە و بێ هیچ پێشمەرجێك ئەو شێوازەی پێکەوە ژیان بخوازن!.

ئەگەر ئەو راستیە قبوڵ بکەین کەسیستەمی فیدراڵ، سیستەمێکی سیاسی، ئیداری ئابووری و فەرهەنگی دەبێت بۆ ئێراق و لەسەر بنچینەی پراکتیزەکردنی مافی چارەنووسی هەردوو میللەتی کورد و عەرەب و نەتەوەکانی دیکەی ئێراق دادەمەزرێت، ئەوا دەبێت لەبەردەم پرس و ئەگەرەکانی چۆنییەتی مومارەسەکردنی ئەم مافە و بەدڵخوازانە بەکارهێنانی لەلایەن هەموو لایەکەوە هەڵوەستە بکەین.

واتە: ساتێك خیتابی سیاسیی كورد، لەم هەلومەرجەدا، راشكاوانە و بێ تەمومژ، یەكێتیی ئارەزوومەندانەی لەچوارچیوەی سیستەمێكی فیدراڵی ئێراقیدا، لەگەڵ گەلی عەرەبی ئێراقدا، كردووەتە بەرنامەی كاری سیاسیی خۆی و بەگونجاوترین رێگەچارەی كێشەی كورد لە ئێراقدا دەزانێت، دەبێت لایەنەكەی دیكەش(عەرەب)، لەبەرچاو بگریت كەچۆن ئەو مافەی خۆی بەكاردەهێنێت!. دوو كەس، دوو گروپ، دوو نەتەوە ساتێك دەتوانن لەسەر مەسەلەیەكی ئابووری، سیاسی، كۆمەلایەتی رێك بكەون، كەهەردوو لایان پێیان وابێت كەئەو (رێكەوتن)ە پێویستە!.

كێشەكە لێرەوە دەست پێدەكات:

1 ـ زۆرینەی زۆری گەلی عەرەبی ئێراق، سەرپاكی هێزە سیاسییە عەرەبییە ئێراقییەكان لە راستیانەوە بۆ چەپیان، لە عەلمانییانەوە و بۆ مەزهەبی و ئۆسولییەكانیان، دەوڵەتانی عەرەبی لە ئۆقیانووسەوە بۆ كەنداو (لیبیای لێ دەرهاوێ!)، باشووری كوردستان بە بەشێكی لەجیابووە نەهاتووی خاكی ئێراق و نیشتمانی عەرەب دەزانن و گەلی كوردیش بە بەشێك لە گەلی ئێراق لە قەلەم دەدەن!. ئەو هێزانەی كەمێك لوتف و روحمیان لەگەڵ كورد هەیە، جەخت لەسەر هەڵگرتنی ستەمێك دەكەن كە لە مێژوودا لە كورد كراوە، بەلام نەك وەكو (كورد) بەڵكە وەك بەشێك لە میللەتی ئێراق!.

ئەوان پێیان وایە: ئێراقێكی دیموكرات، فرەحیزبی، عەلمانی و (فیدراڵ!)، دەشێت ئەو زوڵمە بسرێتەوە و كورد مافی هاولاتیبوونی پلەیەكی پێ بدرێت!. ئەوان، نایانەوێت لە كرۆكی كێشەی كورد و بزووتنەوەكەی وەكو هەن، بگەن. ئەوان كێشەی كورد بە تەنگژەیەكی ئێراقی دەبینن كە سیستەمە تۆتالیتارەكانی ئێراق، خوڵقاندوویانە، هەر بۆیە چارەسەری كێشەكەش بە چارەسەرێكی ئێراقی دەزانن و پێیان وایە: ئەوە خەڵكی ئێراقە كە مافی وەرگرتنی بریارێكی گونجاوی بۆ چارەسەری كێشەی كورد هەیە و ئەم چارەسەرەش، هیچ رێككەوتنێكی كۆمەلایەتی ـ سیاسیی گەرەك نییە كە ئەگەری دووپارچەكردنی ئێراق و جیابوونەوەی كوردستان بێنێتە گۆرێ. كەوایە لایەنێك لەو دوو لایەنەی كە دەشێ ئارەزوومەندانە ئێراقێكی یەكگرتووی فیدراڵ لەگەڵ لایەنی دووەم بخوڵقێنێت، ئامادەیی بەشداریكردنی ئەو پرۆسەیەی تێدا نییە.

2 ـ خاوەنی كێشەكە (كورد، سەركردایێتیی سیاسی، خیتابی سیاسی)

كورد، لە باشووری كوردستاندا، بریاری چارەنووسی سیاسیی خۆی داوەتە پەرلەمانێك كە دوانزەساڵ پێش ئێستا هەڵیبژاردووە. پەرلەمانی كوردستان، خیتابی سیاسیی كوردی بۆ قۆناغی ئێستای بزووتنەوەكە دیاری كردووە و كاری لەسەر دەكات، ئەویش دامەزراندنی ئێراقێكی فیدراڵە كە لەسەر بنەمای یەكگرتنی ئارەزوومەندانەی دوو نەتەوە و دوو هەرێم (كوردستان و هەرێمی عەرەبنشین) بێتە ئەنجام، كە هەریەكەیان خاوەنی ستاتووی جوگرافی و سیاسیی خۆی بێت.

پلاتفۆرمی خیتابی سیاسیی کورد، رۆشنه و چ تەم و مژێکی لەسەر نییه، بەلاّم میکانیزمی کارکردن بۆ جێبەجێکردنی خیتابەکە، ناروون و شەرمن دێتە بەرچاو!.

سەرکردایێتیی کورد، لە هەڵسوکەوت و مامەڵەیدا لەگەڵ ئەم مەسەلە زێدەگرنگ و چارەنووسسازەدا و لە دواندنی ئەویدیدا (واتە جەمسەرەکەی دی)، بەرچاوڕوون نییە و ناڕۆشن و گوماناوی کێشەکە تاوتوێ دەکات و وەکو پێویست پنت لەسەر پیتەکان نانێت!.

هەندێك چەمك و زاراوەی جیۆپۆلیتیك و جیۆئیتنیك هەن کە پەیوەندییەکی گرنگیان لەگەڵ چارەنووسی پرۆسەکەدا هەیە، ناکرێت بە ناروونی بمێننەوە و دەبێت جەختیان لەسەر بکرێن:

+ گەلی کورد و گەلی ئێراق!

هێزە عەرەبییەکان، جەخت لەسەر ئەوە دەکەن کە گەلی کورد بەشێکە لە گەلی ئێراق، یاخود گەلی ئێراق لە دوو نەتەوەی سەرەکی کورد و عەرەب پێك دێت... و هتد.

من پێموایە، دەبێت چەمکی گەلی (ئێراق) پوچەڵ بکرێتەوە و گەلانی ئێراق لەشوێنی دابنرێت. گەلی کورد، لە باشووردا، بەشێکە لە گەلی کورد لە کوردستاندا، نەك بەشێك بێت لە گەلی ئێراق. بەداخەوە سەرکردایێتیی کورد، تا ئێستا و لە گێژەنی ئەم دۆخە مژاوییەشدا، هاوڕای هێزە عەرەبییەکانە و جەخت لەسەر جێگیرکردنی هەمان چەمك دەکات.

+ سەرکردایێتی کورد، دەشێت لە دیالۆگ و دانووستاندنەکانی خۆیدا لەگەڵ جەمسەری دووەم، لە هەوڵی بەرجەستەکردنی ناهەقانییەتی دەوڵەتی ئێراقدا بێت، چ وەکو دەوڵەت و چ وەکو سنووری جوگرافیاییش. ئێراق، کە لە هەلومەرجێکی تایبەت و لە بەرژەوەندی ئیمپریالیزمی بەریتانیا داتاشرا، وا ئێستا، لە بارودۆخێکی دیکەی ناوچەیی و جیهانیدا و لەبەرژەوەندی هەمان ئەو هێزە ئیمپریالیستییانەدا، هەڵوەشایەوە. کوردستان، دوانزەساڵە دەوڵەتێکی نیمچەسەربەخۆیە و ئەگەر گەلەکەی بخوازێت، ئێراق درووست بکاتەوە، ئەوا بە تەواوی مەرجەکانی خۆیەوە، لەم پرۆسەیەدا بەشداری دەکات. بەداخەوە، پێدەچێت تازە کەمێك درەنگ بێت و دەشیا پێش هەڵکردنی زریانەکە، سەرکردایێتیی کورد ئەم مەسەلەی بڕی باوە!.

ئێستاش:

ــ ئەمەریکا، وەکو هێزێکی داگیر/رزگارکار لە ئێراقدا کە خەونێکی دێرینەی میللەتی ئێمەی بەدی هێنا و ئیستبدادترین دەوڵەتی لە نێوچەکەدا هەڵوەشاندەوە، ناکرێت وەکو فریشتەی بەواقیعکردنی خەونەکانی خۆمانی لێ بڕوانین و دنیای بەرژەوەندییەکانی ئەمەریکا نەبینین. دەمەوێت بڵێم: دەشێ لە هەوڵی ناسینی خۆمان و ئەمەریکادا بین.

ـ سەرکردایێتیی کورد، بە پشتبەستن بە هێزی کۆمەلآنی کوردستان، دەکارێت کار لە پرۆژەی سیاسیی ئەمەریکا بکات و هەموو کارتێکی فشار بۆ بەدیهێنانی بەرژەوەنییەکانی کورد لە گەمەی مامەڵەی سیاسیدا، لەگەڵ ئەمەریکا دا بەکاربهێنێت!.

ـ وەختییەتی و درەنگیشە کە سەرکردایێتیی سیاسیی کورد، هەڵوەستەیەك لە ئاست سیاسەتی(ئێراقیبوون) و دامەزراندنەوەی (ئێراقی دیموکرات)دا بکات. بنیاتنانەوەی ئێراقێکی نوێی دیموکرات ، لە پلەی یەکەمدا، ئەرکی هێزە سیاسییە عەرەبییەکانە کە هالآوی شۆڤێنیزمیان لێ هەڵدەستێت!.

کورد دەتوانێت، فاکتەرێکی هاوکار بێت لە رەوینەوەی تەمومژی شۆڤێنیزم و رەگەزپەرستیی نێو ئەقڵی سیاسیی هێزە عەرەبییەکان و بەشێکی زۆر لە رۆشنبیرانیان. کەچی کورد و هێزە سیاسییەکانی، درکارن و پێشمەرج و زەمینەش رەخساوە کە لە کوردستاندا، دەوڵەتێکی(دامودەسگایی) و دیموکرات و کراوە رۆبنێن و چەند شەقاوان لە (بەغدا)ی تێپەڕێنن!.

ـ فشارهێنان بۆ دەسەلآتی هاوپەیمانان، لە کەناڵ و ئاستی جیاوازەوە و گرتنەبەری رێگای مۆدرن و شارستانیانە، بۆ دیاریکردنی سنووری هەرێمی کوردستان و یەکلاکردنەوەی کێشەی کەرکوك (لەسەر بنچینەکانی مێژوو، جوگرافیا، نەك سەرژمێری و رێژەی دانیشتووان!) و وەرگرتنی گەرەنتیی نووسراو و بە دیکۆمێنتکراو لەمەڕ بیرازکردنی پرۆتۆکۆڵی 15 ی نۆڤەمبەر و دەرهاوێژتنی (فیدراڵی پارێزگاکان)، پێش داڕژتنی دەستووری کاتی و هەڵبژاردنی ئەنجومونی کاتیی ئێراق.

ـ جەختکردن نەك هەر لەسەر شوناسی تایبەتی کورد و نیشتمانەکەی لە چوارچێوەی دەوڵەتی فیدراڵی ئێراقدا، بگرە جەختکردن لەسەر سیما، رەنگ، خەسڵەتەکانی دەوڵەتی ئێراقیش، ئەویش بەو مانایەی: کە ئێراق چی دی دەوڵەتێکی عەرەبی نییە!. ئێراق وەکو خاك، بەشێك نییە لە نیشتمانی عەرەب و وەکو دەوڵەت، ئەندامی کۆمکاری عەرەب نابێت.

سەرکردایێتیی سیاسیی کورد، ئێستا لەبەردەم دژوارترین ئەزموون و تاقیکردنەوەدا وەستاوە کە چارەنووسی هەشتا ساڵ خەباتی ئەم میللەتەی لە ئەستۆی خۆی ناوە. هەر بۆیە گەڕانەوە بۆ خەڵك و هێزە بزووێنەرەکانی کۆمەلآنی کوردستان، رۆنانی پردی دیالۆگی بێرتووش لە نێوانی دەسەلآت، مێدیا و رۆشنبیرانی کوردستاندا، دەشێ زامنی سەرکەوتنی دوا پلەی چارەنووس بن.

2004 / 1 / 25

نیگەرانیی لە سەرکەوتندا!

پەیکەرەکان هەرەسیان هێنا. وێنەکان لەگەڵ بڵێسەی ئاگردا لولیان خوارد و بوونە زوخاڵ!. پەیکەرەکان تاپۆی دەسەڵاتی دیکتاتۆر نەبوون!. ئەوان پەیکەری سەدام بوون!. سەدام دیکتاتۆر نەبوو!. بەعس، سیستەمێکی تۆتالیتار نەبوو!. بەعسیزم، ئایدۆلۆژیایەکی فاشی یان نازی نەبوو!...

سەدام ، سەدام و بەعس، بەعس و بەعسیزم، بەعسیزم بوون!. هیچ تێرمێك بۆ پێناسەکردنی چەمکی ئەم ناوانە لە سیستەمی تێرمۆلۆژی سیاسیدا نابینینەوە.

سەدام و بەعس و بەعسیزم، دەبێ لە فەرهەنگی سیاسیدا ببنە سێ تێرم کە چەمك و شرۆڤەی نوێ لە خۆبگرن!.

سەدام و سیستەمەکەی بە جەنگ رووخان!. جەنگ کارێکی نەخوازراو و نەویستراوە، هەر بۆیە ملیۆنان ئینسان لەم جیهانەدا دژی جەنگ بوون. بە دوور لە هەڵوێستی دەوڵەتان و رێکخراوە سیاسییەکان کە هەر لایەنێك بە مەبەستێك لە رووی جەنگدا وەستانەوە، وەلێ ئینسانەکان لە روانگەی ئینسانییەوە دەیانویست بەر بە جەنگ بگرن!. ئەم ئینسانانە، نە ئەوسا و نە ئێستا و نە لە داهاتوویەکی دووریشدا، نەیانتوانیوە و ناتوانن بەعس بناسن، هەر بۆیە دژ بەشەڕبونیان کارێکی ئاساییە!.

ئەوی لە دۆزەخی بەعسدا نەژیابێ، نازانێ دۆزەخ چییە!. قەڵاکانی دۆزەخ بە گورزی جەنگ رووخان و ئاگری سی و پێنج ساڵان کڵپە سەندووی دۆزەخ، بە ئاگری جەنگ خامۆش بوو!.

من دژ بە هەموو جەنگێکم، بەڵام ئەم جەنگەیان نا!... ئاخر ئەم جەنگە زەروورەت بوو نەك رێکەوت!. ئاخر ئەم جەنگە نەبایە، دەبوو ئۆپۆزسیۆنی ئێراقی، دژ بە دەسەڵاتی کوڕەکانی (عودەی)یش ئۆپۆزسیۆن بان!. ئەم جەنگە نەبا، پاشی دە ساڵانی تر، کەرکوك و خانەقین و گوند و شارۆچکەکانی دەوروبەری موسڵ تاقە کوردێکیان تێدا نەدەما!.

ئەم جەنگە، خەونی سی و پێنجساڵەی کوردی کردە حەقیقەت!.

ئەگەر بڕیاربێ جەنگ ببێتە کۆدی وەگەڕ خستنی دەورانێکی نوێ لە ئێراق و کوردستان و نێوچەکەدا، ئەوا دەبێ کورد خۆی بۆ ژیانێکی نوێ لە دنیایەکی نوێدا ئامادە بکات، یاخود ئامادە کردبێت!.

هەرەسهێنانی رژێم لە بەغدا، ئازادبوونی کەرکوك و خانەقین و ناوچە بەعەرەبکراوەکانی دیکەی کوردستان و هەڵسوکەوت و پراکتیزەکردنی خیتابی (یەکگرتوو)ی سیاسیی کورد، لەسەر زەوینەی

واقیع و له ڕەهەندەکانی ڕووبەڕووبونەوەی ئازادیدا، لەسەر دەستی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستاندا، کە دەسەڵاتی دووکەرتبووی سیاسیی کوردن، بەهەمان میتۆد و ئەقڵییەتی کۆنەوە لەتەك ڕووداوە نوێکاندا مامەڵە دەکەن!.
پارتی و یەکێتی، پێش ڕوودانی جەنگ، نەیانویست و نەیانتووانی دوو ئیدارەکە یەك بخەن، یەك لەشکر درووست بکەن و لەبری کۆمیتەی باڵای هاوبەش، سەرکردایێتییەکی یەکگرتوو دابمەزرێنن و هەر نەبێ لەم دۆخە ناسك و چارەنووسسازەدا ، بازنەی حیزبحیزبانێ ببەزێنن و هەر نەبێ و (بۆ تەنیا جارێك!) وەکو کورد، بەپیر ڕووداوەکانەوە بچن و مامەڵەیان لەتەکدا بکەن.
پەڕۆ سەوز و زەردە شەکاوەکانی نێو کەرکوك و خانەقین، سەوزبوونەوەی گوڵجاڕی وێنەی سەرکردەکان (لە سەردەمی هەرەسی پەیکەر و وێنەکاندا)، تووشی ڕەشبینی و نیگەرانییمان دەکەن!.
گفتار و خیتابە جیاوازەکان، بەکەمگرتنی کورد و زێدەڕۆیی لە پیاهەڵدانی ڕۆڵی کەمینە ئیتنیکەکانی دیکەی کەرکوك، زەقکردنەوەی خیتابی سیاسیی حیزب و سەرووەرییەکانی، درێژبوونەوەی دەسلاتی دووکەرتبووی کوردی بەرەو پانتایی نێوچە تازە ڕزگارکراوەکان، پێمان دەڵێن: زۆر نزیکە دەسەڵاتی سیاسیی کورد و گەمەی نەفرەتلێکراوی حیزبحیزبانێ و شەڕە پەڕۆ، چارەنووسی کەرکوك لە گێژاو بخەن و ئەم دەرفەتەش لەدەست کورد بدەن!.

سیاسەت و پرس... فیدراڵ و تیرۆر!

گوتەیەکی سوێدی هەیە دەڵێت:
(ناتوانایی ساتێك دەبێتە گەوجێتی، کە کۆتاییمان بە پرسیارکردن هێنا !).
سیاسەت، جگە لەوەی زانستە، پرۆسەیەکی ئاڵۆز و پێچەڵپێچیشە. سیاسەت، لە شێوەی تیور و زانستدا، جۆرێك دەخوێندرێتەوە و پراکتیزەکردنیشی لە کایە کۆمەڵایێتی و ئابووری و سیاسییەکانیشدا و لە زەوینە و زەمانی جیادا، بەجۆرێکی دیکە ڕەوت دەگرێت. وێستگەکانی

لێوەستان یاخود لێدەرچوونی سیاسەت، کۆمەڵێك فاکتەر حوکمیان لەسەر دەکەن کە گرکنگترینیـان درك و هۆشیاری، هێز و بەرژەوەندین!.
سیاسـەت و پرۆسـە سیاسـییەکان، هەمیـشە پـرس دەهـروژێنن. گـەورەیی و قـوڵی پرسـەکان، سەروکاریان لەگەڵ قوڵیی تێرامان و تێفکرینی ئێمەدا، بـۆ پرسـە دەرهاوێـژراوەکانی نێـو هـەر پرۆسەیەکی گریمانی سیاسی هەیە. دەشێت ئێمە لە سیاسـەتدا نـا توانـا بـین، وەلێ بـۆ ئـەوەی ئاستی بێتواناییمان لە پانتایی (گەوجێتی) دا بارگە نەخات، گەرەکە لە پرسیارکردن نەکەوین!.
ـ ئێراقێکی فیدراڵ، پرسێکی سیاسییە ئەوجا ئابووری، کۆمەلأێتی و کلتوری. لە خیتابی سیاسیی کوردیدا، ئەمە پرۆسەیەکی ئارەزوومەندانەی نێوان دوو نەتەوە و دوو نیشتمانە. واتـە یـەکگرتنی باشووری کوردستان و ئێراقی عەرەبی، ئارەزوومەندانە و بەرەزامەندیی هەموو ئەو میللەتانەی کـە لەم دوو هەرێمەدا دەژین!.
کە وایە: ئەمە رێککەوتنێکی سیاسییە لە نێوان دوو نەتەوەدا و دەشێت تەواو دڵخوازانە و بێ هـیچ زۆرلێکردنێك بێتە ئەنجام. پرۆسەیەکی وەها گرنگی سیاسی، ساتێك پرۆسـەیەکی دیموکراتیانـە دەبێت و بە ئاکامێك دەگات، کە هەردوو لایەنی کێشەکە، رێککەوتنێکی وەها بە پێویـست بـزانن!.
لێرەدا، پرسێکی ئێـشکالئامێز هەڵـدەتۆقێت، ئـەویش: داخـۆ ئەگـەر یـەکێك لـەو دوو لایەنـە، رێککەوتن و کۆنتراکتێکی سیاسیی لەم جۆرە بە پێویست نەزانێت، چ روودەدات؟!.
ئەمە کرۆکی ئێستای کێشەی کوردە لە ئێراقدا!. زۆربەی زۆرینەی نەتـەوەی عـەرەب لـە ئێراقـدا (شیعە، سونە، نەتەوەپەرست و چەپ و راست)، نەك هەر وەها رێککەوتنێکی سیاسـی بـە پێویـست نازانن، بگرە گەلی کورد بە بەشێك لە گـەلی ئێـراق و کوردسـتانیش بـە بەشـێك لـە نیـشتمانی (دایك!!) ، لەقەڵەم دەدەن!. کورد دەیەوێت، بە تۆپزییەکی ئارەزوومەندانە لە ئێراقێکی فیدراڵـدا بژێت و لایەنەکەی دیـش، دەخوازێـت بـە تۆپزییـەکی نائارەزوومەندانـە، لەگـەڵ کـورد دا و لـە چوارچێوەی ئەو دەوڵەتە دڵخوازەی خۆی دەیخوازێت، بیگوزەرێنێت!.
ئێستا ئیدی وا پێدەچێت، پرسەکە بە بنبەست گەیشتبێت. بەلأم بـۆ دەرچـوون لـە تەنگـژەی هـەر پرسێکی دژوار و پێچەڵپێچ، دەشێت. چەندین دەرە و دەریچە پەیدا بکـەین، ئەگـەر هـەوڵ بـدەین پرسەکە بە بارێکی دیکەدا دابرێژینەوە!. بۆ ئەوەی پرسـێك بـە سـەرکەوتوویی دابرێـژین، دەبێ بیخەینە نێو چوارچێوەی لۆژیکی سیاسەتەوە و هاوکێشەکانی هێـز، بەرژەوەنـدی و زەمـەنیش لـە بەرچاو بگرین!.
بـۆ ئـەوەی ئـەم گۆڕانـەش ئـەنجام بـدەین، دەبێـت سـەرەتا لـە شـێوازی داڕژتنـە کۆنەکـە یان(هەنووکەیی)یەکەی خۆمان، بکەوینە گومانەوە!.

ئەوەی دەشێت جۆرێك گومان لە ناخی ئێمەدا لە هەمبەر فۆرمولەكردنی پرسێكدا بچێنێت، ئاست و رادەی كاردانەوەی ئەوی دیكەیە لە بەرانبەر پرسی پێشنیاركراوی ئێمەدا!.
سەركردایەتیی سیاسیی كورد، دەشێت هەڵوەستەیەك لەسەر شێوازی دارشتنی خیتابی سیاسیی كورد بكات و ئەو توێژاڵە تەمومژ و ئەو پەردە شەرمێونەی لێ داماڵێت.
رووداوەكانی ئەم چەند مانگەی دوایی، دەشێت بمانخەنە حاڵەتی تێرامانی قوڵ و زۆر پرسمان لا بهورژێنن، كە ناچاری هەڵوەدابوونی دۆزینەوەی بەرسڤەكانمان بكەن!.

ـــ فیدراڵ و تیرۆر!

ئەو كردە تیرۆریستییەی رۆژی یەكی شوبات لە هەولێر ئەنجام درا و پۆلێك لە سەركردە و كادر و ئەندامی پارتی دیموكراتی كوردستان و یەكێتی نشتمانی كوردستان و ژمارەیەك لە هاولاتیانی شاری هەولێر بونە قوربانییانی، ئەڵقەیەك لەو زنجیرە كردەتیرۆریستییانە نەبوو كە رۆژانە لە ئێراقدا جێوەجێ دەكرێن!.
تیرۆر دژ بە كورد و هێزە سیاسییەكانی بزووتنەوەی رزگاریخوازی كورد، كردەیەكی سیاسییە لە پۆخڵەترین، دزێوترین و خوێناویترین شێواز و نێوەرۆكی خۆیدا!.
تیرۆر، درندانەترین ئامرازە بۆ گەیشتن بە ئامانجێكی سیاسی یاخود رێگرتن و لەمپەردانان لەرێی وەدەستهێنانی ئامانجێكی سیاسیدا!.
كورد، دۆزێك و كێشەیەكی سیاسی لە ئێراقدا هەیە. سەركردایەتیی كورد، خیتابێكی سیاسی بۆ پرسی كورد هەیە. كردەی تیرۆریستانەی یەكی شوبات، پەیامێكی سیاسیی چەپەڵ و خوێناوی بوو، دژ بە پەیامی رەوای سیاسیی كورد!.
ئەم كردەیە، لەبەردەم چەند پرسیاردا راماندەگرێت...
+ كام باند، كام لایەن و كام دەوڵەت لە پشت وەها كارێكەوە دەوەستێت و بۆچی؟!.
+ ئەگەر رێكخراوێكی تیرۆریستی وەكو (ئەلقائیدە) یاخود (ئەنسارئەلئیسلام)، جێبەجێكەری بووبن، (بێ بەڵگە ناتوانین شتێك بڵێین!)، لەپای چی؟!. داخۆ هێندە بەسە، ئێمە بڵێین: ئەو هێزە ئەقڵتاریك و مرۆڤكوژانە، دژ بە هەر دیاردەیەكی دیموكراتی و شارستانین و لە هەوڵی گێرانەوەی رەورەوەی مێژوودان؟!. ئەگەر ئەم بۆچوونە دەرهەق بە كردە تیرۆریستییە ئەنجامدراوەكانی سەرتاسەری ئێراق درووست بێت، ئەوا بەش بەحاڵی كورد و بزووتنەوەكەی، ئەم تیرۆرە تایبەتمەندییەكی تایبەتی هەیە.

تیرۆریستان و ئەو هێز و لایەنانەی لە پشتیانەوەن، بە کورد دەڵێن: ستۆپ!... خیتابی سیاسیی ئێوە، زۆر لەوە گەورەترە، ئەقڵییەتی شۆڤێنیستانەی ئێمە قبوڵی بکات!.

کێشەکە لێرەدایە!... شەقامی سیاسیی کورد، خیتابی سیاسیی رەسمیی کورد لەخوار خواست و هیوا و قوربانییەکانی خۆیدا دەبینێ و دوژمنانیشی، زێدەڕۆیی تێدا دەبینن!.

ئەمانە تەنیا بۆچوونن و دەشێ مشتومڕی فرە لە خۆ بگرن!.

بەو حاڵەشەوە، ناکرێت لە پرسیارکردن بوەستین و تێهزرینەکانمان لە جوغزێکی تەسکدا قەتیس بکەین....

کەواتە با بپرسین.. لەخۆمان، لە سنووری ئاوەڵا و دراوسێکانمان!، لە پرۆسەی ئازادیی ئێراق و هاوکاری کردنمان، لە خیتاب و ئێراقی یەکگرتوومان، لە کەلێن و درز و کەلەبەرەکانی نێوانمان ... لە مێژوومان!... با بپرسین!!.

2 **ی فیبریوەریی** 2004

کورد و دەرفەت!

(گفتوگۆ)

+ چارەنووسی کوردان تارادەیەك نادیارە. تا چەند سەرکردایەتیی سیاسیی کورد، بۆ رەواندنەوەی ئەو ترسە لە کارکردندایە؟..

ــ نادیاریی چارەنووسی سیاسیی کورد، دیاردەیەکی پەیوەستە بە مێژووی بزووتنەوەی سیاسیی کوردەوە!. چارەنووس، شتێك نییە بە نێوچاوانی کوردەوە نووسرابێت، بگرە سەروکاری لەگەڵ خیتابی سیاسی و پرۆژەیەکدا هەیە کە دەشێ بۆ بە ئاکامگەیاندنی ئەو خیتابە سیاسییە، کاری پێ بکرێت. چوون خیتابی سیاسیی بزاڤی رزگاریخوازیی کورد، لە سەرەتادا و تا هەنووکەش، خیتابێکە نامۆ و ناتەبا بە نێوەرۆك و ستراتیژی سیاسی و نەتەوەیی بزاڤەکە، هەر بۆیە چارەنووسیشی زۆر رۆشن نایەتە پێشچاو!.ئەمە بە مانای رەشبینی و بێهیوایی نییە.

دۆخی کورد، لە ئێستایدا، تەکانێکی باشی بەخۆی داوە و خەریکە مێژوویەکی لە زوڵم هەڵکێشراو، بەجێدێڵێ. وەلێ چۆن و بۆ کوێی بەجێدێڵێ؟، ئەمەیە پرسە نادیارییەکە!.

سەرکردایەتیی سیاسیی کورد، ئەورۆکە، لە شەرێکی سیاسی ـــ دیپلۆماسیدایە و بۆ جێگیرکردن و جێکەوتنی خیتابی سیاسیی خۆی (فیدرلیزم) لە چوارچێوەی ئێراقێکی یەکگرتوودا، بە یەکدەنگی و یەکگرتووانە خەبات دەکات. ئەوەی کە زەوینە سیاسی، کۆمەڵایەتی و فەرهەنگییەکانی دامەزراندنی ئێراقێکی فیدراڵ، زۆر سەخت و کرێنە و بەشێکی زۆر لە رەگەز و پێکهاتەکانی ئەم سیستەمە ئیداری ــ سیاسییە، نا ئامادەن، پێدەچێت سەرکردایەتیی کورد، توانای رەواندنەوەی ئەو ترس و دڵەراوکێیەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانی نەبێت. نیگەرانییەکانی خەڵك، لە ئەزموونی تاڵ و مێژوویەکی لە خوێن و ئەنفال شەڵاڵەوە، سەرچاوەیان گرتووە و ناتوانن وا بەسانایی بڕوا بەوە بێنن: کە دەکرێت و مومکن دەبێت، ئەوان ببنە هاوڵاتییەکی راستەقینەی ئێراق و لەوێدا بە

مافه نەتەوەیی و ئینسانییەکانیان بگەن!.. مەبەستم ئێراقیێکە، کە هێزە سیاسییەکانی، لە دەمارگیریی نەتەوەیی و مەزهەبی سەرڕێژن!.

+ کورد، هەرکاتێك دەرفەتێکی هاتبێتە پێش، ساویلکانە مامەڵەی کردووە، ئەم جارە تا چەند ئەم ساویلکەییە بە خەباتی کوردانەوە دیارە؟!.

ــ دەرفەتەکان، زۆرجاران لە دەرکەی کوردیان داوە و کورد و هێزە سیاسییەکانیشی، لە بری ئەوەی دەرگا بە رووی دەرفەتەکاندا بخەنە سەر گازی پشت، تەنیا رۆژنەیەکیان بەڕوودا کردوونەتەوە!. کورد و حیزبە باڵادەستە سیاسییەکانی، کەمتر لە خەمی ئەوەدا بوون، کە لە کایەی دەرفەتەکاندا ببنە هێزێکی بڕیاردەری گۆڕانکار، بەڵکە هەمیشە لە هەوڵی خۆگونجاندندا بوون لەگەڵ دەرفەت و پێشهاتەکاندا!. رەنگە ئەمە خەوشێکی دیار، یان خەسڵەتێکی ئەم ساویلکەییە بێت کە ئێوە ناوتان لێ ناوە!.

راپەڕین، پرۆسەیەکی پڕ گۆڕانکاری بوو، بە دنیایەك دەرفەتەوە!. حیزبە سیاسییەکانی کورد، بە پرۆسە و پرۆژەکانی راپەڕین نامۆ بوون و دەرکیان بە گرنگی ئەو قۆناغە و ئەرك و ئامانجەکانی نەکرد. بۆیە بینیمان کە راپەڕین لە گێژاوی شەڕی دەسەڵاتی حیزبدا گۆج و ئیفلیج بوو!.تۆ، کە خەونی گەورەت نەبێ، با دەرفەتەکانیش زۆر بن، ناتوانیت لە دنیایەکی جواندا، بارگە بخەیت!.

حیزبێك کە خەونی دەسەڵاتی نەتەوە، بە خەونی دەسەڵاتی سەرکردە و حیزب بگۆڕێتەوە، تووشی(پەرکەمی دەسەڵات) دێت و ئەم نەخۆشییەش، خەونەکانی نەتەوە دەکوژێت و لە دنیای دیلی و پاشکۆییدا دەیجەڕێنێت!.

پرۆسەی ئازادی/داگیرکردنی ئێراق، دەرفەتێك بوو لە ئاسمانەوە بۆ کورد باری بوو!. ئەمەریکا، پێویستی بە کورد وەکو هێز و بە کوردستان وەکو زەوینەی جەنگ هەبوو. سەرکردایەتیی کورد، لەوەدا کە بە پیر پرۆسەکەوە چوو، باشی مامەڵە کرد. وەلێ لە خودی مامەڵەکەدا، ساویلکە بوو!. کورد، بێ گەرەنتی و بێ هیچ رێککەوتنێکی نووسراو، هەموو تواناکانی خۆی، بە هەرزان و بێ بەرانبەر بەخشییە ئەمەریکا!. ئەمەریکاش هێزێکە، جگە لە بەرژەوەندی هیچی دیکە ناناسێت!.

+ رەوشی تازە، درووشمی کوردانی گۆڕیوە. تا چەند فیدراڵ خواستی شەقامی کوردییە؟!.

ــ گۆڕانی دروشمەکان شتێکە و رەوشی کارکردن بۆ دابینکردنیان شتێکی دیکە!. ئێستا، دروشمی سەرەکیی کاربۆکراوی کورد، فیدراڵییە و وەدەستهێنان و جێگیرکردنی فیدراڵییەکی دڵخواز و یەکێتییەکی ئارەزوومەندانەی نێوان کورد و عەرەبیش لە ئێراقدا، لەمپەرەکانی سەر رێگایان، زۆر و زەوەندن!. وەکو پێشتر گوتم: کورد، بە ئەزموونی دوور و درێژی خۆی لەگەڵ سیستەمە جیاکانی ئێراق و لەگەڵ خودی ئەو دەوڵەتەی کە بە چەکووشەکانی زوڵم، چوارچێوەکەی داکوتراوە، تووشی بێمتمانەیی هاتووە. ئێستا ئیدی بە ئاشکرا جیاوازیی نێوان تێڕوانینی شەقامی کوردی و حیزبە

سیاسییەکانی، بۆ چارەسەری دۆزی کورد، دەبینین. ئیستا شەقامی کوردی، لە فیدرالییەکی شێواو و لە مژگیراو، بەگومانە!.

+ تەوژمێکی سەربەخۆییخوازی شەقامی کوردیی گرتووەتەوە، بەلام لە راگەیاندنی رۆژاوادا، پارتی و یەکێتی بە ناوی فیدرالییەوە ئیستیغلالی دەکەن. تا چەند ئەم دیاردەیە کارکردی سەلبی لەسەر سارد بوونەوەی سیاسی هەیە؟.

ـ شەقامی کوردیی، پاش بێدەنگییەکی درێژخایەن، وا جارێکی دیکە سیاسەتاوی دەبێتەوە. ئەم تەوژمی سەربەخۆییخوازییە، شەپۆلی بە هاژەی بزاڤێکی جەماوەرییە کە بەرەو ئاراستەیەکی درووست دەبزووێ!.

خەڵکی کورد، دێت خیتابی خۆی لە خیتابی حیزب جودا دەکاتەوە، بێ ئەوەی بکەوێتە سەنگەری دژایێتیی حیزبیشەوە. ئەمەش دیاردەیەکی سیاسیی تەندرووستە و درەنگ یا زوو، ئاکامی خۆی دەبێت. پارتی و یەکێتی، سیاسەت لە تێگەیشتنی (جێبەجێکردنی ئەوی ئیمکان دەبێ)وە، پراکتیزە دەکەن و جەماوەریش، هەوڵ دەدات سیاسەت لە تێگەیشتنی (جێبەجێکردنی ئەوی پێویستە جێبەجێ بکرێت)ەوە، پراکتیزە بکات. هەوڵەکان، لە دەرەوەی کوردستاندا، هەر وەکو ناوەوە، دەکەونە جۆرێك لە ناکۆکی و ناتەباییەوە.

لە ئەوروپا و لەدنیای دەرەوەدا، زۆر هێزی سیاسی و رێکخراوی دیموکراتیك و نادەوڵەتی و دەوڵەتی هەن، کە مافی چارەنووس و دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی بە کورد رەوا دەبینن، کەچی پارتی و یەکێتی، جورئەت ناکەن ئەو هێڵە سووە ببەزێنن کە هێزەکانی نێو ئەجوومەنی حوکم و ولاتانی دراوسێ بۆ کوردیان داناوە، ئەویش بەزاندنی سنووری (پیرۆز)ی ئێراقە!. ئەم ناهاوئاهەنگییەی نێوان خیتاب و مامەڵەی سیاسیی حیزب و خەڵك، دەشێت کارکردی نەرێتی لەسەر پرۆسە سیاسییەکە دابنێت.

+ لاوان لە بێدەنگییەکی گەورەدا دەژین، لە کاتێکدا کۆمەڵگە چاوی لەوانە. ئەم هۆکارە بۆچی دەگێڕێتەوە ؟!.

رەوشی بە حیزبکردنی کۆمەڵگە، خوێندکارانیشی گرتووەتەوە، چی بکرێت تاوەکو حبزبی بوون..؟!

ـ بێدەنگی نیشانەی نامۆبوونی لاوانە بە کۆمەڵگە!. کۆمەڵگەیەك، لە مێژوویەکی دوور و درێژدا، پانتایی پراکتیزەکردنی زەبر و توندوتیژی بووە لەلایەن دەسەلاتی داگیرکارەوە. جێگۆرکێی دەسەلات لە کۆمەڵگەی کوردستاندا، نەیتوانی گۆڕانکاریی قوڵی کۆمەلایێتی بخولقێنێت. گۆڕانکاریی کۆمەلایێتی و پرۆسەی نوێکردنەوە و ئاڵوگۆڕپێکردنی پەیوەندییە کۆمەلایێتیەکان، زەوینەسازی و ئامادەیی کۆمەڵێك هێز و فاکتەریان گەرەکە، کە هێشتا لە کۆمەڵگەی ئێمەدا نائامادەن. سیستەمی حوکم و تێڕوانینی حیزبی کوردی بۆ پرۆسەی حوکم کردن و بەڕێوەبردنی

کۆمەڵگە، هێند ناشارستانی و ڕۆژهەڵاتییانەیە، کە بووەتە لەمپەری سەر ڕێی وەگەڕخستنی هێزی لاوان و لە پەراوێزی خستوون.

کۆمەڵگەیەك، کە دەرهاوێژتەی جەنگە جیاوازەکان بێت و لە زەبر سیخناخ بێت، ئیدی دۆزینەوەی شوێنێك بۆ خستنەگەڕی وزە داهێنەرەکان، کارێکی ئاسان نییە. پێدەچێ 12 ساڵ لە ئەزموونی حوکمڕانیی کورد لە کوردساندا، ماوەیەکی کورت بێت بۆ ئاسایی کردنەوە و خاڵی کردنەوەی کۆمەڵگە لە زەبر وچرۆکردنی دیاردەکانی ئاشتی و ئارامی .

حیزبی کوردی، ڕۆڵی بەرچاوی هەیە لە هەڵکشانی دیاردەی ئاڵۆزیی و بارگاوی کردنی کۆمەڵگەدا. قوتابخانەکان و زانکۆکان، ئەو پانتاییە زێدە هەستیارەن کە حیزبی کوردی زۆر بە ئاگاییەوە کاریان تێدا دەکات.

پرۆسەی هەڵبژاردنی قوتابییان لە قوتابخانەو زانکۆکاندا، پێی گوتین: ڕێکخراوەکانی قوتابیان و خوێندکاران، جگە لە وێنە بچووککراوەکانی حیزب، شتێکی دیکە نین. ڕێکخراوەکانی قوتابیان، زیاتر لە حیزبەوە نزیکن وەك لە قوتابیان!!. ئەم جۆرە ڕێکخراوانە، تایبەتن بە کۆمەڵگە ڕۆژهەڵاتییەکان و بە کۆمەڵگا مۆدرن و مەدەنییەکان نامۆن!.

دەبێت لە هەوڵی ئەوەدا بین، کە سەرتاپای پەیوەندیەکانی حیزب و دەسەڵات بە دامەزراوە پەروەردەییەکانەوە بگۆڕدرێن. حیزب و ڕێکخراوەکانی دەبێت لە کایەکانی پەروەردە و فێرکردندا پاشەکشێ پێ بکرێن. دەبێت سیاسەت بارگەی خۆی بۆ دەرەوەی قوتابخانەکان بگوێزێتەوە. ئەگەر سیستەمێکی شارستانی، لە بواری پەروەردە و بەڕێوەبردنی دامەزراوە فێرکاری و زانستییەکاندا بخوڵقێنرێت، ئیدی قوتابیان پێویستیان بەم ڕێکخراوانەی بەناو قوتابیان نابێت!.

من، لە وڵاتی سوێد دەژیم و چەند ساڵێکە لە قوتابخانەدا کار دەکەم. من هێشتا: ژوورێك، بنکەیەك، بڵاوکراوەیەك، نوێنەرێکم لە قوتابخانەیەکدا نەدیوە کە مۆرکی ڕێکخراوی قووتابیانی پێوە بێت!.

بەشداری کردنی 17 ڕێکخراوی قوتابیان لە پرۆسەی هەڵبژاردندا، نەك نیشانەی ئازادی و دیموکراسی نییە، بگرە ئاماژەیە بۆ کۆنترۆڵکردنی ئازادی بەدیوێکی دیکەدا!.

5 **ی مارسی** 2004

* **وەڵامی چەند پرسیاری ڕۆژنامەنوسێکی ئاڵای ئازادی.**

له ڕۆژنەی هەڵبژاردنەوە:

((دیواری بەرلین و دیواری دێگەڵە!))

ئەوی نـەوێرێت ئـاوڕ بـۆ دواوە بداتـەوە، رابـوردوو وەبـیر بهێنێتـەوە و بیخوێنێتـەوە، نـەوێر و ترسنۆکە!.

ترسنۆکان، بچووك و گزگلن.

گزگلان، مێژوویەکی کورتەبالاَ و شپرێو بۆ نەتەوە درووست دەکەن. مەزنانی میللەتێك، کاتێـك بـە مەزنی دەمێننەوە کە لە مەزنیی نەتەوەی خۆیان بگەن و لە ئاست ئەو مەزنییـەدا، خۆیـان نـەویتر ببینن!.

دیواری بەرلین، بەرهەمی کۆتـایی پێهێنـانی یەکەم جەنگی جیهان، شکستی بەرەی نازیسم و فاشیزم و دەسپێکی جەنگی ساردی نێوان دوو زلهێزی سەرکەوتووی جەنگەکە بوو.

دیواری بەرلین، لە ماوەی 44 ساڵدا جەستەی نەتەوەی ئەڵمان و ولاَتی ئەڵمانیای کەرت کرد. ئـەم دیوارە، نزیکەی نیوسەدە، لەسەر نەخشە، لە نێو نـاخی یـەك نەتـەوەدا، لەسـەر رووبـەری یـەك نیشتمان؛ دوو ولاَت، دوو کۆمەڵگە، دوو ئایدۆلۆژیا، دوو سیستەمی حوکمڕانیی بەرهەم هێنا!.

پانزە ساڵ پێش ئێستە و لە رۆژی 9 ی ئۆکتۆبەری 1989 دا، دیواری بەرلین کە وەکو سیمبۆلی کەرتکردنی ئەوروپا، چاوی لێ دەکرا، بە پاچی جەماوەری هەردوو دیوی دیوار، رما!. ئەو کرێکارەی یەکەم پاچی داڕوخانی دیواری وەشاند، بوویە پاڵەوانی نێو میدیای ئەوروپا و هەنوکەش یادکردنەوە* ساڵانە* ئەو رووداوە پڕمانایە لە ولاَتـان* ئەوروپادا، جێگا* دیار و بەرچاو* هەیە ئەو رۆژە، دەستپێک* پرۆسە* یەکگرتنەوە* دوو دەوڵەت، دوو دەسەلاَت ، دوو پارچە* یەك نەتەوە بوو!. داڕمان* دیوار و هەنگاوەکان* یەکگرتنەوە* دوو دەسەلاَت، بە راپرسی و لە پرۆسە* هەڵبژاردن و سندووق* دەنگدانەوە، دەستی پێ نەکرد. واتە: سڕینەوە* لەمپەر و داڕمان* دیوار و هەنگاوەکان* یەکگرتنەوە* دامودەسگاکان* دەسەلاَت، ئەو جا هەڵبژاردن و وەرگرتن* رەوایی حکومەت و حوکمڕان* لە سندووق* دەنگدانەوە. دێگەڵە، دیوارێک* نەبینراو* نێوان دوو حیزب، دوو دەسەلاَت و دوو ئیدارە* کوردییە لە باشوور* کوردستاندا. دیوار* دێگەڵە،

بەرهەمی دوا جەنگی گەرم و خوێناویی نێوان یەکێتی نیشتمانیی کوردستان و پارتی دیموکراتیی کوردستان و دەستپێکی جەنگی ساردی نێوانیانە کە هەشت ساڵن تەمەنیەتی و کەللەشەق و لووتبەرزانە لەبەردەم رووداوە سیاسییەکاندا وەستاوە و ئامادە نییە وا بە ئاسانی تخێڵ ببێت و رێگا بۆ گەمەی هەڵبژاردن و دەستاودەستکردنی دیموکراتییانەی دەسەڵات خۆش بکات!.
رێککەوتننامەی واشینتۆن، حەوت ساڵ لە تەمەنی خۆی دەپێچێتەوە و جگەلە جۆرێك لە ئاساییکردنەوەی دۆخی کوردستان و رەواندنەوەی تەمو مژی گرژی و ئاڵۆزییەکانی نێوان دوو حیزب، هێشتا بە لوتکەی ئامانجەکانی خۆی (یەکدەسەڵاتی یەکئیدارەیی)، نەگەیشتووە!.
پرۆسەی ئازادیی ئێراق، ئەنجوومەنی حوکم، گرتنی سەدام و سەرانی بەعس، دەوڵەتی کاتی و یاسای بەڕێوەبردنی، جەنگی تیرۆر و مەترسییەکانی، گیرخواردنی کەرکوك و ناوچە رزگارکراوەکان لە نێوان ئێراق و کوردستاندا گەلێك ئاڵوگۆر و رووداوی سیاسیی دیکەی کوردستان و ئێراق و جیهان، نەیانتوانی بینە هەوێنی تێکهەڵکێشانەوەی دوو ئیدارەی هەولێر و سلێمانی!.
ئێستا ئێمە، لەبەردەم پرۆسەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستاندا، بەدووئیدارە و چەندین حیزبی گەورەوگچکەوە وەستاوین !. ئێستا کورد، پاش دوانزە ساڵ لە شکستخواردنی ئەزموونی یەکەمی هەڵبژاردن و مەینەتییەکانی ئەو شکستە، خۆی بۆ ئەزموونێکی دیکە و لە هەلومەرجێکی دیکەی تەواو جیاواز و ناسکدا، ئامادە دەکات !.
ئەمجارەیان، پارتی و یەکێتی، نەك وەك دوو حیزب، بەڵکە وەکو دوو دەسەڵات و دوو ئیدارە لەبەردەم سندووقی دەنگداندا دەوەستن!. ئەمە دیاردەیەکی بێوێنەو پرۆسەیەکی زێدە سەخت و پێچەڵپێچە و ئەزموونی هەڵبژاردن و پرۆسەی دیموکراسی لە دنیادا، کەمتر دیاردە و حاڵەتی وەهایان بە خۆوە دیتوە!!.
دیارە کە یاسا و رێساکانی هەڵبژاردن و چۆنییەتی بەڕێوەبردنی گەمەی دیموکراسی لە دۆخی ئاسایی و لە کۆمەڵگە مۆدرن و تەندرووستەکاندا دیار و زانراون. بەڵام داخۆ لەم دۆخە ریزپەڕ و واقیعە نائاساییەی کوردستاندا، چی بکرێت و چلۆن دەکرێ ئەم ئەزموونە بە نیمچە سەرکەوتوویی تێپەڕێنرێت ؟!.
زۆر کەس و لایەن هەن پێیان وایە کە شێوازی درووست و دیموکراسییانە ئەوەیە: پارتی و یەکێتی بە لیستی تایبەت و بەرانبەر بە یەکدی دابەزن !، ئیدی ئەوە سندووقی هەڵبژاردن و دەنگی هاوڵاتییە کە کۆتایی بە دوو ئیدارە و دوو دەسەڵات دەهێنن ومتمانەی خۆیان دەدەنە ئەو لایەنەی زۆربەی دەنگەکان وەردەگرێت !.
خاوەنانی ئەم رایە، لە رووکەشدا کەسانێکی دیموکراتن و دەستیان بە پرەنسیپەکانی دیموکراسییەوە گرتووە. بەڵام واقیعی کۆمەڵگەی کوردی و ئاستی پابەندبوونی حیزبی کوردی بە

ئه نجامی دەنگدان و بەهەندگرتن و ڕێزلێگرتنی دەنگی هاولاتی شتێکه وتیورەکانی دیموکراسی شتێکی دیکەن.

مێژووی حیزبی کوردی (پارتی و یەکێتی!)، پێمان دەڵێ: ئەوان چەند قۆناغێك له سندوقی دەنگدانەوە دوورن و ئەستەمە دوو ئیدارە سندوقی هەڵبژاردندا یەك بگرن و دەسەلات لەوێدا جێگۆڕکێ بکات!.

من پێم وایە: دۆخی ئێستای کورد، دەشێ لەسەر حیسابی دیموکراسی (تائەو جێگایەی پەیوەندی بە هەڵبژاردنەوە هەیە) رابگیرێت و لەگەڵ زەمەندا بۆ پێشەوە دەرباز بکرێت!. یەکێتی و پارتی کە ناتوانن رکبەر دژبەر بن، دەشێ بەجۆرێك لە جۆرەکان هاوکاربن و لەسەر (رێژەیەك) رێك بکەون!... واتە پێکەوە و بەیەك لیست ، بەرانبەر حیزب و هێزەکانی دیکە دابەزن!.

من ، دەزانم ئەمە چ پرەنسیپێکی دیموکراسی تێدا نییە، بەلام ئەوان کە لەسەر ئەم (تیورە فۆلکلۆرییە !!) کاربکەن کە دەبێژێ (پیاو، دۆمینەدەدۆڕێنێ ، دەیکاتە شەڕ، ئەگەر دەسەلاتی دۆڕاند چ دەکات ؟!)، ئیدی دەبێت ئیجازە لە دیموکراسی وەربگرین و هەموو هەوڵەکانمان بۆ داخستنی دەرگاکانی شەڕ بێت و زەمەنێکی دیکەش بدەینە ئاشتی !.

دەبێ دڵنیابین کە دیواری بەرلین و دیواری دێگەڵە، ناتوانن بەیەك خێرایی بڕووخێن و ئێمەش تا زەمەنێکی دیکە بەقەدەری (پارتی و یەکێتی) مەحکومین !... قەدەرێك کە تەنیا بەردەوامیی ئاشتی و پشوو درێژیمان لەگەڵ زەمەن ، دەتوانێ بیگۆڕێت !.

2004/11/12

لە رۆژنەی هەڵبژاردنەوە
چی و کێ هەڵدەبژێرین ؟!

هەڵبژاردن ، پێشئەوەی کۆنسێپت یان تێرمێکی سیاسی بێت، چەمکێکی کۆمەلایێتییە و سەروکاری لەگەڵ بوار و کایەکانی ژیانی (تاك) لە کۆمەڵگەی مۆدرندا هەیە 0

هەڵبژاردن، مانا‌ی مافی سەرپشکبوونی هاوڵاتییە لە وەرگرتن یان رەتکردنەوەی شتێك / شتگەلێك کە پەیوەندییان لەگەڵ ژیانی ماددی و رۆحیی ئەودا هەیە. ساتێ دەڵێین: ئێمە مافی هەڵبژاردنمان هەیە ، دەشێ لەهەمان چرکەساتدا ، بیرۆکەی رەتکردنەوەش بەهزرماندا گوزەر بکات. بۆ ئەوەی ئەم پرۆسەیە لە واقیعی ژیاندا ، مانایەکی هەبێت ، دەبێت زیاتر لە ئەڵتەرناتیڤێك (شتێك)، بۆ وەرگرتن یان وەلانان بوونی هەبێت 0000

منداڵەکەم تەمەنی شەش ساڵە و دەخوازم بینێرمە قوتابخانە. لە گەڕەکی ئێمەدا چوار قوتابخانە هەن. من مافی هەڵبژاردنی قوتابخانەیەك و رەتکردنەوەی سێ قوتابخانەم هەیە!. لە قوتابخانەیەکدا دوو پۆلی(یەك) هەیە. منداڵەکەم مافی هەڵبژاردنی پۆلێك و وەلانانی پۆلێکی هەیە. منداڵەکەم، ناتوانێت گۆشتی مەڕ بخوات!. ئەو دەکارێت لە نێوان گۆشتی مەڕ و ماسی و مریشکدا، گۆشتی مەڕ وەلانێت و مریشك و ماسی هەڵبژێرێت!.لە نەخۆشخانەکەی گەڕەکی ئێمەدا ، هەشت پزیشك کاردەکەن. من مافی هەڵبژاردنی پزیشکێك و رەتکردنەوەی (حەوت) پزیشکم هەیە. من بۆ ئەوەی رۆژانە بچمە سەر کار، بەهەمان تێچوو (پارە)، دەتوانم لە نێوان پاس و ترامدا ، یەکێکیان هەڵبژێرم، سەرەتاکانی هەڵبژاردن لێرەوە دەست پێ دەکەن ، ئەوجا بە لوتکەی هەڵبژاردنەکانمان دەگەیەنن. گەرەکمە بێژم: زنجیرەی هەڵبژاردن لە خوارەوە بۆ سەرەوە (نەك پێچەوانە!) ، خەسڵەتێکی بنچینەیی ژیانی دیموکراسییە و تۆش هەموو ئەو دێڕانەی نێوان دێڕەکان (کە پێویستی نەکردووە من بیاننووسم) ، بخوێنەرەوە !0

لە هەڵبژاردنەکانی کوردستاندا ، چی و کێ هەڵدەبژێرین ؟!000

یەکلیستی، یەکدەنگی، یەك خیتابی سیاسی و یەك تێڕوانین بۆ ئاکتیڤکردنەوەی پەرلەمانی کوردستان(نەك هەڵبژاردنەوەی)،بەرهەمی دانووستاندنەکانی هەردوو سەرکردایێتیی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان بوون. قسە لەسەر ئەوە نییە کە یەکڕەنگی و یەکدەنگیی دوو حیزبی حکومڕانی کوردستان و رەدووکەوتنی حیزبەکانی دیکەش بۆ ئەم دنیای بێدەنگی و تاکڕەنگییە،چەند لەگەڵ پێداویستییەکانی ئەم قۆناغەی بزووتنەوەی سیاسیی کورد دا یەکدەگرێتەوە و بە قازانجیەتی، بەڵکە پرسەکە لێرەدایە: داخۆ ئەگەر شتێك بۆ هەڵبژاردن و رەتکردنەوە لە ئارادا نەبێت، هەڵبژاردن جارێ مەرگی خۆی نادات؟!. ئێمە،جگە لە لیستی یەکگرتووی نیشتمانی، شتێکی دیکەمان بۆ هەڵبژاردن نییە !0 کە وایە خودی هەڵبژاردن بوونی نییە 000 ئەگەر لەماوەی ئەم مانگەدا، لیستێك یان چەند لیستێکی رکبەر، بەرانبەر لیستی یەکگرتوو دەرنەکەون، ئەوا(هەڵبژاردن) بە (موبایەعە)یەکسان دەبێت و درووشمەکانی هەڵبژاردنیش دەبنە درووشمێکی گەورەی پڕ گاڵتە جاڕی: (ئەگەر کەروێشکت دەوێ، ئەوە کەروێشك 000 ئەگەر ئاسکت دەوێ ئەوە کەروێشك!000 چ پەندێکی بێتام و سواوە !)0

من، لە ژمارەی پێشووی هاوڵاتیدا و لە وتارێکدا، جەختم لەسەر پێویستیی یەکلیستیی یەکێتی و پارتی کردبوو، بەڵام هەرگیز پێم وانەبوو، کە ئەو یەکلیستییەی ئەوان هێندە گەورە دەبێت، تەواوی لیستەکانی دیکەش دەپێچێتەوە و پرۆسەی هەڵبژاردن لە هەموو مانایەك دادەتەکێنێت!.

لە کۆبوونەوەی مێژوویی (پیرمام)دا ،کورسییە تۆزلێنیشتووەکانی پەرلەمان، لەنوێڕا دابەش کرانەوە و ڕێژەی پشکەکانیش دیارن، بەڵام دانیشتووانی سەر کورسییەکان، نادیار!. ئێمە وەك چانسی ئەوەمان نییە لیستێکی دڵخوازی خۆمان هەڵبژێرین، هەروا مافی ئەوەشمان نییە لە (لیستی یەکگرتوو)دا، کەسی دڵخوازی خۆمان هەڵبژێرین و بۆ سەر کورسییەکی بنێرین!. لیستەکان و کەسانی ناویان، کە دەبنە نوێنەرانی ئێمە لە پەرلەمان، حیزب هەڵیاندەبژێرێت... حیزب، ئەو ئەرکە گرانەشی لە کۆڵی هاوڵاتی کردووەتەوە!. هاوڵاتی، مافی دەنگبەخشین و چەپڵەلێدانی هەیە و ئەمەش مافێکی گرنگە!. ئێمە ، تازەمەنێکی دیکەش بەقەدەری (حیزب) مەحکومین 000 تەنیا زەمەنێکە و هیچی تر !!0

2004/12/4

مەسخەرە* نووسین!

نووسین چییە و بۆ دەنووسین؟، رەنگە دوو پرسی ئاسان نەبن و بەرسڤ* سەرپێیی لە خۆنەگرن. وەلێ چ* دەنووسین؟، چۆن دەنووسین؟، نۆرم و یاسا و رێساکان* پرۆسە* نووسین و بلاوکردنەوە چین و چۆن پابەندیان دەبین ؟، بەرپرسیارێتیی ئەم مەسخەرە* بەلێشاو نووسین و بلاوکردنەوەیە، لە ئەستۆ* کێ بنێین و چی بکرێت هەتا ماڵپەڕە کوردییەکان لەم ئایدز* فەوزا و گەڕەلاوژێی (نووسین)ە ریشاژۆ بکرێن، کۆمەڵێك پرسن کە دەشێ شەن و کەو بکرێن وراوبۆچوونیان لەوسەر بدرێت !.

پێم وانییە نووسین کەرەستە* دەربڕین و خۆخاڵیکردنەوە* ناخ* ئێمە بێت !0 نووسین، کەرەستە نییە !، نووسین، پرۆسەیە و وەك هەر پرۆسەیەک* دیکە ، قۆناغ بە قۆناغ و لەگەڵ پێکەوە گونجان و خەملین* رەگەزەکان* ناوەوە*، دێتە بەرهەم و بە ئاست* پێگەیشتن دەگات !. لەگەڵ نووسین* هەر وشەیەك و نەخشاندن* هەر پەرەگرافێکدا ، دەشێ دڵ* نووسەر ، وەك ژێی کەمان بلەرزێ !0 نووسەر کە دەنووسێ ، دەشێ خوێنەرێک* زیرەك لەبەرچاو بگرێ و زرت و زیندوو بەرانبەر* خۆ* دابنیشێنێ و لەگەڵ داڕژتن* هەر رستێکدا، هەڵچوون و داچوون* ریتم* لێدان* دڵ* خوێنەرەکە* بژنەوێت!.

ئەگەر چی چییەت* نووسین گرنگە، وەلێ نووسین تەنیا نێوەرۆك نییە!. زۆر جاران ، نووسین* سادە* نووسەرێک* جدد* دەخوێنمەوە و هیچم پێ ناڵێت!، کەچ* لەبەردەم ڕەنگاڵە* فۆرم و سیحر* سەما* وشکاندا، بەنگ دەبەم و لە دنیا* فەنتازیادا باڵ لێ دەدەم!.

نووسین، رێسا گەلی خۆ* هەن. نووسین نۆرە* خۆ* هەیە!. نوسین، زمان، رێزمان، رێنووس، بیر، فۆڕم و ریتم دەخوازێ!.

ڕەنگە دوو نووسەر نەبن لەسەر ئەوە ناكۆك بن كە نووسینی كوردی لە مەرگەساتی خۆیدا دەژی و ئەم شپرزەیی وشپڕێویەی پرۆسەی نووسینیش، بەشێكی لە ئەستۆی گۆڤار، ڕۆژنامە، ماڵپەڕ دەسگاكانی میدیای بینراو و بیستراوی كوردیدایە!. ڕەنگە زێدەڕۆیی نەبێت، ئەگەر بێژین سەدان كەس، ناوبەناو یاخود بەردەوام لە ماڵپەڕە كوردییەكاندا دەنووسن و هەر چییەكیان بە هزردا گوزەر بكات، بەنێوی(نووسین)ەوە دەرخواردی چاوی خوێنەری دەدەن!. ئەریّ بەڕاست ئەوە چییە كە (نووسین) لە(نانووسین) و نووسەر لە (نانووسەر) جیادەكاتەوە!.

ماڵپەڕەكان، بەرهەمی شۆڕشیی ڕاگەیاندن و پێشكەوتنی لە ڕادەبەدەری دنیای تەكنیكن و كوردیش لەم بوارەدا هەنگاوێكی ناوە!.

من، هەست بە ئازار و ماندوویەتیی بەرپرسی ماڵپەڕەكان دەكەم، وەلێ ئەوان چەندە دڵسۆز و خۆبەخش بن، هێندەش بەرپرسیارن و ئەركێكی گەورەیان لە ئەستۆ گرتووە كە ئاوەها بەڕێوەبردنی، دەشێ كاركردی بەرەواژی لێ بكەوێتەوە!0 ناكرێ ئەوان لەیەك ساتدا، هەم پاڵەوانی دابینكردنی (ئازادیی ڕادەربڕین) و هەمیش جەللادی پرۆسەی (نووسین) ی كوردی بن!.

ئێدی وەختیەتی و درەنگیشە!000 درەنگە بۆ داڕژتن و كارپێكردنی كۆمەڵێك پرەنسیپی بڵاوكردنەوە و لەبێژنگدانی خەرمانی (وشەگەلێك) كە لەدەریچەی ماڵپەڕەكانەوە، دەڕژێنرێنە ئەنباری (نووسین) ی كوردی!.

ئەركی بەرپرسی ماڵپەڕە، (نووسین)، لە (نانووسین) و(نووسەر) لە (نانووسەر)، هەڵاوێرێ و باخچەی گوڵانی، لە گیاكەڵە و هەرێز پاكژ بكاتەوە!.من كە دانیشتووم ودەنووسم، بیر دەكەمەوە 0000

+ داخو، دەشێ ، تۆ زمانی سویدی، ئینگلیزی، فەرەنسی نەزانێت و گرنگترین بیری فەلسەفیت لە یەكێك لەو ڕۆژنامانەی بەو زمانانە دەنووسرێت، بڵاوبكرێتەوە؟!.

+ ئەرێ ئێوە ڕۆژنامە یاخود ماڵپەری چ میللەتێكتان دیتوە، ستونێك بۆ دەمرێژی دژوێنی زمانزانترین نووسەر تەرخان بكات ؟!. چ جای بنووسێكی بێزمان!!.

+ دەشێ ئێوە زۆر زمانان بزانن!. ئەرێ ئێوە، ئەم وێرانیی نووسین و پۆخڵیی زمان و بە نووسەر و نانووسەر سوكایێتی پێكردنەی لە ماڵپەڕانی كوردیدا دەیبینین، لە كن چ میللەتێكی دیكەتان بینیون؟!. من دژ بەهەر جۆرە سانسۆرێكی فیكر و ڕادەربڕینم، بەڵام جۆرێ لە سانسۆر بۆ نۆرمی نووسین، فۆرمی نووسین، شێوازی، پەیڤین و (ئەدەب)ی ڕۆژنامەنووسی بە پێویست دەزانم !.

بە پێویستی دەزانم، هەم كەسانی خۆ لێ بوو بە نووسەر، سنوورێك بۆ سێڵاوی (نووسین)ەكانیان دابنێن و هەم بەرپرسی ماڵپەڕەكانیش، جاروبار (ستۆپ)ێكیان پێ بكەن!.

ماڵپەڕەکان، نەك هەر ڕۆژانە خەزانی پاییزی (نووسین) بەسەر گوڵجاری هەستی خوێنەردا دەڕژێنن، بگرە شەرەفی بە (بنووس) ناودێرکردنی نووسەریش بە (نانووسەر) دەبەخشن!.
من، پێم وایە، نەك ڕۆژانە وتارێك لە (کوردستاننێت)دا دابەزێنی، نابیتە نووسەر، بگرە گەر لە کاتژمێرێکیشدا دوو وتار بنووسیت، گەر خۆت نەتەوێت، گەر لەگەڵ نووسیندا سەمەندەرئاسا، نەسووتێیت و نەژێیتەوە، هەر دەبێ لەو دیوی سنووری (نووسین)ەوە خۆزگە بە نووسین بخوازیت!.
کەوایە: پەلە مەکە !!.

2ی دێسامبەری 2003

گەڕانەوەبۆ ئێراق .. سەفەر بەرەو نادیار!

نیگایەك لە مێژوو:

ــ ڕۆژی 11ی نۆڤامبەری 1920، ئەنجوومەنی کاتیی دەوڵەتی ئێراق، بە ویستی بەریتانیای مەزن و لەژێر سەرپەرەشتی نوێنەری بالای ئەو مەزنەئیمبراتۆریەتەدا، دامەزرا!. ئەنجومەنی

کاتیی دەوڵەتی ئێراق، چ وەزیرێکی کوردی تێدا نەبوو. ئاخر هێشتا باشووری کوردستان پارچەیەك نەبوو لە ئێراقی عەرەبی!.

باشووری کوردستان، راستەوخۆ، لە رێگەی نوێنەری باڵای بەریتانیاوە، سەرپەرەشتی دەکرا. ئەوێ رۆژێ، هێشتا بەریتانیا سیاسەتێکی پاککراوی لەمەڕ چارەنووسی کوردستان و رۆژهەڵاتی نێوین لا نەخەملا بوو.

ــ کۆنگرەی قاهیرە (12 ــ 24 ی مارسی 1921)، بەسەرپەرەشتی (وینستۆن چەرچل)ی وەزیری کۆلۆنییەکان، مەکۆی داتاشین و دانانی بەردی بناغەی دەوڵەتی ئێراق بوو. ئەم کۆنگرەیە، رۆڵێکی گەورەی لە هەڵشێلانەوەی سنووری نێوچەکەدا وازی کرد و وردینەی پلانەکانی سیاسەتی بەریتانیای دەرهەق بە ئێراق، سنووری ئێراق، شێوازی حوکمی ئێراق و چۆنییەتی پەیوەندییەکانی دەوڵەتی تازە بنیاتنراو لەگەڵ بەریتانیادا و چارەنووسی سیاسیی کورد، دارژتن.

لەم کۆنگرەیەدا، پێشنیازی دانانی (فەیسەڵی کوڕی حوسێن)، وەکو شای ئێراقی تازەدامەزراو، خرایە بەر باس و پاشان بەکردەوە جێبەجێ کرا!.

بەریتانیا، هەر لێرەوە، یەکەم بەرنامەی زیرەکانەی خۆی بۆ کوردانی باشووری کوردستان و رازیکردنیان بۆ هاتنەنێو ئەم پێکهاتە جوگرافییە/سیاسییە داتاشراوە، راگەیاند.

کۆنگرە، بەیانێکی تایبەتی بە شوێن و جێگای کوردستان و پەیوەندییەکانی لەگەڵ ئێراقدا دەرکرد و ئەمەش پوختەکەیەتی: ((هەموو ئەو (قەزا و ناحیە)یانەی کە زۆرینەی دانیشتوانیان کوردن و دەکەونە نێو سنووری (لیوا)ی موسڵەوە، دەکرێنە یەکەیەکی ئیداری و شاری (دهۆك)یش دەکرێتە نێوەندیان. ئەم لیوایە، لەژێر دەسەڵاتی جێگری موتەسەریفێکی ئینگلیزدا دەبێت و (قائیممەقام)ەکانیش تا ئەو کاتەی فەرمانبەرانی لێزان و شایستەی کورد پەیدا دەبن، ئینگلیز دەبن. ئەم لیوایە، کاروبارە دارایی و قەزاییەکانی بە نێوەندی ئێراقەوە دەبەسترێنەوە. دیارە نوێنەری خۆیشیان بۆ ئەنجوومەنی نیشتمانیی ئێراق (پەرلەمان) دەنێرن!.

نوێنەری باڵای بەریتانیای مەزن لە ئێراق، بە هاوکاریی ئەفسەرە بەریتانیاییەکان، هەولێر و کۆیە و رواندز بەڕێوە دەبەن. سلێمانی ، لەلایەن موتەسەریفێکەوە بەڕێوە دەبرێت کە نوێنەری باڵای بەریتانیای مەزن دیاریی دەکات. ئەم موتەسەریفە، راوێژکارێکی ئینگلیزی بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری لیواکە دەبێت!)).

ــ بەریتانیای مەزن، بۆ وەرگرتنی رای کوردانی باشووری کوردستان، لەسەر ئەم پرۆسە سیاسییە، راپرسییەك ئەنجام دەدات و فۆرمی راپرسییەکە بە دوو ئەڵتەرناتیڤەوە((لام باشە ... لام باش نییە)).

له كوردستاندا بلاو دەكاتەوە. زۆربەی خەڵكی لیوای سلێمانی، (لام باش نییە)یان هەڵبـژارد و دژی تێكەڵ بوون لەگەڵ ئێراقی عەرەبی، وەستان.

بەشێك لەكوردانی نێوچەكانی كەركوك، هەولێر و موسڵ، دژ و بەشێكیشیان بە هەنـدەك مەرجـەوە پلانەكەی بەریتانیایان قەبوڵ كرد!.

ـ كوردەكان، دژی بەشاكردنی (فەیسەڵی كوڕی عەلی) دەوەستن!...

بەشی گرنگی ئاگێندای كۆنگرەی قاهیرە، دانانی (فەیسەڵ)بوو وەك شـای ئێـراق. بـەریتانیا، بـۆ وەرگرتنی رای كوردەكان، راپرسییەك لە شارەكانی كوردستاندا دەكات. كوردەكـان، نـەك هـەر دژی هێنـانی فەیـسەڵ بـۆ ئێـراق و بـە شـاكردنی دەوەسـتن، بگـرە موقاوەمـەتێكی سەرسـەختانەی دروستكردنی وڵاتی ئێراقن و بەزۆرشەتەكدانی كوردستانیش لە نێـو ئـەو چوارچـێوە جوگرافییـە داتاشراوەدا دەكەن. دەتوانین ئەنجامی راپرسییەكەی ناوچەی كەركوك، وەكو نمونەیەك بۆ هـەموو باشووری كوردستان چاو لێ بكەین:

ز	شار	لایـــەنگری شـــا فەیسەڵ	نـــەیارانی شـــا فەیسەڵ
1	كەركوك	64	2784
2	ئاڵتون كۆپری	ـــــــ	1500
3	تاوخ/ داقوق	ـــــــ	10000
4	شوان	ـــــــ	1264
كۆی گشتی		64	15550*

له شاری سلێمانی و دەوروبەریدا، راپرسییەكە بەگشتی رەت كراوەتەوە و ((شێخ قادری حەفید، برای مەلیك مەحمود، دژی راپرسییەكە و دژی ئیلحاقكردنی كوردستان دەوەستێتەوە!))*

سەرچاوەكان، باس لەوە دەكـەن، ئەگەرچـی خـەڵكی كوردسـتان بـە گـشتی لەگـەڵ سـەربەخۆیی كوردستان و نەچوونە نێو ئێراق بوون، بەڵام لە نێو هەندەك توێژ و چینی كۆمەڵگەدا و لە هەندێك شوێنی كوردستاندا، مەیلێك (بەمەرجی تایبەتەوە)، بۆ بەیعەتپێكردنی شافەیسەڵ و قـەبوڵكردنی ئێراق هەبووە.....

ـ لە هەولێر، هەندێك لەگەڵ بە شـابوونی (فەیـسەڵ) هـاوڕان، بەمـەرجێك لـە كوردسـتاندا ئیدارەیەكی ناناوەندی هەبێت!.

ـ لە موسڵ، لەسەر ئەم كێشە زێدە گرنگ و چارەنووسسازە، چـەندین (مەزبەتـەی)ی جیـاواز بـە ئیدارەی بەریتانیایی مەزن لە ئێراقدا، دراوە:

+ 68 مەزبەتە، لایەنگرییان لە شافەیسەڵ کردوە!.

+ 23 مەزبەتەش بە را و بۆچوونی جیاوازەوە، ڕێگا چارەی دیکەیان هەبووە و بەم شێوەیە:

++ 6 مەزبەتە، داوای پاراستنی مافی کورد و کەمینەکانی تریان کردوە.

++ 7 مەزبەتە، داوای بەردەوامیی ئینتیدابی بەریتانیایان بۆ پاراستنی کورد کردوە!.

++ 10 مەزبەتە ئەم مەرجانەیان هەبووە:

ا ــ بەردەوام بوونی ئینتیدابی بەریتانیا.

ب ــ بەکاربردنی زمانی کوردی لە دەستگا دەوڵەتییەکان و فێرگە سەرتاییەکاندا.

ج ــ پاراستنی یاسا شەرعییەکان و زامنکردن و پاراستنی مافی کوردان.

د ــ لە کاتی سەربەخۆبوونی کوردستانی باکووردا، کوردەکانی باشوور مافی خۆگرێدانیان لەگەڵ ئەو بەشەی کوردستاندا هەبێت!.

وێڕای ئەم ویست و داخوازییە جیاوازانەی خەڵکی کوردستان، لەمەڕ چارەنووس و پاشەڕۆژی سیاسیی ئەم بەشەی وڵات، دوو بۆچوون لە نێو سەرجەمی گەلی کورد دا بەهێز و باڵادەست بوون:

1 ــ ئیستقلال و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردی.

2 ــ بەستنەوەی راستەوخۆی باشووری کوردستان بە ئیمپراتۆرییەتی بەریتانیای مەزنەوە، نەك بە ئێراقەوە لکاندنی!.

ــ دواجار، لە ئاهەنگی (تاجلەسەرنان)ی شافەیسەڵدا، نوێنەرانی موسڵ و هەولێر بەشداری دەکەن و نوێنەرانی کەرکوك و سلێمانی ئامادە نابن و ئەو ئاهەنگە پیرۆز ناکەن!.

ــ یەکەم ئەنجوومەنی نیشتمانیی ئێراق، لە 12 ی یولیی 1923دا، دامەزرا. کورد، لەو ئەنجومەنەدا، لە کۆی 58 ئەندامی مەجلیس 18 نوێنەری هەبوو. دیارە، ئەم 18 نوێنەرە، نوێنەرایێتیی ئەو ناوچانەی کوردستانیان کردووە، کە ملیان بەچوونە نێو دەوڵەتی ئێراق داوە، نەك هەموو کوردستان.

ــ دەورەی دووەمی مەجلیس، لە مانگی مایۆی 1928دا دەست پێ دەکات و کوردەکان لە کۆی 88 کورسیی پەرلەمان، 16کورسییان وەبەردەکەوێت و هەموو ناوچەکانی کوردستان بەشداریی هەڵبژاردن دەکەن!.

من پێم وایە، ساڵی 1928، ساڵی وەرچەرخان یاخود گوازتنەوەی نێوان دوو قۆناغی گرنگە لە مێژووی سیاسیی باشووری کوردستاندا.

ساڵی 1921 ــ 1928 ، قۆناغی خەباتی سەرسەختانەی دژ بە ئێراقیبوون و سووربوون و جەختکردنی کوردە لەسەر دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆ!.

کورد، له سەرەتایی سەدەی پێشوودا، له و هەلومەرجە ئابووری، کۆمەڵایەتی، سیاسیی، رۆشنبیرییە پریمەتیڤەی ئەویٚ رۆژێدا، 7 ساڵان دژ بە سیاسەت و پلانی بەریتانیای مەزنی ئەو سەردەمە بۆ داتاشینی ئێراق دەوەستێت و کەڵەوەکێشیی لەگەڵ دەکات!.
جێبەجیٚ نەکردنی پەیمانی (سیڤەر)، پراکتیزەکردنی (لۆزان)، رووخانی حوکمداریی (مەملەکەتی جنوبی) و تێکشکانی شۆڕشی شێخی نەمر، بێهیوابوونی کورد لە دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆ و بەواقیع نەبوونی خەونەکانی، دەبنە دەسپێکی دەورانێکی درێژی مێژووی خەباتی سیاسیی نەتەوەیی کورد لە باشووری کوردستاندا، ئەمیش دەورانی ساڵانی (1928 ــ 2003)یە.
ئەم قۆناغە خوێناوییە پڕ کارەسات و تراژیدییە کە 71 ساڵ دەخایێنێت، قۆناغی تێکۆشان و قوربانیدانی کوردە بۆ رووخاندن و هەڵوەشاندنەوەی دەوڵەتێك و وڵاتێك کە لە بارودۆخی ئەو سەردەمەی سەدەی پێشوودا، لەژێر کارکردی زۆر فاکتەری نێوخۆیی، نێوچەیی و نێودەوڵەتیدا، پاشی حەوت ساڵان موقاوەمەتی سیاسی و چەکداری، نەیتوانی و بۆی نەلوا رێگا لە دامەزراندنیان بگرێت!.
کورد و هەڵوەشاندنەوە / بنیاتنانەوەی ئێراق (2003 ــ 2005).
ساڵی 2002 ــ 2003 ، رۆژگاری تەنگبونەوەی بازنەی تەنگژەکانی ئەمەریکا و ئێراق و قوڵبوونەوەی کێشەکانیان بوو. بو روویەکی دیکەدا، دەشێ بڵێین: سەردەمی سازدانی زەوینەی بەکردەوە جێبەجێکردنی هەڕەشەکانی ئەمەریکا و سزادانی سەدام و دەسەلاتەکەی بوو لە سۆنگەی ئەو ئاستەنگی و لەمپەرانەی کە لەرێی پێشڤەچوونی ستراتیژی ئەمەریکا، لە نێوچەکەدا دانابوون!.
ئێراق کۆدی کردنەوەی دەرگاکان بوو!. دەرگاکان، دەبوو (سەدام) یان لێوە وەدەرنرێت و کاروانی سیاسەت و ئابووری و گلوبالیسێرەکردنی دەسەلاتی خۆراوایان، بۆ نێوچەکە لێوە وەژوور کەوێت.
سەدام، دەبوو وەلاکەوێت، سیستەمی مرۆڤخۆری بەعس هەڵوەشێت، دەوڵەت بە ((چەمکە فراوانەکەی)) ژێراوژوور بکرێت. وڵاتی (ئێراق) و نەخشە سیاسیی / جوگرافییەکەی، ئەگەری لە نوێرا دارێژتنەوەیان ئێجگار زۆر بوو!.
چ رۆژگارێکی زێڕین، لە پلەی یەکەمدا، بۆ کورد وەکو نەتەوە و بۆ کوردستان وەکو نیشتمانێکی چلوپۆپ هەڵپاچراو، لە پلەی دووەمیشدا بۆ ئۆپۆزسیۆنی ئێراقیی خەون بە دەسەلاتەوەبینی بەتاراوگەکراوی لە پەراوێزنراو، هاتە پێشیٚ!.
لە نیوەی دووەمی ساڵی 2002 و وەسەرەتای 2003 دا، جموجوڵی کاری دیپلۆماتیك، پڕوپاگەندەی سیاسی و سایکۆلۆژی، کۆبوونەوە و کۆنگرەکانی ئۆپۆزسیۆن، شانبەشانی

گردکردنەوەی هێزەکانی ئەمەریکا و هاوپەیمانانی لە کەنداودا، بەخێرایی و بەپێی پێویستیی رووداوە پێشبینیکراوەکە دەچوونە پێشێ.
کۆنگرەی لەندەن (14 تا 7ی دیسامبەری 2002)، مەکۆی دارِژتنی پلان و نەخشەی سازدانەوەی دەوڵەتی ئێراق بوو، پێش رووخاندن و داگیرکردنی ئێراق!.
سەرکردایەتی سیاسیی کورد و هێزە کوردستانییەکان لە کۆنگرەی لەندەندا، چەند پەرۆشی رووخاندنی دەسەڵاتی بەعس و هەڵتەکاندنی بنچینەکانی دەوڵەتی ئێراق بوون، هێندە و زێتریش، بە خیتابی سیاسیی شەرمنانەی (فیدرالیزم)ەوە، لە هەوڵی بنیاتنانەوەی (ئێراقی نوێ)دا بوون!.
ئەمە، رێك پێچەوانەی ساڵانی بیستەکانی سەدەی پێشوو و سەردەمی داتاشینی وڵات و دەوڵەتی ئێراق لە سەر دەستی دەوڵەتی بەریتانیا، کە کورد حەوت ساڵان موقاوەمەتی چوونە نێو ئەو ئەو چوارچێوە سیاسییەی کرد. سەرکردایەتیی سیاسیی کورد، لەم دۆخ و دەرفەتە نوێیەدا، لە ئاستێکی ئێجگار جیاواز و بەرزتری کێشەی کورد دا، هێزی زێدەبزێو و کاربڕی چۆنییەتی دارِژتنەوەی بنەما و خەسڵەتەکانی دەوڵەتی ئێراقی پاش رووخاندنی دەوڵەتی ئێراق بوو!.
کۆنگرەکانی سەلاحەدین و ناسریە، پێکهێنانی ئەنجومەنی حوکم، دەوڵەتی کاتی ئێراق و یاسای بەڕێوەبردنە کاتییەکەی، ئەڵقە پراکتیکییەکانی زنجیرەی پرۆسەی دروستکردنەوەی ئێراقن، کە بێ هەوڵ و کۆشانی کورد و هێزە سیاسییەکانی، مەحاڵ بوو بە ئەنجام بگات. ستراتیژ و خیتابی سیاسیی کوردی لەم قۆناغە گرنگ و هەستناکە مێژووییەدا، لە بوارەکانی مامەڵەکردن لە تەك دەرکەوت و هاوکێشە سیاسییەکاندا، چ لە ئێراق و چ لە نێوچەکە و دنیاشدا، هێند ئێراقی و ئێراقچییانە بوون، وەخت بوو سیما و خەسڵەتە کوردستانییەکانی کێشەی کوردیان کاڵ دەکردەوە!.
سەرکردایەتی سیاسیی کورد، ئەگەر لە سەروبەندی داگیر / ئازادکردنی ئێراق و رۆژگاری فەوزای سیاسیدا، ((نەیتوانی، پێی نەکرا، بە چاکی نەزانی))، مەسەلە و کێشە گرنگە هەڵواسراوەکان (دیاریکردنی سنووری کوردستان و گێرانەوەی کەرکوك و نێوچەکانی دیکە بۆ نێو سنووری کوردستان) بە زەبر یەکلا بکاتەوە، ئەوا لە بواری شەری دەستوور و دارِژتنی یاسای کاتیی بەڕێوەبردنی دەوڵەتیشدا، بە جۆرێك بۆڕ درا و خواستەکانی خیتابی سیاسیی کوردی، لەو قۆناغەدا و بەو میتۆدە نیانە، پێ جێبەجێ نەکرا!.
دەشێ بڵێین: هەموو هەوڵەکانی کورد، لە کۆنگرەی لەندەنەوە بۆ ئەنجومەنی حوکم و دەوڵەتی کاتی ئێراق و یاسای بەڕێوەبردنەکەی، جارێ ناچنە خانەی شەرعییەت پێدانی دەوڵەتی ئێراقی نوێ و بەفەرمی لکاندنەوەی ئەو بەشەی کوردستان کە 14 ساڵە وەکو قەوارەیەکی سیاسیی نیمچە سەربەخۆ، خۆی بەڕێوە دەبات، بە دەوڵەتێکی ئێراقی بە (دەنگ)شەرعییەت پێدراوەوە.

گەرەکمە بێژم: پرۆسەی هەڵبژاردنەکانی ئێراق لە 30 ی یەنیوەریی 2005 دا، قۆناغی گرنگی وەرچەرخانە لە مێژووی نوێی بزووتنەوە کورد و کێشەی رزگاریخوازیی لە باشووری کوردستاندا!.

سەرکردایێتیی سیاسیی کورد، ساتێ بە کۆمەڵێك کێشەی هەڵواسراوەوە ((کە دەکرا پێشتر جەختیان لەسەر بکرێت و یەکلا بکرێنەوە))، بڕیاری بەشداریکردنی کورد لە پرۆسەی هەڵبژاردن و بنیاتنانەوەی ئێراقدا دەدات و دەبێتە هێزێکی کارکرد بۆ درووستکردنەوەی کیانێکی سیاسی و شەرعییەت پێدانی ئەو قەوارە سیاسییەی ئێراقی نوێ، سەرکردایێتییەکی سەرچڵ و چاوقایمە و پڕکێشییەکی پڕ مەترسیی کردووە!.

لە سیاسەتدا، قسەکردن لەسەر (رەش و سپی)نییە!. واتە: بۆچوونەکان وەها نین و ناشکرێ وەها بیر بکەینەوە کە سەرکردایێتیی سیاسیی کورد، (بە پێی نێوەرۆکی خیتابە سیاسییەکەی)، دەشیا جاڕی سەربەخۆیی کوردستان بدات، چوون ئەمەیان لەگەڵ خودی (خیتابەکەدا) ناکۆك دێتەوە، هەمانکاتیش سەفەر بەرەو ئێراق، بە بێ مسۆگەر کردنی ئالییەتەکانی ئەو سەفەرە دژوارە، ئەگەری پوچەڵ کردنەوەی هەموو ئەو مژدە و خەونانەی لە پرۆسەی هەڵبژاردندا بە میللەتی کورد دراون دێنێتە پێشێ و هەموو ئەو قەیرانە چاوەڕوانکراوانەی لە شەڕی دەستوردا سەرهەڵدەدەن، قوڵتر دەبنەوە!.

کورد و پرۆسەی دەنگدان بۆ ئێراق (30 یەنیوەریی 2005).

سەرکردایێتیی سیاسیی کورد، بەهیوای:

1 ــ بەشداریکردنی گەلی کورد لە بنیاتنانەوەی ئێراق و بەجێگەیاندنی خیتابە سیاسییەکەی (فیدرالیزمی جوگرافی / نەتەوەیی)، هەموو هەوڵەکان بۆ سەرخستنی پرۆسەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی ئێراق کە بنچینەترین دەسگای شەرعییەت پێدراوی دامەزراندنی دەوڵەتە، لە رێگای لیستی هاوپەیمانێتیی کوردستانەوە، دەخاتە گەڕ.

2 ــ گەلی کورد، لەم پرۆسە سیاسییە دیموکراتیکەدا و لە میانەی مسەوگەرکردنی نزیکەی رێژەی 30 % ی کورسییەکانی پەرلەمانی ئێراقەوە، بچێتە شەڕێکی دەستووری و سیاسییەوە و لەوێدا سەرجەمی کێشە دەستوورییەکانی تایبەت بە مافەکانی کورد لە ئێراقدا، بە قازانجی کورد بەلادا بخات و فیدرالیزمی دڵخوازی کورد لە یاسای بنچینەیی ئێراقدا، جێگیر بکات.

دەنگدان و پروپاگەندەی هەڵبژاردن!

دەنگدان لە کۆمەڵگە دیموکراتی و مۆدێرنەکاندا، مافێکی سرووشتیی هاوڵاتییە و سیستەمی سیاسی / کۆمەڵایێتیی کۆمەڵگە پێی دەبەخشێت.

(تاك) مافی بەکاربردنی ئەم (ماف)ی بێ هیچ تەنگپێهەڵچین و تەنگەتاوکردنێك، بەهەموو بارێکدا هەیە!. واتە، تاك مافی ئەوەی هەیە:
ــ لە نێوان چەند ئەڵتەرناتیڤێکدا، یەکێکیان هەڵبژێرێت و دەنگی خۆی بداتێ.
ــ دەنگی خۆی بە سپێتی لە سندووقی دەنگدان بهاوێت و دەنگ بە هیچ نەدات!.
ــ بایکۆتی پرۆسەی دەنگدان بکات و بۆ بەردەم سندوقی دەنگدان نەچێت!.
لە کۆمەڵگە مەددەنییەکاندا، هەریەك لەم هەڵوێستانەی (تاك)، وەکو مافێکی سرووشتی لە دیدی سیستەمەوە چاوی لێ دەکرێت و لە حاڵەتی هەڵوێستی نەگێتیڤی (تاك)دا (دیارە لە روانگەی دەسەڵاتەوە)، ناکرێت نزم بنرخێنرێت و سووکایێتی پێ بکرێت!.
لە کوردستاندا، هەموو دەسگاکانی مێدیا، بۆ سەرخستنی هەڵمەتی پرۆسەی دەنگدان و بەشداری کردنی هەرچی دەکرێ زۆرتری دەنگدەران لە هەڵبژاردندا، کارامە و گورجوگۆڵ بوون. پرۆسەی هەڵبژاردنەکە بۆ کورد، پرۆسەیەکی ئاسایی نەبوو، بەڵکە گرنگ و چارەنوسساز بوو. میتۆدەکانی بانگەشە و پڕوپاگەندە بۆ هەڵبژاردن، بەجۆرێك داڕژرابوون و وەگەڕ خرابوون، هەموو ئەگەرەکانی بڕیاردان و سەرپەشکبوونیان لای (تاك)ی دەنگدەر سڕییەوە و (تاك)یان لەبەردەم حاڵەتێکی دەروونیی ئاڵۆز و دژواردا دانا!. نێوەرۆکی پڕوپاگەندەی هەڵبژاردن لای دەنگدەران، بە ناچاری تەفسیرەکەی وەها کەوتەوە: دەنگدان و دەنگنەدان / لەگەڵ کورد و خواستەکانی، یاخود دژی کورد و خواستەکانی!.. دەنگدان بۆ کورد / دەنگدانە بۆ سڕینەوەی زوڵمە مێژووییەکان، وەفادارییە بۆ هەڵەبجە و ئەنفال و هەموو کارەساتەکان!!..
میتۆدەکانی پروپاگەندەی هەڵبژاردن، هەموو خەون و هیواکانی کوردیان تێدا چڕ کرابوونەوە و هەندێك لە لێپرسراوانیش، لە هەندێ کەناڵی راگەیاندنەوە، فەتوای ئەوەیان دا، کە هەرکەسێك بەشداری لە هەڵبژاردنی ئێراقدا نەکات و دەنگ بۆ لیستی هاوپەیمانێتیی کوردستان نەدات، هەقە مافی ئەوەی نەبێت لە کوردستاندا بژی یاخود بگەڕێتەوە بۆ کوردستان!. بە گشتی پرۆسەی هەڵبژاردن، بەجیا لەوەی تاکوێ پرۆسەیەکی ئازاد و دیموکراتی بوو، لێوانلێو بوو لە قەیران و ئیشکالاتی بەکاربردنی مافی دەنگدان و سەرپشك بوونی دەنگدەران!.
سازاندنی زەوینەیەکی سایکۆلۆژیی وەها، لەلایەکەوە و مژدەی سەرکەوتنی کوردی لە میانەی دەنگدانەوە، کردە یەقین و لەلایەکی دیکەوە، رۆژی هەڵبژاردنیان کردە رۆژی شاییلۆغانی دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی!!.
ئێستا ئیدی سەرکردایێتیی سیاسیی کورد، پاش وەرگرتنی زۆربەی دەنگی دەنگدەران و سەرکەوتنی پرۆسەکە، رووبەرووی بەرپرسیارێتییەکی مێژوویی بووەتەوە و لەبەردەم چارەنووسی کورد دا

بەرپرسیارە!. دیارە چارەنووسێك كە ژمارەی كورسییەكانی كورد لە پەرلەماندا زەمانەتی ناكات، بگرە هێز و سەنگی پرۆسەی(تەوافوق)ی سیاسیی نێو لیستەكانی پەرلەمان دەیبڕێتەوە!.
گروپی كوردی لە پەرلەمانی ئێراقدا، لەگەڵ كێ و لەسەر چ پرانسیپێك هاوپەیمانێتی دەكات؟!.
پرەنسیپەكان، بەپێی ئەو گفت و وادانەی سەركردایێتیی سیاسیی كورد بە خەڵكی كوردستان داوە، روون و ئاشكران، وەلێ لەگەڵ كام هێز و كام لایەن بۆ دەستەبەركردنی خواستەكان، هاوپەیمانێتی دەكات، نەك هەر دیار نییە، بگرە كرۆكی كێشە و تەنگژەكانیشە.
هەتا ئێستا، هیچ هێزێكی سیاسیی ئێراقی، لە چەپەوە بۆ راست، لە عیلمانییەوە بۆ مەزهەبی، دید و تێڕوانینەكانی كوردی بۆ فیدرالیزم و ستراكتۆری دەوڵەتی ئێراق، قەبوڵ نەكردووە!.
هیچ هێزێكی ئێراقی:
ــ ددان بەوەدا نانێت كە سنوری كوردستان لە شاخی (حەمرین)ەوە دەست پێ دەكات و كەركوك و خانەقین و تەواوی ئەو نێوچانەی زۆرینەیان كوردنشینن، لە رووی مێژوویی و جگرافییەوە، كوردستانن.
ــ ئامادە نییە بڵێت: ئێراقی یەكگرتوو، لە یەكگرتنی دوو نشتمان (كوردستان و ئێراقی عەرەبی) و دوو نەتەوەی سەرەكی (بەشێكی نەتەوەی كورد و بەشێكی نەتەوەی عەرەب)، پێك دێت.
ــ ناتوانێ لە ئەفسانەی شووناسی شۆڤێنییانەی ئێراق وەكو دەوڵەت و وڵاتێكی عەرەبی، خۆی رزگار بكات!.
ئیشكالاتی سرووشت و ناسنامەی دەوڵەتی ئێراق (علمانی / مەزهەبی !)، سەرچاوەكانی هەڵهێنجانی دەستوور، لە نێوان ئیسلام و ئەزموونە پراكتیزەكراوەكانی سەرچاوە جیهانییەكانی دەستوور، لای شێعەی بە رێژە زۆرینە و لە (دەنگدان)دا سەركەوتوو، كێشە و قەیرانێكی جددی بۆ كورد و لایەنەكانی دیكە درووست دەكەن.
ئەم پرۆسە كاڵوكرچە بێبنەما و بێئەزموونەی دیموكراتی لە ئێراقی نوێی لەسەر گڕ و تیرۆر رۆنیشتوودا، بە نیازە وەگەڕخرێت، كۆسپ و تەگەرەكانی هێند زۆرن، هیچ هیوایەكمان بۆ (ئێراقی نوێ) پێ نابەخشێت!.
كورد، ئێستا كاڵە و گۆچانی سەفەرێكی ئەفسووناویی بەرەو ئێراقی نوێ هەڵگرتووە و هەواریش نادیار و لە تەم گیراوە!.
ریفراندۆمی نافەرمیی هاوشانی پرۆسەی دەنگدان بەرەو ئێراق، پێی وتین كە 98،70 % ی دەنگدەری كورد هیوایی سەربەخۆیی و دووركەوتنەوە لە ئێراقی هەیە. داخۆ رۆژگاری داهاتوو هەلومەرجە نێوچەیی و نێودەوڵەتییەكانی ئایندە، زەوینەی بەدیهاتنی ئەم خەون و خواستەی كورد دەسازێنن؟!.

سەرنج و تێبینی:

* **ئەو فاکتا و زانیارییانەی بە مێژووی بیستەکانی سەدەی پێشووی کورد و ئێراقەوە پەیوەستن، لە کتێبی ((کێشەی کورد لە رۆژهەلاتی ناویندا، لە دەستپێکەوە تا سالی 1991))ی دکتۆر حامید محمود عیسا وەرگیراون.**

کتێبەکە، تێزی دکتۆرایە و لە سالی 1991 دا لە زانکۆی (کەنالی سویس / میسر)، پێشکەش کراوە، بڕوانە بەشی سێهەمی کتێبەکە (پەیوەندی کورد و دەسەلاتی ئێراقی، لاپەڕەکانی 95 ـ 113).

* * **لە خشتەی دەنگدانی کەرکوك و دەوروبەری بۆ دانانی (فەیسەلی کوڕی حوسێن) بە شای ئێراق، چۆنییەتی ئەنجامدانی راپرسییەکە و ژمارەی ئەو فۆڕمانەی دابەش کراون، روون نین. بەلام وێنەیەکمان لە دژایێتیی کردنی کورد بۆ دامەزراندنی دەولەتی ئێراق و ئیلحاق کردنی کوردستانمان دەداتێ!.**

2005 / 2 / 10

بەرهەمە چاپکراوەکان :

1. **ژارك، کۆمەڵە شیعر**، 1991 **سوید** 0
2. **کۆڤەندی دارستان، ئۆپەرێت وکورتە چیرۆك بۆ مێرمندالان، چاپی یەکەم** 1995 **سوید چاپی دووەم** 2000 **کوردستان** .
3. **گەڕان لەدوی سەرابی نیشتیمان، کۆمەڵەشیعر**، 1996 **سوید** .
4. **لەسێبەری دیوی ناوەوەی ڕووداوەکاندا، ڕەخنە و لێکۆڵینەوە**، 1998 **کوردستان** .
5. **لەتێك غوربەت لە تەمەندا، کۆمەڵە شیعر، چاپی یەکەم** 2000 **هەولێر ، چاپی دووەم** 2000 **سلێمانی**
6. **گێڕانەوەی یادەوەرییەکان (ساتیر، کورتە چیرۆك، پەخشان، ڕەخنە و گفتوگۆی ئەدەبی)**، 2002 **سلێمانی**.
7. **بە تیرۆژێك لە نیگای تۆ، دیوانە شیعر**، 2004 **سلێمانی** .